

ΓΑΛΗΝΟΜΕΝΟ
ΤΕΑΦΟΣ
Ταχ. Λογαριό
Κ.Κ.Α.
Αριθμός Αδειας

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

ΚΩΔ. ΕΝΤΥΠΟΥ: 6427

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2009
Τεύχος 290

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. "Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ" καθιερώνει τη σελίδα αναγνωστών, στην οποία θα δημοσιεύει επιστολές ή άλλα αξιόλογα σημειώματα με αριθμό λέξεων μέχρι 200. Παράλληλα, θα γίνονται δεκτά και άλλα αυτοτελή άρθρα καθώς και ανέκδοτες φωτογραφίες από το οικογενειακό αρχείο μας. Όλα τα κείμενα πρέπει να αναφέρονται σε οιμαίνοντα γεγονότα της σύγχρονης ζωής ή στο ιστορικό και ανεξερεύνητο παρελθόν της Αλεξανδρούπολης. Οι φίλοι αναγνώστες θα πρέπει να αποφέύγουν τις αναφορές σε περιστατικά και βιώματα καθαρά προσωπικά.

Η Σ.Ε. θα έχει την ευχέρεια να επιλέγει την αποστελλόμενη ύλη και να κρίνει με αμερόληπτη διακριτικότητα ποια θα είναι κατάλληλα για δημοσίευση. Οι επιστολές παρακαλούμε να αποστέλλονται στην εξής διεύθυνση: **Κράτης Ποιμενίδης, Κερκύρας 65 - Κυψέλη, Τ.Κ. 113 62 Αθήνα.**

2. Όσοι ενδιαφέρονται να ενημερώνουν τους αναγνώστες του περιοδικού για εκδόσεις βιβλίων ή περιοδικών τους, παρακαλούμε να αποστέλλουν αντίτυπο στην διεύθυνση: **Αλεξάνδρα Μποτονάκη, Θεμιστοκλέους 33, Τ.Κ. 154 51 Νέο Ψυχικό - Αθήνα, fax: 210 6753216.**

3. Επειδή πιστεύουμε ότι διακαίς πόθος όλων μας είναι η έκδοση του παρόντος περιοδικού να διαρκέσει πολλά χρόνια και σταδιακά να επιτυγχάνεται η θελτίωσή του με ανέηση σελίδων και προσθήκη χρωμάτων, παρακαλούμε να συμβάλετε στην προσπάθειά μας με οικονομική ενίσχυση. Μπορείτε λοιπόν να ενισχύσετε οικονομικά την έκδοση του περιοδικού με δύο τρόπους:

- α) Ως δωρεά ή χορηγία
- β) Ως προσφορά για κοινωνικούς λόγους.

Και στις δύο περιπτώσεις μπορείτε να καταθέτετε το ανάλογο ποσό στην **Τράπεζα Εργασίας, αριθμ. λογαρ. EFG Eurobank Εργασίας 0026-0251-56-0100338892**, ενημερώνοντας τηλεφωνικά τον Πρόεδρο του Συλλόγου κ. **Παναγιώτη Τσιακίρη**, τηλ. **210 6004855**.

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΤΕΥΧΟΣ 29

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ
2009

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Πολιτιστικός και Ψυχαγωγικός Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής.

Συγγρού 137 & Αιγαίου Τ.Κ. 171 21 Νέα Σμύρνη
5ος όροφος, Τηλ. 210 3215354

ΕΚΔΟΤΗΣ: Π. Τσιακίρης Πρόεδρος

Επτανήσου αρ. 7

153 41 Αγία Παρασκευή
Τηλ. 210 6004855

Υπεύθυνος κατά νόμον:

Παν. Τσιακίρης Πρόεδρος Συλλόγου

Επιμέλεια ύλης: **Αλεξάνδρα Μποτονάκη**

Τηλ. 210 6723649 Fax: 210 6753216

Συντάσσεται από Επιτροπή. Το κύριο άρθρο και όσα κείμενα είναι ανυπόγραφα απηχούν τις απόψεις της Σ.Ε. Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις του συγγραφέα.

Τιμή τεύχους 0,01 €

Κωδικός 6427

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Μαρία Μπουζάλα

Λ. Αλεξάνδρας 18 - Αθήνα 106 82

Τηλ: 210 8837081 - fax: 210 8252075

e.mail: bouzala@otenet.gr

Σ' αυτό το τεύχος

συνεργάστηκαν το Δ.Σ.

Γεωργίου Γρηγόρης, Γεωργιάδης Αντώνης,
Δαιδού Υβόνη, Καραμανίδου-Μίχου Γεωργία,
Κουκουρίκου Στρατούλα, Μποτονάκη Αλεξάνδρα,
Πινάτζη-Αννίνου Πέπη,
Ποιμενίδης Κράτης, Τσιακίρης Παναγιώτης

Εξώφυλλο: Λευκοί ερωδιοί σε τρυφερές στιγμές

Οπισθόφυλλο: Χιονισμένα χωράφια στην ανατολική πλευρά του Δέλτα

Φωτο: π. Πέτρου Κηπουρού, από το Ημερολόγιο 2009 της Ιεράς Μητρόπολης Αλεξανδρουπόλεως

Καλλιτεχνική σύνθεση:

Απόστολος Μπουζάλας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

Απόστολος Ευθυμιάδης, Αλεξάνδρα Μποτονάκη: Εθνική Παλιγγενεσία 1821-1828	4
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου (1924-1993)	8
Θεόδωρος Κ. Ορδουμποζάνης: Οι αποθήκες στη ζώνη λιμένος Αλεξανδρούπολης (μέρος Β')	15
Κράτης Ποιμενίδης: Η ιστορία των αγριοκάτσικων της Σαμοθράκης	17
Ινώ Θηβαίου: Έκθεση Χαρ. Χατζησάββα-Φωτίου ..	21
Πασχάλης Α. Χριστοδούλου: Ορφικός Πάπυρος ..	22
Γεωργία Καραμανίδου-Μίχου: Η κοπή της πίτας του Συλλόγου μας	24
Υθόνη Δαΐδου: Ο αποκριάτικος χορός μας	28
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: Ημερολόγια 2009	30
Κράτης Ποιμενίδης: ΣΤΗΛΗ ΝΕΩΝ	32
ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ	33
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: ΣΤΗΛΗ ΒΙΒΛΙΩΝ	34
Ζαφείρης Αλεξιάδης: Μια διαδήλωση για την Κύπρο	36
Μαίρη Υπερείδου-Χατζή: Εσύ	38
Γιώργος Ψύλλας: Θεατρολογικά σε τρεις πράξεις ..	39
Θεόδωρος Σταυριανίδης: Τα επακόλουθα	41
Γ. Α. Χατζηανδρέου: Ο κεμετζές	43
Ανέστης Νικολαΐδης: Κατοχικό Γυμνάσιο Φερών 1941-1944	44
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ-ΔΩΡΕΕΣ	45
Δημήτρης Τσεσμελής: Ιατρική περίθαλψη	46
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ	47
Υθόνη Δαΐδου: Επιλογές από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης	48
Στρατούλα Κουκουρίκου: Συνταγές	50
Παναγιώτης Τσιακίρης: Μνήμες και πρόσωπα	51

Αγαπητοί Συμπολίτες,
Αγαπητοί Φίλοι,

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

XΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

XΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

Πότε ήταν που κόφαμε την πίτα, πότε που με τόσο κέφι χορέψαμε για τις Απόκριες και νάσου το Πάσχα! Χαρές για την ανάσταση του Κυρίου, φιλιά αγάπης, τσουγκρίσματα πολύχρωμων αυγών.

Πέρασαν όμως και τα δύο χρόνια της θητείας μας στο Διοικητικό Συμβούλιο και είχαμε τις αρχαιρεσίες που ανέδειξαν ένα καινούριο Δ.Σ. με μικρές όμως αλλαγές στα πρόσωπα. Καλωσορίζουμε τη Θεοδώρα και το Θόδωρο και τους ευχόμαστε κάθε επιτυχία μαζί με τους “μαθουσάλες”. Επίσης και τον νεοφόρτιστο Γιώργο στην Ομοσπονδία. Αναλυτική ανακοίνωση σε άλλη σελίδα.

Θερμά σας ευχαριστούμε για την παρουσία σας στη Γενική Συνέλευση, την αγάπη και την προτίμησή σας που κάνει τις πλάτες μας να γέρνουν από το βάρος της ανάγκης για δικαιώση σας. Θα κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν για να σας δικαιώσουμε.

Η άνοιξη μπήκε για τα καλά κι εμείς ετοιμαζόμαστε για να απολαύσουμε το Πάσχα και το Μάη. Ελπίζουμε να διοργανώσουμε και μια όμορφη εκδρομή.

Η Πανθρακική Ομοσπονδία ετοιμάζεται για να γιορτάσουμε όλοι μαζί οι Θρακιώτες τα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ στη φιλόξενη Καλλιθέα, το Σάββατο 16 Μαΐου και, στον Αϊ-Γιώργη τον Καρύκη, τη Δοξολογία και την κατάθεση στεφανιών στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη την Κυριακή.

Το περιεχόμενο και αυτού του τεύχους είναι ποικίλο. Προσπαθούμε τα κείμενα του κάθε τεύχους να είναι πρωτότυπα, με ενδιαφέροντα ή αγνωστα θέματα και προπάντων ελκυστικά. Με αυτή την οπτική γωνία προσεγγίσαμε και την εθνική επέτειο του Μαρτίου.

Για μια ακόμα φορά παρακαλούμε και προσκαλούμε συγχρόνως, τους μεν μεγαλύτερους να «γράψουν» κάτι από τις εμπειρίες τους χρησιμοποιώντας το οικογενειακό τους αρχείο, τους δε νέους να «επικοινωνήσουν» μαζί μας. Μ' όλο που οι συνεργασίες όλο και γίνονται περισσότερες, εμείς ζητούμε κάτι παραπάνω.

Σας ευχόμαστε από καρδιάς να απολαύσετε με υγεία και χαρά την άνοιξη

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ε Π Ε Τ Ε Ι Α Κ Α

Εθνική Παλιγγενεσία 1821-1828

Γνωστοί και άγνωστοι Θράκες και η συμμετοχή τους στους πυρήνες της Επανάστασης

Επιμέλεια: Απόστολος Ευθυμιάδης, Αλεξάνδρα Μποτονάκη

Σε προηγούμενα τεύχη (3, 5, 9, 17, 21, 25) αναφερθήκαμε στις ένοπλες εξεγέρσεις που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες περιοχές του θρακικού χώρου, αλλά και στη μακρινή Μολδοβλαχία κατά τα έτη 1821-1828, με πρωταγωνιστές Θράκες αγωνιστές.

Από τους αγωνιστές αυτούς άλλων τα ονόματα διεσώθησαν και άλλων όχι.

Στο τεύχος αυτό θα ασχοληθούμε με μία άλλη κατηγορία Θρακών αγωνιστών του 1821· αυτών που κατέβηκαν στον ελληνικό χώρο, στις κύριες εστίες της Επανάστασης και πολέμησαν μαζί με τους γνωστούς ήρωες που γνωρίζουμε όλοι οι Έλληνες από τα σχολικά μας βιβλία.

Οι αγωνιστές αυτοί κατάγονταν από όλες τις περιοχές της ευρύτερης Θράκης: την Στενήμαχο και Φιλιππούπολη (σημ. Βουλγαρία), την Αδριανούπολη και Αίνο (σημ. Τουρκία), τη Μάκρη, τη Μαρώνεια και άλλες μικρότερες πόλεις.

Οι Θράκες ναυτικοί εντάχθηκαν στον ελληνικό στόλο και έλαβαν μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις του Αιγαίου και των παραλιακών πόλεων της Νότιας Ελλάδας.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τις σημαντικότερες ναυτικές επιχειρήσεις, για τις οποίες γνωρίζουμε λόγο-πολύ και από τα σχολικά μας βιβλία, αλλά δεν γνωρίζουμε ότι ανάμεσα στους Έλληνες ναυτικούς περιλαμβάνονταν και πολλοί Θράκες: **Πολιορκίες Ευρίπου, Καρύστου, ναυμαχίες Μολύβδου Λέσβου, Σάμου, Κέας, Καφηρέως, Κάβο-Ντόρο, Ευβοϊκού κόλπου, Αγίου Όρους, Ναυαρίνου και πολεμικές επιχειρήσεις Ολύμπου, Μύλων, Αγίας Μαρίνης, Βρυσακίων, Στυλίδος, Θερμοπυλών, Σάμου, Κορίνθου, Χίου κ.ά.**

Παράλληλα, Θράκες οπλαρχηγοί, των οποίων τα ονόματα διασώζονται, συγκρότησαν ομάδες 20 έως 40 ατόμων, και στη συνέχεια εκστρατευτικά σώματα, προχώρησαν προς το θέατρο των πολεμικών συγκρούσεων και εντάχθηκαν στα μεγαλύτερα επα-

Οι περισσότεροι άγνωστοι, άσημοι, απλοί και σεμνοί, όπως οι αληθινοί ήρωες, αγωνισθηκαν μακριά από την ιδιαίτερη τους πατρίδα, χωρίς την ελπίδα των λυτρωμού της «για τη μεγάλη όμως Μητέρα», πονέκραζε (όπως έλεγε στην προκήρυξή του ο Υψηλάντης), «τα γνήσια και ευπειθή τέκνα της».

Γεώργιος Μαμέλης [8]

ναστατικά σώματα της Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου.

Φαίνεται ότι από τη Βόρεια Θράκη, τη σημερινή βουλγαρική, η κάθοδος των πολεμιστών προς τις εστίες της επανάστασης ήταν πιο γενική. Συγκεκριμένα, από αυτές τις ομάδες, άλλες κατατάχθηκαν στον τακτικό στρατό,

που είχε δημιουργηθεί υπό τις διαταγές του Φαβιέρου ή του Γκουβερντάκι ή του Τσαρτσόφσκι, και άλλες υπηρέτησαν στα τμήματα του Δημήτριου Υψηλάντη,

του Γεώργιου Καραϊσκάκη, του Μακεδόνα οπλαρχηγού Τσάμη Καρατάσση, στο ιππικό του Χατζηχρήστου (αργότερα υπασπιστού της βασιλισσας Αμαλίας).

Μερικοί, καταγόμενοι κυρίως από τη Μάκρη και τη Μαρώνεια, ενώθηκαν με άλλους αγωνιστές, Μακεδόνες και Θεσσαλούς, και συγκρότησαν τη «Φάλαγγα των Θεσσαλο-Μακεδονο-Θρακών». Η δράση τους αναφέρεται σε διάφορες περιοχές της Στερεάς Ελλάδας.

Θράκες οπλαρχηγοί: Κάρπος Παπαδόπουλος, Γεώργιος Καραγεώργης, ΧατζηΓεώργιος Δημητρίου, Αθηναίος Κυνηγός, Κώστας Δελή-Ολάνης, Σταύρος Σταμούλης, Σταύρος Χριστόφορος, Κοσμάς Κουκίδης, Στρατής Αινίτης κ.ά. [2]

...στην Τριπολιτζά, στο Άργος, στο Νεόκαστρο, στο Καστέλλι του Ναυπλίου, στην Αράχωβα, στην Αθήνα, στα Βρυσάκια, στη Χίο, στην Κρήτη, στην Κάρυστο, στη Ρόδο, στη Σύμη, στην Κάλυμνο, στο Άγιον Όρος, με τους φιλέλληνες στο Πέτα, στο Μεσολόγγι κ.ά. [2]

Η δράση των Θρακών αγωνιστών δημιουργεί ένα ερώτημα στον μελετητή των γεγονότων. Γιατί δεν έμειναν κοντά στις εστίες τους να αγωνισθούν «υπέρ βωμών και εστιών»; Οι ιστορικοί απαντούν στο απλό αυτό ερώτημα: **Στο Θρακικό χώρο και για την ασφάλεια της πρωτεύουσας Κωνσταντινούπολης υπήρχαν ισχυρές οθωμανικές στρατιωτικές δυνάμεις και όποια εστία εξέγερσης ξεκινούσε, πνιγόταν στη γένεσή της, όπως έγινε στη Σαμοθράκη, στη Σωζόπολη, στην Καλλίπολη, στα Λάβαρα...**

Η προσφορά λοιπόν των Θρακών αγωνιστών στον αγώνα της παλιγγενεσίας αποκτά ιδιαίτερη σημασία και τονίζουμε το γεγονός, για να συνειδητοποιήσουν καθαρότερα τις θυσίες των προγόνων τους οι σύγχρονοι Θράκες και να πληροφορηθούν όλοι οι Έλληνες κάποιες άλλες σελίδες της ελληνικής Ιστορίας, ελάχιστα τονισμένες, αλλά εξίσου σημαντικές με αυτές που διαχέονται στην εθνική μνήμη και διαμορφώνουν την εθνική συνείδηση.

Οι Θράκες αγωνιστές πολέμησαν, παρόλο που γνώριζαν ότι δεν υπήρχε ελπίδα να ελευθερωθεί η ιδιαίτερη πατρίδα τους, λόγω των ιδιαίτερων γεωγραφικών, πολιτικών κ.ά. συνθηκών και δεν παρέμειναν άπρακτοι. Εγκατέλειψαν τις εστίες τους, τις οικογένειές τους, το χώρο τους και έσπευσαν να αγω-

Ο Θρακιώτης αγωνιστής και ιστορικός Χρήστος Βυζάντιος που υπηρέτησε στον τακτικό στρατό και έγραψε την ιστορία του..

Ο Θρακιώτης αγωνιστής και ιστορικός της Φιλικής Εταιρείας και του Αγώνα Ιωάννης Φιλήμων, με στολή αγωνιστή.

«Οι Θράκες υπήρχαν εξαιρετικοί πατριώται, αφιλοκερδείς, καρτερικοί εις τας κακονήσιας και στερήσεις, ανδρείοι εν πολέμῳ και ευπειθέστατοι». 1

«Οι άνδρες αυτοί υπήρχαν πατριώται, αφιλοκερδείς, καρτερικοί εις τας κακονήσιας και στερήσεις, ανδρείοι εν πολέμῳ και ευπειθέστατοι. Ήλθον εις την Ελλάδα διὰ να υπηρετήσουν την πατρίδα μη ἔχοντας ενταύθαγμον εις το τακτικόν σῶμα». 2

Η Φιλιππούπολη και η Στενήμαχος έστειλαν στη μαχόμενη Ελλάδα εκαποντάδες πολεμιστών, που πολλούς ακολούθησαν και οι γυναίκες τους. Πολλοί απ' αυτούς έπεσαν στα πεδία των μαχών κι απ' όσους επέζησαν άλλοι μεν έμειναν στην ελεύθερη Ελλάδα και προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στο νέο Κράτος και άλλοι γύρισαν στην πατρίδα τους φορώντας φυνστάνελλα. Είναι οι Μοραλήδες, όπως τους ανόμασαν οι Τούρκοι, καθώς μας το βεβαίωνει η παράδοση και μία αναγραφή σε εκκλησιαστικό βιβλίο του ναού της Αγίας Μαρίνης, που εδημοσίευσε στα Θρακικά ο αείμνηστος Απόστολος Δοξιάδης. 3

Τα εντός των πλαισίων κείμενα 1, 2, 3 προέρχονται από: "Ο τακτικός στρατός από το 1821-23" του Χρ. Βυζάντιου.

νισθούν για μια ιδέα, την ελευθερία, την οποία ήξεραν εκ των προτέρων ότι οι ίδιοι δεν ήταν δυνατόν να αποκτήσουν.

Αυτή η παραπήρηση δεν αποκτά ξεχωριστή σημασία και δεν μας κατευθύνει στην ιδέα να είμαστε, εμείς οι απόγονοί τους, ιδιαίτερα υπερήφανοι για τους ξεχασμένους αυτούς ήρωες, επώνυμους ή όχι;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ταμβακίδη Αδαμαντίου, Θρακικά, Παράρτημα, τόμος Γ'.
- Ευθυμιάδη Απ., *Η συμβολή της Θράκης εις τους Απελευθερωτικούς αγώνες του Έθνους.*
- Ρωσοϊδη Αντ., *Αρχείον Θράκης*, τόμ. 39ος.
- Κούκου Μόσχου, *Η Θράκη στους αγώνες του '21*, Θρακική Επετηρίδα, τόμ. 2ος. Από τη μελέτη αυτή προέρχονται και οι δύο πίνακες με τα ονόματα των Θρακών αγωνιστών, καθώς επίσης και τα δύο πορτραίτα.
- Φωτούδη Απ., *Τα παλικάρια*, εφημερ. ΕΛΥΘΕΡΗ ΘΡΑΚΗ, 2-3/7/1987.
- Παπαρρηγοπούλου Κ., *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, έκδ. 7η.
- Βακαλοπούλου Κων/νου, Θράκη, Θεσσαλονίκη 1990. Αρχείον Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού, τόμ. 25ος.
- Μαμέλη Γεώργ., *Η προσφορά των Θρακών στην Επανάσταση του 1821*, Θρακικά θέματα, τ. 4, Μάρτιος 1974.

Αίτηση στον Όθωνα ενός Αδριανοπολίτου αγωνιστού του Αθανασίου Κυνηγού:

«Εκ της Επαρχίας της Θράκης καταγόμενος ο υποψαίνομενος άμα εξεράγη η σάλπιγξ της ανεξαρτησίας της πατρίδας, έδραμον αυθορμήτως με 25 στρατιώτας, πληρωνομένους εκ των οικίων μουν, εις τον ιερόν αγώνα, όπου καταταχθείς εις το σώμα τον υποστρατήγον Κυρίον Χατζή Χρίστουν, εμαχόμην ανδρείως και καρτερικώς μετά των υπό τας οδηγίας μουν στρατιώτων οκτώ κατά συνέχειαν έτη, παρενρεθείς εις όλας τας κατά των εχθρών σημαντικώτερας μάχας και εκστρατείας. Μάρτυρες τούτων είναι αι τρεις πληγαί, τας οποίας φέρω εις το σώμα μουν, εγκαταλειπών, λέγω, κτήματα, συμφέροντα, οικιακά, συγγενείς και παν ευάρεστον, έδραμον εις τον υπέρ της πατρίδος ιερόν αγώνα· αλλά και μετά την ευτυχή έλευσιν της Υ.Μ. εις το Ελληνικόν έδαφος δεν έπανσα να υπηρετώ την πατρίδα μουν...».

Χρήστος Βυζάντιος
Ιωάννης Φιλήμων
Διονύσιος Σουρμελής

Α.Δ. μν. γρ.

Από το βιβλίο της Καλλιόπης Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, «Ελληνικά προξενεία στη Θράκη», Αθήνα 1976, σελ. 222.

Θράκες αγωνιστές στους κατά ξηράν αγώνες του έθνους

- Χατζηχρήστος, αρχηγός άτακτου ιππικού
- Επίσκοπος Κομοτηνής - Μαρωνείας Κωνστάντιος
- Κάρπος Παπαδόπουλος (στο σώμα του Οδυσσέα)
- Παναγιώτης Μπαχάρης, Αδριανούπολίτης (Ναύπλιο, Κόρινθος, Κομπότι, Πέτρα)
- Καραγιώργης Γεώργιος Παπάς ή Κιουρτσόγλου. Μυθηκε το 1820 και έλαβε το αξίωμα του εκατοντάρχου στο Σώμα του Υψηλάντη, αργότερα κατέψυγε στο Μεσολόγγι, όπου πολέμησε με τον Μαυροκορδάτο, με τον Γενναίο Κολοκοτρώνη στη Δουμπάλα, με τον Καραϊσκάκη στο Χαϊδάρι, στην Αράχωβα, στο Δίστομο, στον Πειραιά
- Χατζηχρήστος Παπαγεωργίου, από την Αδριανούπολη
- Κώστας Δεληλόνης, από την Αδριανούπολη
- Χριστόφορος Σταυράκης
- Χατζηγιώργης Δημητρίου
- Κωνσταντής Αλεξάνδρου Στράντζαλης
- Αναγνώστηρες από το Σουφλί (Σούφλας)· υπηρέτησαν στα σώματα του Καραϊσκάκη και του Μακρυγιάννη
- Θωμάς Σταυρής (μπουλουκτσής υπαξιωματικός)
- Νικόλας Τσακίρης, από την Καλλίπολη
- Γιώργος Δημητρίου, από την Ξάνθη (φρουρά Ύδρας)
- Δημήτρης Βούλγαρης ή Καβαλλάρης, από την Αδριανούπολη, με πολλαπλή δράση
- Νικόλαος Κωνσταντινίδης (ίσως από τη Μεσημβρία)
- Θεοδόσιος Καβακλής (Καβακλή), στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής
- Γιατρός Βασιλείος Ιωάννου
- Κωνσταντής Καζάζογλου, Αινίτης, μπουλουκτσής Κριεζώτη
- Χατζή-Γιαννακός, από τη Φιλιππούπολη (εκστρατεία στο Λίβανο)
- Στρατής Αινίτης, από την Αίνο, πολιορκία Αθήνας
- Κοσμάς Κοκκίδης, από τη Γάνο Προποντίδας κ.ά.

Λόγιοι και αγωνιστές

Χρήστος Βυζάντιος
Ιωάννης Φιλήμων
Διονύσιος Σουρμελής

Στην επίσημη βιβλιογραφία αναφέρονται, εκτός από τη Δόμνα Βισβίζη, και γνναίκες αγωνίστριες για τις οποίες θα αναφερθούμε ειδικά σε επόμενο τεύχος μας.

Κατάλογος των εις το στάδιον του αγώνος εις διαφόρους κρισίμους ανάγκας θυσιασθέντων Αινιτών

Από το αρχείο της οικογένειας Βισβίζη είναι και ο παρακάτω κατάλογος των Αινιτών που δόθηκε στον Θράκα ερευνητή Β. Μυστακίδη και δημοσιεύτηκε στα «Θρακικά». Τον κατάλογο αυτό συνέταξαν το 1832 στην Ερμούπολη της Σύρου οι Αινίτες που επέζησαν.

Αρ. Όνομα	Επίθετον	Παρατηρήσεις		
1. Στρατής	Κουρμένης	εις το πάρσιμον της Τριπολι- τζάς εις τα 1821		επινήγη με την βάρκα του καρα- βιού του Βισβίζη εις εθνικήν υπηρεσίαν
2. Κωστής	Ντερνελόγλου	ομοίως	41. Αντώνιος	Εις τα Βρυσάκια της Ευβοίας εις εθνικήν υπηρεσίαν ετελεύτησεν
3. Ανδρέας	Μπουτινέλης	detto* με τον Υψηλάντη εις το Άργος	42. Μηνάς	»
4. Σάββας	Βουργασέλη	τον καιρόν του Δράμαλη	43. Δημήτριος	»
5. Δούκας	Τζιακέλη	detto	44. Λασκαράκης	»
6. Γεώργιος	Χ"Συρόπουλος	Με τον Υψηλάντη εις το πάρ- σιμον του Νεοκάστρου	45. Κύρκος	Είς την πολιορκίαν των Αθηνών, τον καιρόν του Κουταχή, έκαψαν και το καΐκι του, επειδή εγλύτω- νε τας ψυχάς
7. Αθανάσιος	Κηδόνης	Με τον Υψηλάντη εις το πάρ- σιμον του Νεοκάστρου	46. Μανώλης	Ολυμπιόν
8. Αγγελής	παπα Πολίτης	Με τον Υψηλάντη εις το πάρ- σιμον του Νεοκάστρου	47. Θεοδωράκης	Εις μπλόκον με το πλοίον τού Λεπε- πή
9. Γιάννης	Αχλαπής	Εις τον καιρόν όπου επάρθη το καστέλλι του Ναυπλίου	48. Αντώνης	Εις την δούλωσιν των Αθηνών με τον Γκούρα
10. Κωνσταντής	Κισανιώτης	Εις τον πόλεμον της Βρέχοβας (Αράχωβα) με τον Καραϊσκά- κην	49. Γιάννης	Εις την άλωσιν της Χίου εχάθη
11. Χρυσόσκουλος	Χ"Κυριάκου	detto	50. Γεώργιος	Εις την της Κρήτης
12. Βασιλείος	Χ'Ανδρεου	Εις το πάρσιμον της Αθήνας με τον Μπούρπουλα όταν εχά- θη	51. Γεώργιος	detto
13. Γεώργιος	Μητάφη	Εις την μάχην των Αθηνών ομού με το Αρχοντόπουλον (Ιωάννη Νοταρά) κατά του Κιουταχή εχάθη	52. Αθανάσιος	Εις την του Τομπάζη εκστρατεί- αν εις την Κρήτην
14. Χριστόφορος	Κολαζίζης	Μέσα εις το φρούριον των Αθηνών εις τον της πολιορ- κίας καιρόν	53. Δημήτριος	Εις τον χαμόν του Χ"Μιχάλη
15. Μανώλης	Καγκλαμάνος	detto	54. Κωνσταντής	Εις τον καιρόν του Τζενταρλή
16. Τριαντάφυλλος	Μπαχτσιβάνης	Εις την μάχην του Φαβιέ εις την Κάρυυστον εχάθη	55. Χριστόφορος	Εις τον καιρόν οπού επήγεν εις την Μπαρμπαρίαν εις το καράβι του Δ. Σκλιά Πετζότη εχάθη
17. Αργύρης	Αλτιναλμάζης	detto	56. Ο υιός του	Εις το Άργος, τον καιρόν του Δρά- μαλη εχάθη
18. Θεοδωράκης	Ζωγραφίνας	Εις την Κάρυυστον με τον Κριε- ζότη εχάθη	57. Κωνσταντής	detto
19. και ο αδελφός του			58. Καραγιάννης	Εις τον καιρόν της Σαμοθράκης εχάθη
20. Δούκας Καρά		Εις τα της Ευρίπου Βρυσάκια με τον Καπτ. Δ.μ. Ολύμπιον	59. Καρά	»
21. Γιαννακός	Αμηναάμ	Εις την του Μιέτ (Ζητουνίου) μάχην με τους Ουγκαρέζους	60. Δουύκας	»
22. Γιαννακάκης	Κιρεστιτζόγλου	detto	61. Φράγκος	»
23. Δημήτριος	αδελφός του	Κατά το Τρίκκερι	62. Θεόδωρος	»
24. Βασιλείος	Γεωργίου Ψάλτης	Εις το Πέττα	63. Ξανθόπουλος	»
25. Μιχαήλ	Δελή Δούκα	ομοίως	64. Φράγκος	»
26. Δημήτριος	Χ"Αυτιά	Εις την άλωσιν των Ψαρών εχάθη	65. Κωνσταντίνος	»
27. Κωνσταντής	Καμπούρη	detto	66. Γιαννάκης	»
28. Θεοδωρής	Μαρούλη		67. Αθανάσιος	Αγιον Όρος εις την έφοδον των Τούρκων με όλους τους ναύτας του αριθ. 7
29. Κωνσταντής	Σταμάτη	»	68. Κομνενάκης	detto
30. Φραντζής	Γιατρούδενας	»	69. Γεώργιος	Τον εσκότωσαν οι Τούρκοι εις Ρόδον εις τον α' χρόνον
31. Δημητράκης	Ντότζου	»	70. N.	Εις Σύμην εφονεύθη παρά των Τούρκων
32. Γιάννης	Λατούσης	»	71. Χ"Αναστάσης	Μετά πολλών εις την Ελλάδα δου- λεύσεων απέθανε
33. Αλέξης του	Χ"Μπεί δούλος	»	72. Δημήτριος	Εχάθη εις την Κάλυμνον απ' έξω με 7 ανθρώπους
34. Αποστόλης	Μαυρόγλου	»	73. Χ"Κωνσταντής	
35. Ανδρέας	Τζάνας	»	74. Δουύκας	
36. Δημήτριος	Τζάνας	»	75. Στρατής	
37. Χριστόδουλος	Σταμάτη	»	76. Στρατής	
38. Μανώλης	Στρίτζου	»		
39. Γιάννης	αδελφός του	»		
40. Κατρώνης	Μπόταλου	Εις τον πόλεμον της Ευρίπου		

Στην ίδια εργασία δημοσιεύονται μετά και άλλα τρία ονόματα Αινιτών που σκοτώθηκαν στη Μυτιλήνη στις 27 Μαΐου 1821.

* detto: Εδώ έχει την έννοια του ομοίως, επίσης. (Σημ. του κειμένου)

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Καλλιόπη Παπαθανάση-Μοναιοπούλου

Αθήνα 1924 - Θεσσαλονίκη 1993

Γράφει η Αλεξάνδρα Μποτονάκη

... Η αναδρομή στο παρελθόν
είναι πάντοτε χρήσιμη για την
εντένιον σύγχρονων γεγονότων,
αλλά και για την αυτογνωσία...
Μανόλης Γ. Βαρβούνης

Η εργασία που δημοσιεύεται στο παρόν τεύχος αποτελεί σύντομο αλλά ειλικρινές «ευχαριστώ» του περιοδικού μας στην Κ.Π.Μ., γόνο ιστορικής οικογένειας από την Αίνο, για την προσφορά της στην καταγραφή της άγνωστης ιστορικής παρουσίας της Θράκης, κατά τον 19ο και αρχές του 20ού αιώνα.

Επιτρέψτε μας να κάνουμε μία διαπίστωση, την οποία τολμούμε να εκφράσουμε. Η ιστορία της Θράκης, κυρίως κατά τον 19ο και πρώτο μισό του 20ού αιώνα, που είναι «ανεξάρτητη» από την ιστορία της άλλης Ελλάδας, δεν είναι καταγεγραμμένη σε ολότητα, σε επίπεδα σε θεματολογία, σε βάθος... Φαίνεται ότι η διαπίστωση αυτή δεν είναι μονομερής και όσοι έψαξαν λίγο περισσότερο από την επιφάνεια και τη γνωστή ελληνική Ιστορία διαπίστωσαν ότι: «... όλο τον 20ό αιώνα που παρέρχεται, αιώνα κρίσιμο για τις θρακολογικές σπουδές, **πολύ λίγοι και πολύ λίγες ήταν όσοι και όσες με την επιστημονική σοβαρότητα του ερευνητή καταπιάστηκαν με τα ποικίλα θέματα της Θράκης**. Κι ακόμη λιγότεροι ήταν όσοι τη συνολική ιστορία την πολυεπίπεδη της περιοχής πάσχισαν να παρουσιάσουν» [7]. Και η Κ.Π.Μ. αναπλήρωσε το μεγάλο αυτό κενό με πάθος αλλά και με επιστημοσύνη.

Θεωρήσαμε λοιπόν εθνικό και παράλληλα ηθικό χρέος να σκιαγραφήσουμε ένα σεμνό πορτραίτο της σπουδαίας αυτής γυναικάς, με τη θρακική καταγωγή, για τη μεγάλη της προσφορά στην απάντηση του μετέωρου ακόμη ερωτήματος: Ποια είναι η ιστορία της Θράκης κατά την περίοδο που προαναφέραμε και φυσικά ποια η ιστορία της νεαρής Αλεξανδρούπολης;

Όσες έγκυρες μελέτες, από ελληνικής πλευράς, έχουν δημοσιευθεί μέχρι σήμερα και αφορούν στο προηγόμενο ερώτημα, έχουν ως βάση τις εργασίες της μεγάλης αυτής ερευνήτριας. Αξίζει, λοιπόν, να την προσεγγίσουμε και να την τιμήσουμε, αναφερόμενοι στο έργο της και τον αντίκτυπο που είχε αυτό στους νεότερους ακαδημαϊκούς μελετητές. Η ίδια δεν επεδίωξε ποτέ ακαδημαϊκή καριέρα.

*K*αλλιόπη Παπαθανάση, κόρη του Αλέξανδρου Παπαθανάση¹, πρώτου βουλευτή της ελεύθερης Θράκης, και της Ευφημίας, κόρης του πρώτου Γεν. Διοικητού Θράκης Χαρίσιου Βαμβακά², γεννήθηκε στην Αθήνα το 1924, αλλά τα παιδικά της χρόνια τα πέρασε μεταξύ Αθήνας και Αλεξανδρούπολης. Φοίτησε και στο Γυμνάσιο Αλεξανδρούπολης, περίοδος που σημάδεψε την αγάπη της για την πόλη. Τις εγκύκλιες σπουδές της τελείωσε σε Γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης, όπου και έζησε κατά τη γερμανική κατοχή (1941-1944). Στην υπόλοιπη ζωή της, μια φορά το χρόνο τουλάχιστον,

...Η ελληνική, αλλά και η διεθνής Θρακολογία τής οφείλει πολλά, επιβάλλεται δε η σύνταξη ενός πλήρους και ενημερωμένου βιοεργογραφικού σημειώματός της, όπου θα αποτυπώνεται η έκταση του έργου της και η σπουδαιότητα της προσφοράς της...

Μανόλης Γ. Βαρβούνης

επισκεπτόταν την Αλεξανδρούπολη και έχοντας αυτήν ως έδρα, ανέβαινε στον Έβρο και προετοίμαζε τις μελέτες της.

Πτυχιούχος της ΑΣΟΕΕ και της Αγγλικής Φιλολογίας, τελειόφοιτος της Νομικής Σχολής Αθηνών, με υποτροφία

1. Ο Αλέξανδρος Παπαθανάσης συνεργάστηκε με τον Χαρίσιο Βαμβακά, εκπρόσωπο της ελληνικής κυβέρνησης στη Διασυμμαχική Διοίκηση Θράκης, ως μέλος του Ανωτάτου Συμβουλίου για την υπερίσχυση των εθνικών μας δικαίων. Μετά την απελευθέρωση της Θράκης, εκλέχθηκε το 1920 μεταξύ των πρώτων βουλευτών της περιοχής. Από τότε επανειλημμένα αντιπροσώπευε την πατριδία του στη Βουλή. Ως μέλος της «Δημοκρατικής Ενώσεως» του Αλ. Παπαναστασίου συμμετείχε στην Εθνοσυνέλευση του 1924, που καθιέρωσε τη Δημοκρατία. Υπήρξε εκ των ηγετών του κινήματος του 1935, μετά την καταστολή του οποίου φυλακίστηκε και διώχθηκε. Κατά τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου του 1936 εξορίστηκε από τη Θράκη. Ως πρώτος Γενικός Διοικητής της Θράκης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο πέτυχε την αναίμακτη ειρήνευσή της και την ανακούφιση του ταλαιπωρημένου πληθυσμού της. Πέθανε στη Λωζάνη το 1967. [8]

2. Ο Χαρ. Βαμβακάς διατέλεσε πρώτος Γενικός Διοικητής Θράκης, το 1920. Δες περ. «ΦΑΡΟΣ», τ. 22 σελ. 5.

του Βρετανικού Συμβουλίου, μετεκπαιδεύτηκε στα Πανεπιστήμια Cambridge, Cardiff και Bangor στην Κοινωνιολογία, Οικονομία και Φιλολογία.

Μεγαλωμένη σε περιβάλλον με έντονες πνευματικές και πολιτικές ανησυχίες διαμόρφωσε μία ανήσυχη και αποφασιστική προσωπικότητα.

«Αόρατοι αλλά αστάλινοι δεσμοί μ'ένωναν με τον Παππού (Χαρίσιο Βαμβακά): Αγαπούσαμε τα ίδια πράγματα, πιστεύαμε στις ίδιες αλήθειες, είχαμε κοινές επιδιώξεις. Μοιάζαμε σαν δύο στάλες από διάφανο νερό.»

Μου άρεσε ν' ακούω ώρες κι ώρες τις διηγήσεις του, πάντοτε γλαυφύρες, γεμάτες ζωντάνια και φως, που ανάβλυξε από τα μάτια του, που άλλοτε θύμιζαν το αχνό γαλάζιο του ελληνικού ουρανού κι άλλοτε –όταν στενοχωριόταν– το βαθυγάλανο χρώμα της φυρτουνιασμένης θάλασσας. Κι είχε γνωρίσει και νικήσει πολλές τρικυμίες στη ζωή του ο Παππούς.

Σαν έσθησαν τα μάτια αυτά, που ήταν πάντοτε για μένα πηγές τρυφερής αγάπης, ένοιωσα για πρώτη φορά το παγερό ανατρίχιασμα της μοναξιάς.

Αρχισα τότε να διαβάζω τα “χαρτιά” του, που διασώθηκαν, χάρη στις άγρυπνες φροντίδες της προνοητικής και στοργικής κόρης του και Μητέρας μου, για να έχω στην αρχή την ψευδαίσθηση πως τον ακούω. Σιγά -σιγά συνειδητοποίησα ότι το Αρχείο του Χαρίσιου Βαμβακά δεν έπρεπε να μείνει άγνωστο, κλειδωμένο στα βαρεά συρτάρια του παλαιού γραφείου, γιατί έκρυβε ιστορικές αλήθειες και πολύτιμα διδάγματα κι έπρεπε να διαβαστεί κυρίως από τους νεώτερους, που πολύ λίγα έχουν ακούσει για τις θυσίες, τους αγώνες, τα όνειρα, τους καημούς, τις απογοητεύσεις, τα επιτεύγματα και τις πίκρες της Γενηάς που έφυγε. Κ.Π.Μ.

Το καλοκαίρι του 1992 η Κ.Π.Μ. υπέγραψε το ακόλουθο προλογικό σημείωμα:

«Η Μητέρα μου, απόφοιτος του Ζαππείου Παρθεναγγείου της Κωνσταντινούπολεως, αγαπούσε με πάθος την πατρίδα της, τη Θράκη. Αντή τη λατρεία τη μετέδωσε και σε μας τα παιδιά της, με τις συναρπαστικές διηγήσεις της γύρω από την παραδοσιακή ζωή, τις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις της περιοχής αυτής, που στάθηκε αιώνες ολόκληρος το προπύργιο των πολιτισμού. Έτσι μεγαλώσαμε και πασχίσαμε να μεταλαμπαδείσουμε στα παιδιά μας τα αισθήματά μας για την ιδιαίτερη πατρίδα μας, που γνώρισε τόσες επιδρομές και καταστροφές στη μακραίωνη ιστορία της.»

Δεν άσκησε επάγγελμα ανάλογο με τις σπουδές της, αλλα, μετά το γάμο της με τον πολιτικό μηχανικό Στέλιο Μουστόπουλο, αφοσιώθηκε στην οικογένειά της και στο μεγάλωμα του γιου της Νικόλαου.

Όταν οι οικογενειακές της υποχρεώσεις επέτρεψαν, η Κ.Π.Μ. με πάθος αφοσιώθηκε στην έρευνα, τη συγγραφή και τη δημοσίευση εργασιών, κυρίως με περιεχόμενο θρακικού ενδιαφέροντος και στη συνέχεια λαογραφικού και

Οι γονείς της Καλλιόπης Αλέξανδρος και Ενψημία Βαμβακά - Παπαθανάση (φωτ. 1920)

τέλος παιδαγωγικού, μέσω της παιδικής λογοτεχνίας.

Αυτό δε σημαίνει όμως ότι τα προηγούμενα χρόνια δε μελετούσε. Η Κ.Π.Μ. μέχρι να αποδεσμευτεί από τις οικογενειακές της υποχρεώσεις διάβαζε, ερευνούσε και συγκέντρωνε υλικό.

Το πλούσιο αρχείο του παππού της Χαρίσιου Βαμβακά την προκαλούσε. Παράλληλα, η συχνή επίσκεψη στην γερμανική πόλη Καλσρούη, όπου οπούδαζε ο γιος της, με την πλούσια βιβλιοθήκη και την αξιόλογη Σχολή Θεωρητικών Επιστημών, άνοιξε διάπλατα τους πνευματικούς της ορίζοντες και διοχέτευσε το πάθος της για έρευνα.

Ήταν η περίοδος κατά την οποία δημοσιεύονταν μελέτες, όχι όμως από Έλληνες επιστήμονες, σχετικές με την πορεία της Θράκης - Βαλκανικών λαών. Και ρίχθηκε στο διάβασμα και το φάξιμο της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου της Καλσρούης (Kalsruhe). Εξάλλου γνώριζε γαλλικά, αγγλικά και ικανοποιητικά γερμανικά.

Όταν επέστρεψε στην Ελλάδα διέθετε πολλές ώρες στο φάξιμο των αρχείων της Εθνικής Βιβλιοθήκης και του Υπουργείου Εξωτερικών.

Μελετώντας, μάλιστα, στα σχετικά αρχεία, της γεννήθηκε η επιθυμία να προχωρήσει και σε διδακτορική εργασία, την οποία δεν πραγματοποίησε τελικά. Τις ουσιαστικά προσέφερε πολύ περισσότερα, με το πλούσιο συγ-

Η Καλλιόπη Παπαθανάση με τον πατέρα της Αλέξανδρο και την αδελφή της Ρίτα (δεκαετία 1930)

γραφικό της έργο, στον εαυτό της και την πατρίδα της.

Ψάχνοντας στην πλούσια και πολυεπίπεδη βιβλιογραφία της, διαπιστώνουμε ότι οι αρχαιότερες δημοσιεύσεις έγιναν όχι νωρίτερα από το 1973.

Η Κ.Π.Μ. ήταν ίδη 50 χρόνων και τότε άρχισε η συστηματική δημιουργία της ως ερευνήτριας και συγγραφέως. Κατά τα επόμενα 19 χρόνια γεννήθηκε το πλούσιο έργο της, αξιοποιώντας τις πολυετείς μελέτες της. Ο Θανάσης Μουσόπουλος, μελετητής του έργου της, επισημαίνει ότι το πρώτο σημαντικό βιβλίο της Κ.Π.Μ. που φέρει τον τίτλο «Οικονομική και κοινωνική ζωή των Ελληνομούν της Θράκης κατά την Τουρκοκρατία» αποτελεί τον 47ο τόμο του περιφημού περιοδικού «Θρακικά», και δημοσιεύθηκε το 1974. Γι' αυτό το έργο έλαβε μάλιστα έπαινο από την Ακαδημία Αθηνών. Τα επίσημα στοιχεία, στα οποία στηρίζεται η συγκεκριμένη εργασία της Κ.Π.Μ. προέρχονται από το αρχείο του παππού της Χαρ. Βαμβακά, από το αρχείο Μιλτιάδη Α. Σταμούλη, αλλά και από επίσημα στοιχεία της τουρκικής διοίκησης της Αδριανούπολης.

Στην πρώτη της συγγραφική

παρουσία είναι διακριτό ίδη το ύφος και η ποιότητα του έργου της, που θα ακολουθήσει. Ο καθηγητής της και πρόεδρος της Ιστορικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Καλορούης Walter Bussmann παρατηρεί, μεταξύ άλλων: «Η επιστημονική έρευνά της περιλαμβάνει μία ευρεία χρονική περίοδο της Ιστορίας της Θράκης και διαπιστώνεται από λογικό πατριωτισμό» [4] σε μία περίοδο που οι σπουδαιότερες θρακολογικές εργασίες προέρχονταν από τους βόρειους γείτονες με έντονη και τοπική προπαγάνδα».

Κύριο και πλέον έγκυρο βοήθημα για κάθε μελετητή γύρω από την απελευθέρωση της Δυτικής Θράκης, το 1919-1920, αποτελεί η εργασία της «**Η απελευθέρωση της Δυτικής Θράκης από το αρχείο των Χαρίσιου Βαμβακά**» (περιέχει 195 έγγραφα), που κυκλοφόρησε το 1975.

Το 1976 και 1977 κυκλοφόρησαν οι δύο τόμοι του έργου «**Έλληνικά Προξενεία στη Θράκη**». «Σκοπός αυτού των βιβλίων είναι να σκιαγραφήσει τις συνθήκες ζωής των υπόδουλων Ελληνομούν της Θράκης, όπως τις περιγράφουν οι διπλωματικές εκθέσεις, και να τονίσει το εθνικό έργο των Ελλήνων Προξένων της νευραλγικής αυτής περιοχής στην κρίσιμη εποχή 1834-1862 οπότε είχε πάλι αναζωπυρώθει τό «Ανατολικό Ζήτημα»: το ηφαίστειο, που ενεργοποιήθηκε το 1822 στη Διάσκεψη της Βερόνας. Η ανοικτή αυτή πληρή χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές σαν αιτία διπλωματικών και πολεμικών αναμετρήσεων των μεγάλων ευρωπαϊκών Δυνάμεων.»

Η Εστία Νέας Σμύρνης βράβευσε το έργο «**Έλληνικά Προξενεία στη Θράκη**» με το πρότο βραβείο.

Το 1984 εξέδωσε το βιβλίο «**Σελίδες Ιστορίας - Θράκη 1870-1886**», με στοιχεία που άντλησε από ξενόγλωσση και ελληνική βιβλιογραφία, αλλά και αρύντας πληροφορίες από το αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών Ελλάδος, το αρχείο κέντρου Λαογραφίας Ακαδημίας Αθηνών και το ιστορικό αρχείο Μακεδονίας, Εξαιρετικό ενδιαφέρον βιβλίο για μία εποχή, σχεδόν άγνωστη για το μέσο Θράκα.

Ακολούθησαν και άλλα ενδιαφέροντα δημοσιεύματα, σταματούμε όμως, το 1991, σ' ένα σημαντικό βιβλίο της «**Θράκη - Μορφές και γεγονότα 1902-1922**», για μια δύσκολη και καθοριστική ιστορικά εποχή που δημιούργησε δυσεπίλυτα προβλήματα στο βαλκανικό χώρο.

Τα δημοσιεύματα της Κ.Π.Μ. ακολουθούν το ένα το άλλο, είτε σε αυτοτελή βιβλία είτε ως συνεργασίες σε μεγά-

Ο παππός της Καλλιόπης Παπαθανάση, Χαρίσιος Βαμβακάς, μετά την απελευθέρωση της Δ. Θράκης

λα περιοδικά. Παράλληλα συμμετέχει σε πολλά συνέδρια, στα οποία γίνεται απολύτως αποδεκτή, παρόλο που δεν είχε καταλάβει ακαδημαϊκές θέσεις.

Ένας άλλος τομέας, με τον οποίο ασχολήθηκε η Κ.Π.Μ. ήταν η λαογραφία γενικότερα και ειδικότερα η λαογραφία της Θράκης. Μας ενδιαφέρουν και ιδιαίτερα επιστημαίνουμε τους δύο τόμους «*Λαογραφικά Θράκης*», Αθήνα 1979 και «*Λαογραφικές μαρτυρίες Γεωργίου Βιζύηνου*», 1982.

Σταχυολογύμε ενδεικτικές παρατηρήσεις δύο μεγάλων σύγχρονων λαογράφων, με ακαδημαϊκή σταδιοδρομία και γνωστή επιστημοσύνη γύρω από την επιστήμη της Λαογραφίας: του Μανόλη Χ. Βαρβούνη και του Μιχ. Μερακλή.

Ο πρώτος, αναλύοντας το ύφος και ίθος της Κ.Π.Μ., επισημαίνει αρετές της συγγραφής του έργου της σε συνδυασμό με την προσωπικότητά της. Μιλά για την αυταπάρνηση, τη φιλοπατρία, το πάθος της για την έρευνα, τα ευγενικά της αισθήματα, την αγάπη για το ερευνώμενο αντικείμενο και, απαντώντας σε πιθανή ακαδημαϊκή υπεροψία, ευθέως παρατηρεί: «...Αφέρωσε τη ζωή της στο βόρειο Ελληνισμό, ερευνώντας μεθοδικά διάφορες πυνχές της ζωής και της δράσης του, αποτελώντας πραγματικό υπόδειγμα για πολλούς εν επιστήμη συναδέλφους της...»

«...Και αν κανείς παρατηρήσει ότι διακατέχεται από κάποιον ερασιτεχνισμό, αντό δεν μπορεί, σε καμμία περίπτωση, να προσμετρηθεί στα μειονεκτήματά της, αφού την βοήθησε να δει τα πράγματα πιο πηγαία, γι' αυτό και πιο καθαρά, έξω από θεωρητικά σχήματα, που συχνά δεσμεύνουν το μναλό, αν και η θεωρητική κοι-

Ο Μ. Μερακλής, καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, επισημαίνει τα χαρακτηριστικά του ύφους της ως λαογράφου.

Η Μουσιοπούλου, παρά τις προηγούμενες σπουδές της, όταν αφοσιώθηκε στις λαογραφικές εργασίες της και επέλεξε τον τρόπο της απλής χωρίς σοβαροφανείς ερμηνείες εξιστόρησης και αφήγησης, θέλοντας σχεδόν να ταυτισθεί με τους απλούς πληροφορητές της, εκτενείς πίνακες των οποίων δημοσιεύει σχεδόν σε κάθε της βιβλίο, προσδιδοντας έτσι το γνώρισμα της προφορικής και βιωμένης μαρτυρίας, χωρίς να παραλείπει να αναφέρεται και σε ειδικότερη λαογραφική βιβλιογραφία, κατά βάση επέλεκε, όπως είπα, τον τρόπο της σχεδόν νοσταλγικής αναπόλησης, που μεταβάλλει την πραγματικότητα του χθες και σε μύθο, χωρίς εντούτοις στην προκειμένη περίπτωση να περισσεύει ο συναισθηματικός λόγος, χωρίς την όχι σπάνια εμφανιζόμενη υπέρμετρη ρητορική. Απεναντίας, ο τρόπος εξιστόρησης και αφήγησης της Καλλιόπης Παπαθανάση-Μουσιοπούλου ξέρει να ισορροπεί ανάμεσα στη νοσταλγία, την ηρεμία και νηφαλιότητα. Ακόμη και ο μεγάλος πειρασμός των υπερβολών μιας λαογραφίας της συνέχειας, η οποία συνδέει πολλές φορές αβασάνιστα στοιχεία ή και ολότητες του ελληνικού πολιτισμού με την ελληνική ορχαιότητα και στην οποία είναι επιρρεπείς όχι μόνον ερασιτέχνες, αλλά και επιστήμονες λαογράφοι, εδώ στις εργασίες της Μουσιοπούλου είναι ο πειρασμός αυτός περιορισμένος σε ανεκτά και κατανοητά όρια. [6]

Η Καλλιόπη Παπαθανάση με τον σύντροφό της Στέλιο Μουσιόπουλο και το γιο τους Νίκο (1960)

νωνιολογική της κατάρτιση ήταν ισχυρή. Η επαφή με το ίδιο το υλικό τη βοήθησε να δει τα πράγματα ανθόρμητα και γνήσια, σχεδόν παραδοσιακά...» [5]

Η προσφορά της Κ.Π.Μ. δεν σταματά στους χώρους που λίγο-πολύ αγγίζαμε και ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους αναγνώστες του συγκεκριμένου περιοδικού.

Η Κ.Π.Μ. υπηρέτησε και τη λογοτεχνία για νέους. Έγραψε σειρά βιβλίων με θέματα παρμένα από τη σύγχρονη ελληνική Ιστορία. Επτά από τα βιβλία της δημοσιεύθηκαν σε συνέχειες στο γνωστό περιοδικό η «Ζωή του Παιδιού».

Η Γιολάντα Πατεράκη παρατηρεί:

...«Έχουμε αναρίθμητα πολλές φορές ακούσει», θα πει ο Πέτρος Χάρης στο βιβλίο των «Ελληνες Πεζογράφοι», «ότι τα παιδικά χρόνια κυβερνάνε τον άνθρωπο. Αν προσθέσουμε ότι η παιδική ηλικία κυβερνά και τον πνευματικό τον κόσμο, θα πλησιάσουμε περισσότερο στην αλήθεια». Και ο Μιχάλης Στασινόπουλος, όμως, επίσης θα δεχθεί πως: «η Παιδική Λογοτεχνία είναι πύλη εισόδου του νέου ανθρώπου στο χώρο της Λογοτεχνίας και της Τέχνης γενικότερα. Είναι ο εξώστης της ζωής...».

...**Η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου και η έννοια της ελληνικότητας είναι ταυτόσημες υπάρξεις.** Ξέρει, μέσα από τα έργα της, να ζωντανεύει τους αγώνες για τη λεντεριά, τις ανάσες και τους πόνους της ψυχής, τη λαχτάρα για τη ζωντανή γη, την ευλάβεια και την πίστη στα Θεία. Χωρίς ενοχλητικό κήρυγμα βοηθάει το παιδί να ανακαλύψει την εσωτερική ανάγκη της θυσίας και της προσφοράς. Με συνέπεια και φρονιμάδα οδηγεί τους ήρωές της να ξεπεράσουν τα πρωτικά τους συμφέροντα και, με πίστη κι αγοστίωση, να υπηρετήσουν την πατρίδα.

Η λέξη «Πατρίδα» για την συγγραφέα, δεν ηχεί σαν μια συμβατική θεωρία. Είναι η πρώτη συνείδηση. Η καλλιέργεια, στα βιβλία της, της έννοιας του πατριωτισμού δεν είναι παρά η ψυχολογική προπαρασκευή για την τροφοδοσία των αγώνων. Των αγώνων εκείνων που ήδη γίνανε κι αυτών που

Η Καλλιόπη Παπαθανάση στους Δελφούς (περίπου 1955)

κανένας δεν γνωρίζει πότε θα ξαναγίνουν. Με τρόπο απλό αλλά μοναδικό, αφηγείται την καταπίεση των Ελλήνων στα σκλαβωμένα μέρη της Ελλάδας και ειδικότερα στη Θράκη, τις λαχτάρες και τα όνειρά τους, τις προφητείες και τις ελπίδες τους, το αισθημα της μελλοντικής λευτεριάς που γιγαντώνει τις ψυχές τους... [3]

Παιδαγωγικά βιβλία μπορούν να θεωρηθούν και η σειρά που ακολούθη-

σε το λαιογραφικό έργο του Βιζυηνού και αναφέρονται σε ανάλογη συμβολή των άλλων μεγάλων πεζογράφων μας στη λαιογραφική έρευνα: του Παπαδιαμάντη, του Χριστοβασίλη, του Κ. Θεοτόκη, του Ξενόπουλου, του Κόντογλου, του Μυριβήλη, του Βενέζη.

Τα τελευταία της βιβλία από το χώρο της λαιογραφίας είναι το «*Παραδοσιακές εκδηλώσεις του λαού μας*», 1992 και τη «*Θρακιώτισσα μάνα*» (1993). Από το χώρο της ιστορικής έρευνας ξεχωρίζουμε μερικές δημοσιεύσεις και πρακτικά συμποσίων του 1991.

Στις 26 Ιανουαρίου 1993 η μεγάλη αυτή Θρακιώτισσα «κυρία» με το ειλικρινές πάθος για την έρευνα και την παράδοση της Θράκης, την ευγενική καταγωγή και παιδεία, τη γνήσια ευγένεια και σεμνότητα, την επιστημονική αντικειμενικότητα, τη γλαφυρότητα στην αφήγηση και περιγραφή και τη γενναιοδωρία προς τους νέους, έφυγε από τη ζωή. Εγκατέλειψε οριστικά την πατρίδα, την ευρύτερη Ελλάδα και στενότερη Θράκη, που τόσο αγάπησε έμπρακτα και υπηρέτησε με ανιδιοτέλεια.

Σε δύσκολες εποχές, που χαρακτηρίζονται από διαρκή αμφισβήτηση αξιών και ιδεών, από επικίνδυνη καπήλευση υψηλών στόχων, προερχόμενη είτε από εθνικιστικούς και κούφιους λαρυγγισμούς είτε από ράθυμη αλλά εξίσου επικίνδυνη υπερεθνική πολιτική, η μεγάλη Θρακιώτισσα «κυρία», μια γυναίκα που ξεκίνησε τη δημόσια προσφορά της στα 50 της, τολμάει να ορθώσει και πάλι το ανάστημά της και να διδάξει με το «έργο» της τι πρέπει να κάνουν οι νεότεροι.

Ευχαριστούμε το γιο της Καλλιόπης Παπαθανάση-Μουσιοπούλου κ. Νικόλαο Μουσιόπουλο, Καθηγητή στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, για την ευγενική του βοήθεια, ώστε να συγκεντρωθεί το σχετικό υλικό αλλά και για την προσφορά φωτογραφικών ντοκουμέντων από το οικογενειακό του αρχείο. Παράλληλα, ευχαριστούμε τον κ. Θανάση Μουσόπουλο, φιλόλογο και συγγραφέα, που ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την Καλλιόπη Παπαθανάση, για την παροχή υλικού, ώστε να σχηματισθεί η σύντομη αυτή εργασία. Τέλος, ευχαριστούμε το φίλο και συνεργάτη κ. Θεόδωρο Ορδονικόπουλο, γιατί μας άνοιξε τους διαύλους επικοινωνίας με τα πρόσωπα που προαναφέραμε.

Βραβεύσεις

1. Η Ακαδημία Αθηνών τη βράβευσε για τις ιστορικές και λαογραφικές μελέτες γύρω από τη Θράκη.
2. Ο Δήμος Αλεξανδρούπολης απένειμε το αργυρό μετάλλιο της πόλης για την προσφορά στη μελέτη και συγγραφή της Ιστορίας της Θράκης και ιδιαιτέρετα της Αλεξανδρούπολης.
3. Η Πανσαμοθρακική Εστία Αθηνών «Νίκη της Σαμοθράκης», της απένειμε χρυσό μετάλλιο.
4. Ο Δήμος Θεσσαλονίκης και το Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης τής απένειμε χρυσό μετάλλιο.
5. Η Εστία Ν. Σμύρνης, η Εταιρεία Χριστιανικών Γραμμάτων και τα 22 Θρακικά Σωματεία Απτικής βράβευσαν έργα της.

Ο ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

**ΩΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΔΕΙΓΜΑ
ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ
ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ
ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗ-ΜΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Για να φθάσει κανείς στην αυτογνωσία και στη συνέχεια να μπορεί να κοιτάξει καθαρά προς το μέλλον, ατομικό ή εθνικό, πρέπει να λατρέψει με πάθος αυτό που επιδιώκει να ερμηνεύσει και να αναλώθει στην προσωπική και σε βάθος προσέγγιση των ενδιαφερόντων του. Τίποτα δεν ακυρώνεται, όταν κατακτάται με ίθος και συνέπεια.

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗ-ΜΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ

1. Αυτοτελείς μελέτες (οι υπ' αριθμ. 9, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 22 ανήκουν στη σειρά Λαογραφικές μαρτυρίες Ελλήνων Λογοτεχνών)

1. Οικονομική και κοινωνική ζωή του Ελληνισμού της Θράκης κατά την Τουρκοκρατίαν, ανάτυπο από το περιοδικό «Θρακικά», τόμ. MZ', Αθήναι 1974 (έπαινος Ακαδημίας Αθηνών με χρηματικό έπαθλο Μ. Σταμούλη 1976 και βραβείο Εθνικής Μνημοσύνης), σ. 275.
2. Η απελευθέρωση της Δυτικής Θράκης από το αρχείο Χαρισίου Βαμβακά, Αθήναι 1975 (έγκριση Υπουργείου Εθν. Παιδείας), σ. 264 (εξαντλημένο).
3. Ελληνικά προξενεία στη Θράκη, τόμ. A', Αθήναι 1976 (Α' βραβείο Εστίας Ν. Σμύρνης), σ. 260.
4. Ελληνικά προξενεία στη Θράκη, τόμ. B', Δυτική Θράκη, Αθήναι 1977, σ. 172.
5. Λαογραφικά Θράκης, τόμ. A', Αθήναι 1979 (βραβείο Εστίας Ν. Σμύρνης), σ. 264.
6. Λαογραφικά Θράκης, τόμ. B', Αθήναι 1980, σ. 368.
7. Λαϊκή μεταφρονική, Αθήναι 1981, σ. 248.
8. Λαϊκή φιλολογία, Αθήναι 1982, σ. 168.
9. Λαογραφικές μαρτυρίες Γεωργίου Βιζυηνού, Αθήναι 1982, σ. 144.
10. Απόλυτοι παράδοσης και ιστορίας, Αθήναι 1983, σ. 208.
11. Σελίδες ιστορίας. Θράκη 1870-1886, Αθήναι 1984, σ. 224.
12. Αλέξ. Παπαδιαμάντης· οι ελληνορθόδοξες ρίζες του έργου του, λαογραφική μελέτη, Αθήναι 1984, σ. 192.
13. Αντώνης Στενημαχίτης. Ιστορικό διήγημα, εκδ. «Ζωή του παιδιού», Αθήναι 1984, σ. 112.
14. Συντεχνίες και επαγγέλματα στη Θράκη, 1685-1920, Αθήναι 1985, σ. 248.
15. Ο Ηπειρώτης Χρ. Χρηστοθασίλης, ιστορικά - λαογραφικά, Αθήναι 1986, σ. 168.
16. Αλεξανδρούπολη και θρακικός Ελληνισμός, χρονικό, Αθήναι 1986, σ. 48.
17. Η μεγάλη περιπέτεια. Ιστορικό διήγημα, εκδ. «Ζωή του παιδιού», Αθήναι 1986, σ. 125.
18. K. Θεοτόκης, λαογραφικές καταγραφές από την κοινωνική ηθογραφία, Αθήναι 1987, σ. 101.
19. Γρ. Ξενόπουλος, Ιστορικές και λαογραφικές μαρτυρίες για τη Ζάκυνθο, Αθήναι 1988, σ. 176.
20. Η ελληνοχριστιανική παράδοση στο πεζογραφικό έργο του Φ. Κόντογλου, Αθήναι 1988, σ. 135.
21. Ιστορικά και λαογραφικά αποθησανρίσματα από το Στρατή Μυριβήλη, Αθήναι 1989, σ. 158.
22. Ιστορικές και λαογραφικές μνήμες από τον Ηλία Βενέζη, Αθήναι 1990, σ. 134.
23. Αετοί και γύνες στα ηπειρωτικά θυνά, διήγημα, εκδ. «Ζωή του παιδιού», Αθήναι 1990, σ. 128.
24. Θράκη, μορφές και γεγονότα, 1902-1922, Αθήναι 1991, σ. 157.
25. Παραδοσιακές εκδηλώσεις των λαού μας, 1992, σ. 320.
26. Απ' τη Μικρασία με αγάπη, εκδ. «Ζωή του παιδιού», σ. 128.
27. Η Θρακιόποσα μάνα. Λαογραφική μελέτη, 1993, σ. 128.

2. Μερικές επιστημονικές ανακοινώσεις, δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά κ.λπ.

- Άγνωστες πτυχές των αγώνων για την απελευθέρωση της Θράκης, ανάτυπο από το περιοδικό «Θρακικά», τόμ. ΜΣΤ', Αθήναι 1973, σ. 3-11.
- Συμβολή στη νεώτερη ιστορία της Θράκης, ανάτυπο από το περιοδικό «Θρακική Επετηρίδα», τόμ. Α', Κομοτηνή 1980, σ. 25-28.
- Η παλινόστηση των προσφύγων στη Θράκη, ανάτυπο από το περιοδικό «Θρακική Επετηρίδα», τόμ. Β', Κομοτηνή 1981, σ. 5-21.
- Τα ομαδικά παιγνίδια χθες και σήμερα και η φρασεολογία τους, ανάτυπο από το «Β' Συμπόσιο Γλωσσολογίας του Βορειοελλαδικού Χώρου», εκδ. IMXA, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 311-328.
- Αγώνες του Χαρ. Βαμβακά στη Θράκη, ανάτυπο από το περιοδικό «Θρακική Επετηρίδα», τόμ. Δ', Κομοτηνή 1983, σ. 65-84.
- Ο αντίκτυπος των Μακεδονικών Αγώνων, των αγγλορωσικών ανταγωνισμών και της επανάστασης των Νεοτούρκων στην τουρκοκρατούμενη Θράκη (1903-1908), ανάτυπο από τα Πρακτικά του Συμποσίου «Η ιστορική, αρχαιολογική και λαογραφική έρευνα για τη Θράκη», Θεσσαλονίκη 1988, σ. 279-298.
- Συμβολή στη διερεύνηση της οικονομίας της Θράκης κατά τη βνζαντινή περίοδο, ανάτυπο από τον τόμο «Verlag A.M. Hakert», Αμοτερνταμ 1989, σ. 513-526.
- Η τελενταία φάση της προεργασίας για την απελευθέρωση της Θράκης, «Θρακικά Χρονικά», τόμ. ΜΓ', Ξάνθη 1989, σ. 40-42.
- Οι λαχανοκηπονοροί της Αίνου και οι προστάτες Άγιοι της, ανάτυπο από τα «Πρακτικά του Ε' Συμποσίου Λαογραφίας του Βορειοελλαδικού Χώρου», εκδ. IMXA, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 169-185.
- Ο αντίκτυπος της συνθήκης των Βουκουρεστίου στη Θράκη, ανάτυπο από τα Πρακτικά του Συμποσίου «Η συνθήκη του Βουκουρεστίου και η Ελλάδα», εκδ. IMXA, Θεσσαλονίκη 1990, σ. 113-125.
- Οι αγώνες των πληρεξούσιων της Θράκης για τη διατήρηση των συνόρων της πατρίδας τους, όπως χαράκτηκαν από τη συνθήκη των Σεβρών, «Θρακικά Χρονικά», τόμ. ΜΕ', Ξάνθη 1991, σ. 68-70.
- Από τη φιλολογική και γλωσσική λαογραφία της Αίνου, ανάτυπο από τα «Πρακτικά του ΣΤ' Συμποσίου Λαογραφίας του Βορειοελλαδικού Χώρου», εκδ. IMXA, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 355-386.
- Παραδόσεις για μνημεία στη Θράκη, ανάτυπο από τον τιμητικό τόμο του καθηγητή N. Μουτσόπουλου «Αρμός», Θεσσαλονίκη, σ. 1.399-1.413.

κ.π.ά.

Βιβλιογραφία

1. Περ. «Ενδοχώρα», τ. 45-46, Ιούνιος - Αύγουστος 1996.
2. Στέλιος Αρτεμάκης: Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιούλου, Η λογοτέχνιδα (από το φιλολογικό μνημόσυνο προς τιμήν της Ε.Ε. Λογοτεχνών, 17-1-1994).
3. Γιολάντα Πατεράκη: Η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιούλου και η παιδική λογοτεχνία.
4. Θανάσης Μουσόπουλος: Τι οφείλει η Θράκη στην Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιούλου
5. Μανόλης Βαρβούνης: Η Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιούλου (1924-1993) και η Θρακική Λογοτεχνία.

6. Μιχάλης Μερακλής: Κ.Π. Μουσιούλου και η λαογραφία της Θράκης.

7. Θανάση Μουσόπουλου: Κ.Π.Μ. (1924-1993) Μια ζωή αφιερωμένη στη Θράκη (περιοδ. Φοροτεχνική και Θρακική προσέγγιση, τ. 8, Δεκ. 1994).

8. ΟΙ δρόμοι διδάσκουν ιστορία. Κλασικό Λύκειο. Οικολογική Ομάδα Αλεξανδρούπολης, 1998.

9. Αθαν. Κριτός: Αλεξανδρούπολη, η εκατοντάχρονη ιστορία της, 1878-1978, Αλεξανδρούπολη 1995.

10. Σαράντος Καργάκος, Αλεξανδρούπολη, Μια νέα πόλη με παλιά ιστορία, Αθήνα 2000.

Ελληνικά προξενεία στη Θράκη, Αθήνα, 1976

Στόν Ελλαδικό αυτό χώρο, τον ποτισμένο με τόσο ελληνικό αίμα, οι πρώτοι εκπρόσωποι της Ελεύθερης Ελλάδας ήρθαν να προστατέψουν με την παρουσία τους, υλικές και θηκέες αξιές, αλλά και να τονώσουν άμεσα ή έμμεσα την αγωνιστικότητα, τον πόθο για ελευθερία, που φώλιαζε στις τυραννισμένες θρακιώτικες καρδιές στα 500 χρόνια της δουλείας...

Οι Έλληνες Πρόξενοι πρόσφεραν πολύπλευρο εθνικό έργο: προστατεύονταν, καθοδήγησαν τον υπόδουλο Ελληνισμό για να πραγματοποιήση την οικονομική και πολιτιστική αλλατώδη άνοδο από το 19ο αιώνα και μετά. Άσκησαν τη δικαιοσύνη τους δικαιοδοσία με το δικαιότερο και ηπιώτερο τρόπο. Μπορεί να υποστηριχθῇ ότι η επίλυση διαφορών με διαιτησία ριζώθηκε στη Θράκη...

Αλλά η εθνική τους αποστολή δεν τελειώνει ως εδώ: Με τις εκθέσεις τους, για μία περιοχή φτωχή σε επίσημες ιστορικές πληροφορίες, έγραψαν ιστορία, ή πιο συγκεκριμένα συμπλήρωσαν τη νεώτερη Ελληνική Ιστορία. Η συμβολή τους είναι πολύ μεγάλη στον τομέα τους, γιατί περιέγραψαν γεγονότα χωρίς φανατισμό, συναισθηματισμό ή εμπάθεια: Απλά, με υπηρεσιακή λιτότητα ενημέρωναν τους ανωτέρους τους για ό,τι πραγματικά συνέβαινε στις περιοχές τους...

Ας θυμηθούμε τη συμβουλή του I. Βαρότα στον Πράκτορα της Ραιδεστού:

«... να προσπαθήτε να εκτίθενται τα διάφορα γεγονότα, μ' άλας τας λεπτομερείας, όσας δύνανται ν' αποδείξωνται αυτά βέβαια ή να τα καταστήσωσι τουλάχιστον αρκούντως πιθανά ν' αναφέρητε πράγματα, να σημειήτε, ει δυνατόν, τα παθόντα πρόσωπα, τα μέρη ένθα συνέβησαν αι βιαιοπραγία, τους αυτουργούς τουύτων οπόταν ώσιν ούτοι γνωστοί και τας πηγάς θέτεν αρύσσθε ταύτα πάντα...».

K. Παπαθανάση-Μουσιούλου

«Σελίδες Ιστορίας» Θράκη 1870-1886

...Το βιβλίο αυτό είναι το τρίτο μέρος της έρευνάς μου γύρω από τη νεότερη Ιστορία της Θράκης, με βασική πηγή τα διπλωματικά έγγραφα του Ιστορικού Αρχείου του Υπουργείου Εξωτερικών. Με τις υπηρεσιακές εκθέσεις τους οι διπλωματικοί εκπρόσωποι της τότε ελεύθερης Ελλάδας στο εξωτερικό, που έζησαν γεγονότα και γνώρισαν πρόσωπα, διατύπωσαν τις κρίσεις τους για τη διεθνή κατάσταση της εποχής τους, έδωσαν πληροφορίες για ξένες επεμβάσεις, φιλικές ή υποβολμαίες, και περιέγραψαν την πολιτιστική ανάπτυξη, τις οικονομικονωνικές δραστηριότητες, τις πολύπλευρες δοκιμασίες, τον ασύγαστο πόθο για ανεξαρτησία του Θρακικού Ελληνισμού. Γι' αυτό

ακριβώς θεωρώ ότι τα κείμενα των διπλωματών προσφέρονται για την προσέγγιση της ιστορικής αλήθειας. Η αναδρομή άλλωστε στο παρελθόν είναι πάντοτε χρήσιμη για την ενατένιση σύγχρονων γεγονότων, αλλά και για την αυτογνωσία...

K. Παπαθανάση-Μουσιούλου, «Σελίδες Ιστορίας» Θράκη 1870-1886.

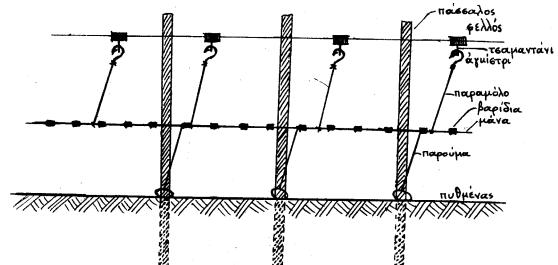
Λαογραφικά Θράκης Α', Αθήνα, 1979**Η Ψαρική στην Αίνο**

«Εγώ 'μαι του ψαρά ο γιος, / μα τάστρι μα τον ουρανό και πήγα να ψαρέψω, / μαύρα μάτια να διαλέξω»

Δημοτικό τραγούδι

...Παρά τους κατατρεγμούς οι Αινίτες διακρίθηκαν ως ναυτικοί, ψαράδες, έμποροι, τσουκαλάδες και αμπελουργοί. Περιζήτητα ήταν τα κρασιά, τα πελώρια πιθάρια, το μαύρο χαβιάρι, το αβγοτάραχο και τα «κολ' τά παστά ψάρια» της Αίνου.

Οι επιδέξιοι Αινίτες ψαράδες διέσχιζαν τον Έβρο με «καζακιά», δηλ. πλεούμενα μήκους 6 μ. και πλάτους 1,20 μ., που είχαν 2 ή 4 κουπιά, και με «μπλάβες», δηλ. σχεδίες ειδικές για τα ρηχά νερά. Ήταν ειδικοί στο ψάρεμα της μουρούνας, που είναι ψάρι εποχιακό, του ποταμού και αποδημητικό. Βρίσκεται στα μέρη μας από τον Φεβρουάριο ως τον Ιούνιο. Οι Αινίτες έπαιρναν από τις τουρκικές αρχές άδεια («σετέτ») για να φύγουν για το ψάρεμα της μουρούνας. Εφάρμοζαν δύο τρόπους: α) τα δίχτυα (μουρουνδόχιτα), που δεν είναι τόσο αποδοτικά, και β) τα παραγάδια («καρμάκια»), που είναι επινόηση των ψαράδων της Αίνου και χρησιμοποιούνται ως σήμερα...

Εγκατάσταση για το ψάρεμα της μουρούνας

K. Παπαθανάση-Μουσιούλου, «Λαογραφικά Θράκης»

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

ΟΙ ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΛΙΜΕΝΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Θα χαθούν και αυτές, όπως χάθηκαν τόσες και τόσες άλλες μνήμες;

ΜΕΡΟΣ Β'

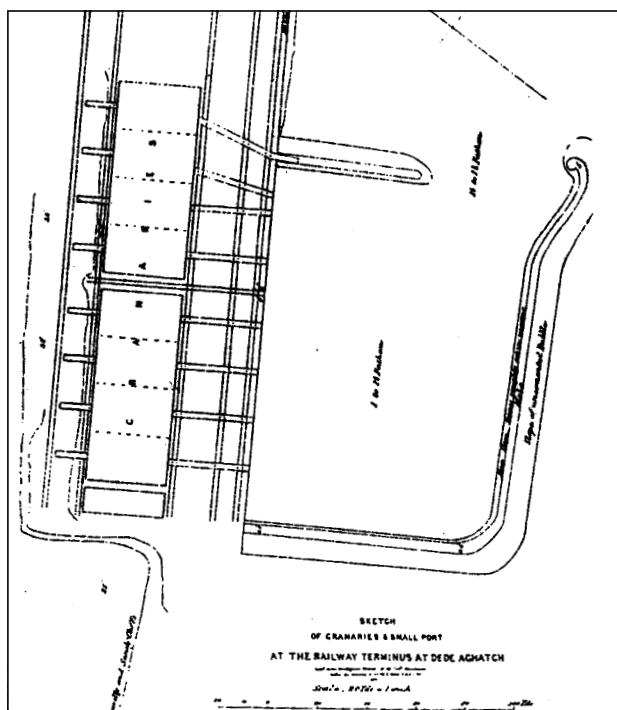
Γράφει ο Θεόδωρος Κ. Ορδονυποζάνης

Τις έχουν εγκαταλείψει εδώ και πολλά χρόνια! Κάποιες έχουν ήδη καταρρεύσει! Πρόκειται για τις αποθήκες του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης, γνωστές και ως «αποθήκες Τελωνείου»!

Ανήκουν στο Δημόσιο. Πρόσφατα τις θυμήθηκε ο ΟΣΕ και τις διεκδικεί. Ενδιαφέρον δείχνει και ο Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης να οικειοποιηθεί τα οικόπεδά τους! Από χρόνια, (λένε), τις διεκδικεί και ο Δήμος. Πρόσφατα η Υπηρεσία Νεότερων Μνημείων της Ξάνθης έδειξε ενδιαφέρον για να τις κηρύξει διατηρητέες. Και κάποιοι εναίσθητοι πολίτες αγωνίζονται να διασωθούν προκειμένου να αναστηλωθούν και να αξιοποιηθούν για πολιτιστικούς σκοπούς!

Οι αποθήκες βομβαρδίζονται το 1915 και ανακατασκευάζονται

Στις 9 Οκτωβρίου 1915, μεσούντος του πρώτου μεγάλου πολέμου, οι εν λόγω αποθήκες, μαζί με ολόκληρη την παραλιακή ζώνη της προκυμαίας, από τον «Ενωτικό» σιδηροδρομικό σταθμό (Jonction Salonique – Contantinople) μέχρι τον μύλο του Πρωτόπαπα, καταστράφηκαν από σφοδρό βομβαρδισμό του Αγγλικού στόλου (των δυνάμεων της ΑΝΤΑΝΤ) και παρέμειναν έκτοτε κατεστραμμένες για μερικά χρόνια.¹

**Τοπογραφικό των λιμενίσκων της προκυμαίας
και των αποθηκών με τις σιδηροδρομικές γραμμές
και τις σιδερένιες γέφυρες.**

Πότε ακριβώς ανακατασκευάσθηκαν δεν είναι ακριβώς γνωστό. Άλλωστε αρχικά υπήρχαν, κατά τα ανωτέρω αναφερθέντα, εννέα (9) αποθήκες, ενώ μετά την απελευθέρωση της πόλης και μέχρι σήμερα, όλοι θυμούνται επτά (7) αποθήκες, οι 4 από τις 5 προς το δυτικό τμήμα και τρεις (3), δύο μικρότερες και μία μεγαλύτερη στο ανατολικό τμήμα. Από τις φωτογραφίες επίσης προκύπτει διαφορά στο κτίριο που στεγάζεται το Τελωνείο, το οποίο στις μετά την απελευθέρωση της πόλης φωτογραφίες είναι διώροφο, ενώ στις αρχικές ήταν όμως με τα άλλα κτίρια, καθώς και στην κεραμοσκεπή της μιας εκ των κτιρίων του δυτικού συγκροτήματος. Είναι γνωστό όμως ότι με την συνθήκη της Λωζάνης το 1923 η εταιρία Ανατολικών Σιδηροδρόμων (C.O.) διαχωρίστηκε σε δύο τμήματα, το Τουρκικό με έδρα την Κωνσταντινούπολη και το Ελληνικό με έδρα το Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη), τμήμα του οποίου, ως Γαλλοελληνική Εταιρία Σιδηροδρόμων ανέλαβε τις εγκαταστάσεις (μεταξύ των οποίων και οι αποθήκες) και την εκμετάλλευση της γραμμής Αλεξανδρούπολης – Σβίλεγκραντ.

Σε άρθρο του Πέτρου Γ. Αλεπάκου, αναφέρεται ότι οι αποθήκες αυτές ανοικοδομήθηκαν το έτος 1930 με δαπάνη του Ελληνικού Δημοσίου, στο οποίο εν τέλει και περιήλθαν μετά από σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και Γαλλοελληνικής Εταιρίας Σιδηροδρόμων (Γ.Ε.Σ.) η οποία κυρώθηκε με το Ν.Δ. 3023/30.9.1954 και έκτοτε καταγράφηκαν ως Δημόσια Κτήματα. Εκεί στεγάζονταν αρχικά οι υπηρεσίες του Τελωνείου Αλεξανδρούπολης, της Γεωργικής Υπηρεσίας Έβρου και το Παράρτημα του Γενικού Χημείου του Κράτους. Σήμερα σε ένα από τα κτίρια αυτά στεγάζονται μόνο οι υπηρεσίες του τελωνείου Αλεξανδρούπολης, ένα έχει καταρρεύσει και τα υπόλοιπα είναι ετοιμόρροπα.

1. Δες περιοδικό «Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης», τ.15, σελ. 2

Οι μνήμες του χώρου των Αποθηκών

Ο χώρος των αποθηκών του Τελωνείου έσφυζε από ζωή, αφού ουσιαστικά εκεί ήταν το εμπορικό κέντρο της νέας πόλης! Όλα ξεκινούσαν από εκεί και όλα τελείωναν εκεί! Για εκατό περίπου χρόνια ήταν η καρδιά της πόλης που την τροφοδοτούσε με το ζωγόνο αίμα! Πολλοί συγγραφείς αναφέρουν στα γραπτά τους την μεγάλη κίνηση του χώρου και περιγράφουν σκηνές από την ζωή εκεί.

«...Απ' την άλλη μεριά οι εργάτες τον λιμανιού, οι αρκάδες, μιορασμένοι σε πόστες κάτω από ένα αρχηγό τσαούση, δουλεύανε απ' τα χαράματα ως τη νύχτα κάτω από το σαμάρι (αρκά) κονθαλώντας δέματα και σακιά εκατό οκάδες κι απάνω, με ζάχαρη, ρίζια, υφάσματα, χασέδες, μπασμάδες, σαπούνια, λάδια σε ξύλινα βαρέλια, πότε στο σαμάρι στην πλάτη και πότε με το σιρίκι, που ήταν δύο ξύλα μακριά που κρατούσαν στον ώμο τους τέσσερις εργάτες περπατώντας με ρυθμό και ανάμεσά τους κρεμότανε περασμένο στα σχοινιά το βαρέλι ή η μπόμπα το καφάσι. Ωω...όπ, ίσα... σιγά... και να με μια ανάσα απ' το Τελωνείο ως τα μαγαζιά, πολλά απ' τα οποία βρισκόταν στο φαρδύ δρόμο....». (Α. Μανιάς «Αναμνήσεις από το παλιό Ντετέαγατς»).

«...Οι γεμιτζήδες, μ' ανασηκωμένα πανταλόνια, ξεκούμπωτο πουκάμισο και κασκέτο αναριγμένο μάγκικα πίσω, φώναζαν, τρέχαν, επιστατούσαν στο φόρτωμα – ξεφόρτωμα, μάλωναν... Οι εργάτες κυλούσαν τα άδεια λαδοβάρελα κι ο βρόντος τους έσκιζε τ' αντιά κι αντιβούνζε ίσαμε την καρδιά της Φροσούλας. Στην άλλη άκρη, μια σειρά χαμάληδες με τα σαμάρια στην πλάτη – τις χαμαλίκες – φορτώνταν διπλόργα σακιά στάρι απ' τα βαγόνια του τραίνου – ώ... ώπ – και σκυψτοί, με μετρητό βήμα, φτάναν ίσαμε την τάβλα του καϊκιού – ήταν δεν ήταν δύο πιθαμές το γάρδος της – την περνούσαν ακροβατικά, στέκονταν πάνω απ' το αμπάρι, σκύθαν ακόμα, διπλώνονταν στα δύο λες

Δεξιά, οι αποθήκες σε φωτογραφία του 1960 και κάτω, όσες έχουν απομείνει, σε φωτογραφία του 2008

κι άδειαζαν τον ξανθό καρπό της γης, απ' το σακί, στα έγκατα του καϊκιού. Γύριζαν πίσω ξανάλαγγοι, απ' την άλλη τάβλα, πιάναν πάλι τη σειρά τους μπροστο βαγόνι, να ξαναφορτώθον – ώπ. Κι ανάμεσα στα ποδάρια τους, να μπερδεύονται – τώρα θα τις πατήσουν – ένα σμάρι δεκαοχτούρες, να τσιμπολογούν τους σπόρους του σταριού που χίνονταν στη γη, στο αδιάκοπο πηγανέλα των χαμάληδων. Παρέκει, στον «Αρχάγγελο» γίνονταν ολόκληρος σαματάς, να φορτώσουν ένα κοπάδι μοσχάρια. Μουκανιά, βλαστήμες, σπρώξε – τράβα, βρώμα, κοπριές, μύγες...» Σοφία Κλήμη – Παναγιωτόπουλου «Στο δέντρο του Ερημίτη»).

«...Λίγο πιο κάτω ξεπρόβαλλε το λιμανάκι, γεμάτο βάρκες με κατάρτια και κατάλευκα πανιά, η μία δίπλα στην άλλη λες και είχαν πιαστεί χέρι χέρι για χορό! Και δίπλα στην ακτή τρένα, βαγόνια, κάρα. Και άνθρωποι πολλοί. Εργάτες, γαλονάδες, καλοντυμένοι με τηνήγηλα καπέλα, βαρκάρηδες, καπεταναίοι, στρατιωτικοί, ναντικοί! Όλοι σε μια συνεχή κίνηση. Σκέτο μελίσσι. Και ένα βονητό από φωνές...» (Θ. Ορδουμπούζανης «Προκτήτωρ Πόλις»).

Είναι ελάχιστες από αμέτριτες εικόνες και σκηνές που διαδραματίζονταν καθημερινά για εκατό περίπου χρόνια μπροστά και κάτω από το άγρυπνο βλέμμα των «Αποθηκών του Τελωνείου».

Πριν από μερικά χρόνια, η τελευταία Διοίκηση του Λιμενικού Ταμείου αναβάθμισε και ανέδειξε τον χώρο μεταξύ των αποθηκών και της προκυμαίας με πλακόστρωση, παραδοσιακό φωτισμό και τοποθέτηση

ξύλινων καθισμάτων, ώστε να καταστεί η περιοχή ένας ευχάριστος τόπος περιπάτου και ξεκούρασης. Ένας χώρος για νοερά ταξίδια στο παρελθόν και σε όλους αυτούς που για χρόνια έχυναν εκεί στον ίδιο χώρο τον ιδρώτα τους και έχτιζαν τα όνειρά τους για την μεγάλη και σύγχρονη πόλη.

Δυστυχώς όμως οι απόγονοί τους ενδιαφέρονται πολύ περισσότερο για την αξία του οικοπέδου των αποθηκών και όχι για τις ίδιες τις αποθήκες και τις μνήμες που κουνθαλάνε! Θα χαθούν και αυτές, όπως χάθηκαν τόσες και τόσες άλλες μνήμες σ' αυτή την πόλη!...

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η ιστορία των αγριοκάτσικων της Σαμοθράκης

Κείμενα: ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΙΜΕΝΙΔΗΣ

Σύγχρονη επεξεργασία: ΚΡΑΤΗΣ ΠΟΙΜΕΝΙΔΗΣ

Το άρθρο γράφτηκε από τον προφητικό και σοφό οικολόγο Άγγελο Ποιμενίδη σε δύο χρονικές στιγμές του 20ού αιώνα: το 1947, όταν τα αγριοκάτσικα κυριαρχούσαν στην πανίδα της Σαμοθράκης, ενώ είχαν εμφανισθεί και τα ημιάγρια και ύστερα από 17 χρόνια, το 1964, όταν η πρώτη οικολογική καταστροφή είχε συμβεί και τα άγρια είχαν εξαφανισθεί. Σήμερα, το 2009, η καταστροφή κινδυνεύει να ολοκληρωθεί, παρ' όλη τη διαβεβαίωση των υπευθύνων του Δήμου ότι τουλάχιστον κυκλοφορούν τα ημιάγρια, επιμεμειγμένα με τα θαρραλέα ήμερα. Ενοίωνη και ενθαρρυντική πληροφορία.

A' 1947

Στα βαθυγάλανα και πολυτάραχα νερά του Θρακικού πελάγους, απέναντι από την Αλεξανδρούπολη, απλώνεται φαρδύς-πλατάνις, επιβλητικός και αγέρωχος ο πελώριος ορεινός όγκος του νησιού Σαμοθράκη. Ένα θεόρατο μεγαθήριο που σε ξαφνιάζει και σε ποτίζει αθέλητα με δέος και θαυμασμό, βγάζοντας από τον ωκεανό την εξέχουσα ράχη του.

Από τη ράχη αυτή σχηματίζεται το όρος Φεγγάρι, ένα τεράστιο βουνό (ύψους πάνω από 1.800 μέτρα) με απότομες πλαγιές και αιχμηρές κορυφές που καταλαμβάνει όλο το μήκος και πλάτος του νησιού, από τις αλίμενες ακρογιαλίες έως τις απάτητες και υπερήφανες βουνοκορφές. Βλέποντας αυτές από μακριά, νομίζεις πως ακόμα τις κρατούν κληρονομικά οι μυθικοί Ολύμπιοι γίγαντες, ή τις κατέχουν ομηρικοί φρυκτώροι με τα φρύγανα έτοιμα να μεταδώσουν στην άπιστη Κλυταιμήστρα το μήνυμα της νίκης επί της Τροίας και τον γυρισμό του υπερβασιλιά Αγαμέμνονα.

Το ορεινό αυτό πολύπλοκο σύμπλεγμα δεσπόζει και κυριαρχεί στο γειτονικό με τον τόπο μας νησί. Αυτό δεν επέτρεψε ακόμα να κυλήσει στις ψηλές πλαγιές του ρόδα αμαξιού. Αυτό είναι ο ανήμερος δράκος που δεν αφήνει βέβηλα χάδια στο πέτρινο σώμα του και άσκοπα χαζέματα στα αβυσσαλέα φαράγγια του. Ανέχεται μόνο την άσπρη κουκούλα που φτιάχνει το χιόνι και την κρατάει σε πολλά μέρη και το καλοκαίρι, τα χτυπήματα του μανιασμένου θρακικού βοριά, τα κεφάλια αγέρωχων και βλοσυρών βιγλατόρων αετών και τα γαργαλίσματα των νυχιών των αγριοκάτσικων. Τα ανωτέρω ασύδοτα με αυτόνομα κυριαρχικά προνόμια

ζουν και βασιλεύουν στα απρόσιτα και ψηλότερα σημεία του βουνού, στις απάτητες πλαγιές και στις ανέγγιχτες εκείνες βεράντες που σχηματίζουν οι πολυκύμαντες πτυχώσεις του θαυμαστού αυτού ουρανοξύστη - μετέωρο, που ονομάζεται Φεγγάρι.

Τα υπερήφανα αυτά τραγιά γυρίζουν και κινούνται συνεχώς σε γκρεμούς αδυσώπητους, ανατριχιαστικούς, πλαγιές φαλακρές, βραχώδεις, με κλίση πέντε μοιρών από το κάθετο επίπεδο και σε άλλες κάπως λιγότερο κρεμαστές, κατάφυτες και πυκνές, γιατί δεν μπόρεσε να τις μολύνει και να τις αλλοιώσει το ανθρώπινο τσεκούρι. Χοροπηδάνε και σαλτάρουν σε φαράγγια τρομακτικά και καμπυλωτά με θεόπυκνες λόχμες, τα οποία αποτελούν θαυμάσια ησυχαστήρια για να λουφάζουν και να ζαρώνουν σε ώρες ανάπταυσης.

Τα περισσότερα από τα αγαπητά για τα αγριοκάτσικα μέρη βρίσκονται στη Ν.Α. άκρη του νησιού, στο μέρος δηλαδή που πλησιάζει η Σαμοθράκη την Ίμβρο. Εκεί που η ακρογιαλία σε απόσταση δύο έως τρία μιλιά δεν παρουσιάζει ούτε κόκκο άμμου ή χαλικιού, ούτε αγκυροβόλιο υπάρχει για να θέσεις μία βάρκα, ούτε σχηματίζεται κάποιο μονοπάτι με σκοπό να κάνεις τον κύκλο του νησιού, συναντούμε το «Γιάλι» ή τα «Γιαλιά», όπως τα λένε οι ναυτικοί. Γειτονικές τοποθεσίες είναι οι «Πύργοι», ο «Φάρος» και ο «Γέροντας». Εκεί η θάλασσα είναι βαθιά γολάζια και όπως αγωνίζεται το βουνό να φτάσει τα σύννεφα, έτσι και αυτή προσπαθεί να εισχωρήσει στα έγκατα της γης. Το «Φεγγάρι» απότομα κόβεται στα σημεία εκείνα, η οποία καταχώνιασε και κατάπιε γιαλούς, ξέρες και πλαγιές. Εδώ μέση λύση δεν υπάρχει. Απότομο ύψος, απότομο

βάθος. Ουρανός και Τάρταρα. Φως και έρεβος. Σφίγγεται η ψυχή σου όταν βρεθείς σε εκείνη την τοποθεσία. Νοιώθεις περίτρομος τη μηδαμινότητα και την ανασφάλειά σου. Δέος παγερό περιχύνει το κορμί σου. Εκεί αντικρύζεις και απολαμβάνεις το μεγαλείο της φύσης σε θαυμαστή αρμονία και συγκλονιστική ολοκληρότητα. Όταν δεν έχεις μυηθεί ή δεν γνωρίζεις κάτι για το μέρος αυτό, μόλις βρεθείς κοντά του, αυτόματα αντιλαμβάνεσαι ότι ο χώρος αυτός είναι τόπος για θεούς και δαίμονες. Και μπροστά σου εκτυλίσσεται η δεύτερη περίπτωση, γιατί εδώ ζούνε τα δαιμονισμένα αγριοκάτσικα, οι περίφημοι «αίγαγροι» της Σαμοθράκης. Εδώ απλώνεται και θα φαντάζει αιώνια, όσο και αν ο πολιτισμός κατακτά και τιθασεύει τα αδάμαστα στοιχεία του περιβάλλοντος, η ακατάλυτη και απρόσβλητη χώρα των αιγάγρων.

Δεν είναι γνωστό εάν άλλο νησί της Μεσογείου διαθέτει το προσόν να εκτρέφει και να συντηρεί τέτοια αγρίμια. Η Κρήτη μπορεί να έχει τέτοια βουνά σαν το Φεγγάρι και η Γιούρα και η Αντίμηλος να διαθέτουν και να κρατούν αρκετά αγριοκάτσικα, αλλά περιοχή σαν το Γιάλι δεν υπάρχει αλλού, ούτε στην Ελλάδα, ούτε στα μεσογειακά παράλια. Γ' αυτό και η Σαμοθράκη θεωρείται η μοναδική μάνα, η αιώνια καθέδρα του αγριοκάτσικου. Η φύση τής χάρισε το ιδανικό ζωτροφείο των αιγάγρων, σαν το Γιάλι, με τους κάθετους γκρεμούς, τις χαίνουσες χαράδρες, τα φαράγγια που προκαλούν ίλιγγο και ανυπόφορη παραζάλη και τις κοφτερές κορυφές με το χάος να σε τυλίγει και από τις δύο μεριές. Μία έκταση ιδεώδη των καθαρόσαιμων και των μιγάδων, «των νόθων», που προήλθαν από την επιμειξία των άγριων και ήμερων γιδιών.

Τα γνήσια, τα καθαρόσαιμα ζούνε στους απόμερους αγριότοπους που αναφέραμε πιο πάνω. Θεωρούνται δειλά, καχύποπτα, ακοινώνητα και έχουν τη δυνατότητα να περπατούν με ευχέρεια κάθετα στους βράχους, όπως η μύγα στο τζάμι. Ανεβαίνουν ακόμη και σε κάθετους κορμούς μεγάλων δέντρων και είναι έξυπνα με ασύλληπτες ακροβατικές ικανότητες.

Έχουν τρίχα κοντή του ιδίου χρώματος με τον λαγό ή το ζαρκάδι, η οποία πέφτει το καλοκαίρι, κατά τον Μάιο, και ανανεώνεται τον χειμώνα. Είναι εξοπλισμένα με μακριά κέρατα, γυριστά προς τα πίσω, τα οποία εκτείνονται κατά μήκος της σπονδυλικής στήλης και πολλές φορές σε ζώα μεγάλης ηλικίας ξεπερνούν το σώμα και εξέχουν λίγο από αυτό. Τα τραγιά αυτά χρησιμοποιούν τα κέρατά τους στην πάλη για την κατάκτηση της νύφης ή για την άμυνα κατά των σκύλων. Το χρώμα των αρσενικών είναι πιο σκούρο, το οποίο στη σπονδυλική στήλη γίνεται μαύρο, και ο λαιμός τους χοντρότερος.

Δεν μπορεί κανείς να επιμείνει και να είναι σίγουρος με τους χρωματισμούς. Πού και πού βλέπεις αγριοκάτσικα με χρώματα πιο ανοικτά και κάποτε πιο σκούρα. Οι ντόπιοι παλιοί κυνηγοί που τα κυνηγούσαν ελεύθερα προ του 1912 επί Τουρκοκρατίας και ψωχούλευαν τα θηράματά τους ελεύθερα και χωρίς φόβο, τα κατέτασσαν ανάλογα με το χρώμα σε **κοκκινολάγουδα** και σε **μαυρολάγουδα**.

Οπωσδήποτε τα ανόθευτα, τα ευγενή αγριοκάτσικα δεν έχουν την ομορφιά, τη χάρη και την ημεράδα του ζαρκαδιού, το οποίο έχει χαριτωμένη σιλουέτα με ψηλό λαιμό και ψηλά ευθυτενή πόδια, αθώες κινήσεις, ήσυχες και όχι πονηρές και τρομαγμένες. Αντίθετα, τα άγρια κατσίκια της Σαμοθράκης είναι γεμάτα πονηριά, υποψία και διαβολιά. Είναι πιο κοντά και πιο ελαφριά από τα ζαρκάδια γι' αυτό και τα παλιά τραγιά στην εποχή τους –τον Αύγουστο– ήταν ταχύτατα, έτρεχαν σαν σφαίρα και ζύγιζαν γύρω στα 50 κιλά.

Πολλοί τα χαρακτηρίζουν δειλά σε απεριόριστο βαθμό και τα παρομοιάζουν, όσον αφορά στις εξωτερικές κινήσεις τους, με τον λαγό. Λουφάζουν και ζαρώνουν στην κρύπτη τους όταν ακούνε βήματα και βγαίνουν, αφού τα προσπεράσει ο κυνηγός ή ο διαβάτης. Τότε τινάζονται με θόρυβο και με εκπληκτική ταχύτητα χάνονται και εξαφανίζονται σαν δαίμονες. Όταν βόσκουν μεμονωμένα, διακρίνεις επάνω τους μία επιφυλακτικότητα, μία διστακτικότητα, μία καχυποψία για ό,τι υπάρχει γύρω τους και νομίζεις πολλές φορές ότι τρέμουν και τον ίσκιο τους. Ως εκ τούτου, η φύση τα προϊκίσει με οξύτατη και τέλεια όσφρηση, ακοή και όραση, αισθήσεις οι οποίες τα βοηθούν να αντιλαμβάνονται από μακριά τον εχθρό που πλησιάζει και να χαθούν σε ρυθμό αστραπής. Χρησιμοποιώντας πάντα αυτό το πανίσχυρο όπλο, καθιστούν δυσχερέστατο το κυνήγι και το πληρίασμά τους.

Όσον αφορά στα νόθια αγριοκάτσικα, αυτά διαφέρουν κατά πολύ από τα γνήσια. Δεν έχουν μεγάλα, θαυμαστά και εντυπωσιακά κέρατα. Η τρίχα τους είναι μακριά, μαλακή με διάφορα χρώματα, όπως σταχτί, καστανό και ξανθό σκούρο. Η μαύρη ρίγα που έχουν στη ράχη τους τα καθαρά, λείπει. Δεν είναι ζωηρά και το κυνήγι τους είναι πιο εύκολο, γιατί δεν προτιμούν για κατοικία το Γιάλι ή άλλα απρόσιτα φαράγγια, παρά τα πιο βατά και προσβάσιμα, όπου μπορούν να πλησιάσουν οι κυνηγοί, οι υλοτόμοι, οι καρβουνιάρηδες και οι κτηνοτρόφοι. Κατεβαίνουν και έως την Παλιάπολη τις

ήσυχες νύχτες και ξύνονται πεισματάρικα στα γκρεμισμένα μάρμαρα-μετόπες και τα επιστήλια, πιο ευγενικά όμως και πιο ανέβλαβα από μερικούς βάναυσους αρχαιολόγους ή δήθεν επισκέπτες που σκαλίζουν στις επιφάνειές τους τα ονόματά τους και τα μαυρίζουν. Εάν αυτά τα τετράποδα είχαν ομιλία, θα εξιστορούσαν πολλά φρικτά γεγονότα για την ασβεστοποίηση αγαλμάτων, κιονοκράνων, επιστηλίων και επιγραφών που λαμβάνουν χώρα στον αρχαιολογικό χώρο της ιστορικής αυτής πόλης της Σαμοθράκης.

Τα «μπασταρδεμένα» αγριοκάτσικα, όταν ημερεύουν και συναγελάζονται με τα ήμερα, συλλαμβάνονται και οδηγούνται στα σφαγεία και μετά στα κρεοπωλεία. Όμως, πάντα τα διακρίνει η έφεση για ελεύθερη κίνηση και ανεξάρτητη βοσκή. Εξάλλου, και τα ήμερα κατσίκια είναι ελεύθερα και ημιάγρια αισθανόμενα και νοιώθοντας μεγαλύτερη ενόχληση στην παρουσία του νοικοκύρη τους (κεχαγιά) παρά στην εμφάνιση του σκύλου του. Αυτός ο λόγος εξηγεί την προσγματικότητα ότι τρώγοντας κανείς ήμερο κατσικάκι της Σαμοθράκης, νομίζει ότι γεύεται κρέας άγριου θηράματος με ιδιάζουσα και εξαιρετική νοστιμιά. Το κρέας του δεν είναι πλαδαρό σαν το γνωστό κρέας του εριφιού του γάλακτος.

Οι ποικιλίες, λοιπόν, αυτές των αιγάληρων καθιστούν το νησί Σαμοθράκη μοναδική πανίδα διαμονής τέτοιων αγριμιών, τα οποία δεν συναντούμε σε άλλες περιοχές.

B' 1964

Mετά από 17 χρόνια, το 1964, επανέρχεται ο ίδιος συγγραφέας με νέο κείμενο, αληθινό μοιρολόι και θρηνικό άσμα.

«Με βαθύτατο άλγος, θλίψη και συντριβή σας μεταδίω την ειδηση που έχω από αξιόπιστα πρόσωπα της Σαμοθράκης, σύμφωνα με την οποία δεν απέμειναν πλέον αγριοκάτσικα ούτε ψηλά στο Φεγγάρι, ούτε στο Γιάλι. Σύρθηκαν και αυτά, σαν τα ζαρκάδια, στην ολοκληρωτική απώλεια, εξαιτίας της εγκατάλειψης της πολιτείας. Άυτή έπρεπε και είχε χρέος να διορίσει στη Σαμοθράκη δύο ή τρεις μόνιμους θηροφύλακες ειδικά και κυρίως για το φύλαγμα των αιγάγρων. Γιατί οι Σαμοθρακες είναι ξακουστοί ορειβάτες και ακροβάτες. Δύο ή τρεις από αυτούς που η φήμη τους έφθασε έως την Αλεξανδρούπολη, μυστικά και συστηματικά τα ξεπάστρεψαν. Ήταν ειδικοί αγριοκατσικάδες και όχι σαν εμάς τους κοινούς που ο λιγγός των βαράθρων και των γκρεμών μας απέτρεπε να πλησιάσουμε το βασιλείο τους.

Άλλα η πανωλεθρία του αγριμιού της Σαμοθράκης, δεν οφείλεται ούτε στις μυσταρές και βδελυρές αυτές

ατσίδες του νησιού των Καβείρων και στις ακροβατικές τους ικανότητες, ούτε στην ασυνειδησία, που λίγο-πολύ επιπολάζει και επιπλέει σε όλους τους σημερινούς ανθρώπους. **Πηγάζει αποκλειστικά και μόνο από τη χρησιμοποίηση του πολεμικού όπλου.** Στη Σαμοθράκη κρύφτηκαν και κρύβονται αραβίδες και διάφοροι ευθύβολα πολεμικά όπλα και αυτά εξόντωσαν τα αγριοκάτσικα. Επί Τουρκοκρατίας τα κυνηγούσαν φανερά, αλλά ούτε οι γκράδες, ούτε τα μαρτίνια μπορούσαν να τα αφανίσουν. Ο χάρος τους ήταν τα σύγχρονα πολεμικά όπλα με κλισιοσκόπιο, όπως και στα ζαρκάδια της Θράκης.

Το πολεμικό όπλο εξολόθρευσε και ξεκλήρισε τα αγριοκάτσικα της Σαμοθράκης και εξακολούθει να εξαφανίζει τα λίγα ζαρκάδια της Ροδόπης. Καταραμένο για τον άνθρωπο, καταραμένο για τα θηράματα. Προ δεκαετίας έβλεπα πολλά ζαρκάδια στους ζαρκαδότοπους Σιβρί, Καζακλί, Καρακούσια, Κελεμπέκ κ.ά. Τώρα κανένα. Ούτε

και παγάνες γίνονται για να πεις ότι κρυφά-κρυφά αποδεκατίζονται τα αγρίμια. Ούτε παγίδες στήνονται. Ούτε πολλοί μαντρόσκυλοι κυκλοφορούνε στα βουνά μας, αφού η αιγοτροφία κοντεύει να εκλείψει με τα μέτρα του κράτους να αποζημιώνει τους κτηνοτρόφους που ξεκάμνουν τα κατσίκια τους.

Για τα αγριοκάτσικα της Σαμοθράκης έγραψα αρκετά τον Νοέμβριο 1947 στα "Κυνηγετικά Νέα". Ήταν η ιστορία τους η οποία τώρα κλείνει με τη νεκρολογία τους. Ήταν μοιραίο να γίνει το κακό, όπως θα συμβεί και στην πέρδικα και στο λαγό σε λίγα χρόνια. Μα η μοίρα δεν είναι πάντα ο αδήριτος νόμος και θέλημα της ανάγκης. Σε πολλές περιπτώσεις εμείς την παρασκευάζουμε και την προκαλούμε. Και τώρα κλαίμε και θρηνούμε τους αιγάγρους της Σαμοθράκης. Τους κλαίνε οι θεοί Κάβειροι της Παλαιάπολης. Τους θρηνεί η μελαγχολική βασιλίσσα, Αρσινόη, που το iερό της δεν πρόκειται να τους ξαναδεί. Βογγάει και ο Ποσειδώνας, που τους είχε συντροφιά γύρω από το θρόνο του, όταν παρακολούθουσε από αυτόν τις μάχες της Τροίας. Θα τους κλάψει η ελληνική πανίδα και θα τους νοσταλγήσουν οι αδυσώπητοι "κλεινοί λαθροθήρες" του πολεμικού όπλου που τους ξεπάστρεψαν και τους αποδεκάτισαν.

Είναι αλήθεια ότι η διαφύλαξη, η προστασία και η διατήρηση του αγριμιού της Σαμοθράκης δεν ήταν εύκολη και συνηθισμένη υπόθεση. Ακόμη το νησί δεν έχει αποκτήσει σωστούς αυτοκινητόδρομους που να φτάνουν στις ψηλές πλαγιές, και τα στέκια των υπερήφανων αγριοκάτσικων ήταν μακριά από την πρωτεύουσα (Χώρα) του νησιού, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να μην έχουν τη δυνατότητα να πάνε εκεί ούτε με υποζύγιο. Ήταν εφικτό και αρκετά εύκολο από το Υπουργείο Γεωργίας να χτιστεί σε εκείνη την περιοχή ένα μεγάλο φυλάκιο με εναλλασσόμενους θηροφύλακες, οι οποίοι θα εμπόδιζαν τη λαθροθηρία. Αυτό έλειψε και με τη σειρά τους έλειψαν και τα σπάνια Σαμοθρακίτικα αγριοκάτσικα».

G' 2009

Σύμερα, κατόπιν επικοινωνίας με τον κ. Αποστόλούδια Πέτρο, υπάλληλο του Δήμου Σαμοθράκης, και σχετικής ενημέρωσης, τα ημιάγρια κατσίκια διατηρούνται και κινούνται και στο Γιάλι και σε άλλες κορυφές του όρους Φεγγάρι. Πολλά από αυτά έχουν ενωθεί και επιμειχθεί με τα θαρραλέα ήμερα, τα οποία ανεβαίνουν ψηλά και αρέσκονται να συγκατοικούν με τα ημιάγρια. Κατά τους ανοιξιάτικους και καλοκαιρινούς μήνες, τα μικρότερα από τα ήμερα και ημιάγρια κατσίκια κατεβαίνουν στα χαμηλότερα μέρη και εκεί συλλαμβάνονται ή σκοτώνονται από τους κτηνοτρόφους, για να διθούν στο εμπόριο.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Αναδρομική έκθεση έργων της ζωγράφου Χαρίκλειας Χατζησάββα-Φωτίου (1918-1984)

Επιμέλεια: Ινώ Θηβαίον

*Τ*ο βράδυ της Δευτέρας, 9 Φεβρουαρίου 2009, πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια έκθεσης έργων της αείμνηστης σπουδαίας ζωγράφου Χαρίκλειας Χατζησάββα-Φωτίου, αδελφής του Άγγελου Ποιμενίδη, με τίτλο «Παρίσι Αλεξανδρούπολη ένα έργο μια ζωή», στις αίθουσες του Ιστορικού Μουσείου Αλεξανδρούπολης.

Την έκθεση συνδιοργάνωσαν η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης-Έβρου, ο Δήμος Αλεξανδρούπολης, ο Σύλλογος Αρχαιοφίλων και πολιτιστικής κληρονομιάς Ν. Έβρου και ο Σύλλογος Ελληνογαλλικής φιλίας.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους οι αρχές της πόλης και ο Γάλλος πρέσβης κ. Christophe Farnaud, ο οποίος, στο σύντομο χαιρετισμό του και στην αναφορά του για τις ανταλλαγές στον καλλιτεχνικό τομέα μεταξύ των δύο χωρών, επεσήμανε: «Οι επαφές μας με τους φορείς της Θράκης μαρτυρούν τη βούλησή μας να συνεχίσουμε την τόσο πλούσια ιστορία που μας ενώνει. Είμαι εδώ για να υποστηρίξω αυτό το οποίο είπε ο κ. Σαρκοζί “Ελλάς, Γαλλία, νέα συμμαχία”. Επιθυμούμε τη σύνσφιξη των σχέσεων των δύο χωρών. Η Ελλάδα και η Γαλλία πάντα ήταν δεμένες. Τώρα έχουμε μία νέα συμμαχία, μία νέα σχέση μεταξύ μας».

Η επίτιμος πρόξενος κ. Μαρίνα Δουλάμη πρόσφερε σημαντικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της επίσκεψης της γαλλικής διπλωματικής αντιπροσωπείας.

Μερικά από τα έργα της μεγάλης Θρακιώτισσας ζωγράφου

ΟΡΦΕΑΣ, ΟΡΦΙΣΜΟΣ, ΟΡΦΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ ΟΡΦΙΚΟΣ ΠΑΠΥΡΟΣ

Επιμέλεια: Πασχάλη Α. Χριστοδούλου, δρ. Χημικού Μηχανικού

ΙΒ' ΜΕΡΟΣ

Ο ορφικός πάπυρος του Δερβενίου είναι το πιο σημαντικό κείμενο που αναφέρεται στην πρώιμη ελληνική λογοτεχνία, θρησκεία και φιλοσοφία, από την εποχή τής Αναγέννησης. Βρέθηκε τυχαία κατά τη διάρκεια ανασκαφών τάφων στο Δερβένι, 10 χλμ. βορειοανατολικά από τη Θεσσαλονίκη, τον Ιανουάριο του 1962, κατά τη διάνοιξη της εμνικής οδού προς Καβάλα. Ο Πέτρος Θέμελης τον έσωσε από την καταστροφή.

Εικάζεται ότι έχει γραφεί από έναν Ορφικό ιερέα, που προσπάθησε να επανερμηνεύσει την παραδοσιακή ελληνική θρησκεία, υπό το φως της πρώιμης επιστήμης. Θεωρείται βασικό κείμενο για τη μελέτη του Ελληνισμού του 5ου αιώνα π.Χ. και συγχρίνεται, ως προς τη σημασία του, με την ανακάλυψη των “κυλίνδρων της Νεκράς Θάλασσας”, έργου σχετικού με τις βιβλικές μελέτες. Η δημοσίευσή τους περίμενε 44 χρόνια ακριβώς το ίδιο χρονικό διάστημα παρήλθε από την ανακάλυψη των κυλίνδρων της Νεκράς Θάλασσας το 1947 και τη δημοσίευσή τους το 1991 [4].

Τρεις βιβλιογραφικές πηγές αναφέρονται στον ορφικό πάπυρο του Δερβενίου, σε αγγλική γλώσσα [1],

[2], [3].

Εκτεταμένη ανάλυση των βιβλίων [2] και [3] μπορεί να θρεπεί ο αναγγώστης στο διαδίκτυο [4] και [5], επίσης στα αγγλικά.

Ο επισκέπτης όμως του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης μπορεί να ενημερωθεί για τον πάπυρο του Δερβενίου από στήλες κειμένων, στα ελληνικά και αγγλικά, που περιγράφουν το εύρημα: ο αναφερόμενος πάπυρος μαζί με τον κρατήρα του Δερβενίου, που εκτίθενται σε διπλανή αίθουσα, είναι ίσως τα πολυτιμότερα εκθέματα-θησαυροί του Αρχαιολογικού Μουσείου της Θεσσαλονίκης.

Ο πάπυρος περιέχει κείμενο της Ορφικής γραμματείας. Η διάσωση του παπύρου έγινε χάρη στη στάχη που είχε καλύψει το νεκρό, όταν αυτός και όλα τα κτερίσματά του κάηκαν κατά την ταφή. Ο πάπυρος, σύμφωνα με την άποψη ορισμένων ερευνητών, χρησιμοποιήθηκε για προσάναμμα, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι ήταν μέρος των κτερισμάτων του νεκρού. Στον μισοκαμένο αυτόν πάπυρο διαβάζονται είκοσι έξι στήλες, οι οποίες μας δίνουν το παλαιότερο δείγμα ελληνικής γραφής σε πάπυρο. Πρόκει-

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΟΥ ΔΕΡΒΕΝΙΟΥ

“Τον Ιανουάριο του 1962, κατά τη διάρκεια εργασιών διαπλάτυνσης της οδού Θεσσαλονίκης-Λαγκαδά, περίπου 10 χλμ. βορειοδυτικά της Θεσσαλονίκης, κοντά στη θέση Δερβένι, αποκαλύφθηκαν τυχαία δύο κιβωτιόσχημοι τάφοι (Α και Β). Κατά την ανασκαφή που διενεργήθηκε βρέθηκαν άλλοι πέντε τάφοι, οι τρεις (Δ, Ε, Η) κιβωτιόσχημοι, ο ένας (Γ) καμαροσκέπαστος, μακεδονικού τύπου με έναν θάλαμο και αετωματική πρόσοψη, και ο άλλος (Ζ) λακκοειδής. Οι επτά τάφοι στο σύνολό τους δεν αποτελούν τμήμα οργανωμένου νεκροταφείου πόλης, αλλά είχαν κατασκευαστεί κατά μήκος της κεντρικής οδικής αρτηρίας που συνέδεε τη Λητή με τη Θεσσαλονίκη, η δυτική πύλη της οποίας ονομάζόταν «Ληταία». Οι τάφοι ήταν πλούσιοταροι σε κτερίσματα: περίτεχνα ασημένια και χάλκινα σκεύη συμποσίου, σπιρένια όπλα, πήλινα και λίγα γυάλινα αγγεία, αλαβάστρινα δοχεία, χρυσά στεφάνια, αποτελούν μαρτυρίες της ενημερίας και του πολιτιστικού επιπέδου των νεκρών, που ενταφιάστηκαν. Ιδιαίτερη θέση ανάμεσα στα ευρήματα καταλαμβάνει ο μοναδικής τεχνοτροπίας χάλκινος ελικωτός κρατήρας του τάφου Β με ανάγλυφες σκηνές από τον κύκλο του Διονύσου, καθώς και ο απανθρακωμένος πάπυρος από τον τάφο Α, ο οποίος σώζει αποσπάσματα ορφικού κειμένου.

Οι τάφοι χρονολογούνται στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αι. π.Χ.

Δ. Ιγνατιάδης

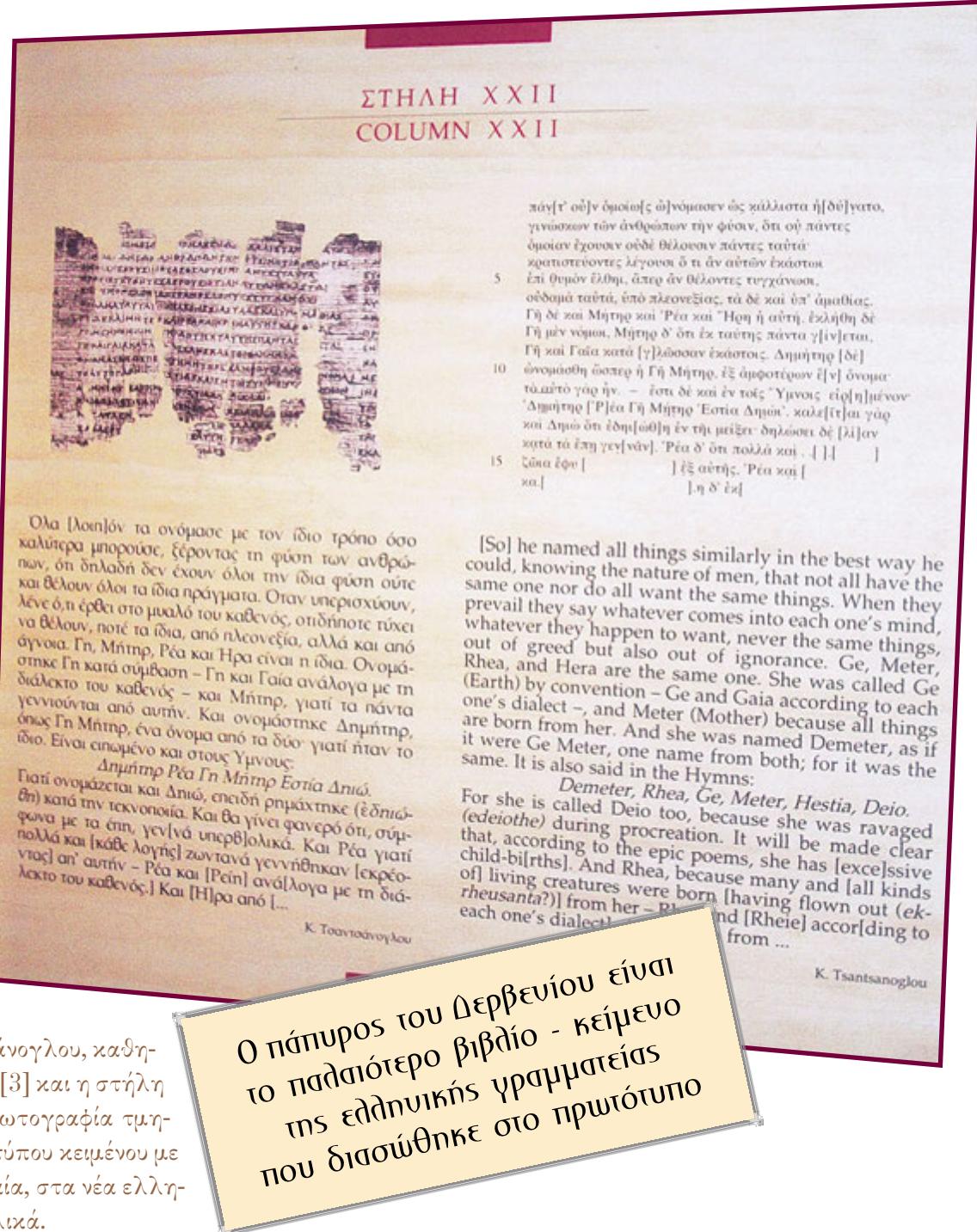
ται για το παλαιότερο βιβλίο - κείμενο της ελληνικής γραμματείας που διασώθηκε στο πρωτότυπο [1].

Σύμφωνα με τα αρχαιολογικά και παλαιογραφικά κριτήρια, χρονολογείται γύρω στο 420 π.Χ. [4]. Οι τάφοι όμως, όπου δρέμηκε ο ορφικός πάπυρος, είναι νεώτεροι, τελευταίο τέταρτο του 4ου αιώνα π.Χ.

Παρατίθενται οι στήλες του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, που αναφέρονται στους Τάφους του Δερβενίου με υπογραφή Δ. Ιγγατιάδης, ο Πάπυρος του Δερβενίου με υπογραφή Κ. Τσαντσάνογλου, καθηγητή του Α.Π.Θ. [3] και η στήλη XXII που δίνει φωτογραφία τημάτων του πρωτότυπου κειμένου με απόδοση στα αρχαία, στα νέα ελληνικά και στα αγγλικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Laks Andre and Glenn Most. Studies on the Derveni Papyrus, Clarendon Press, Oxford University, 1997.
2. Gabor Bategh, The Derveni Papyrus. Cosmologgi, Theology and Interpretation. Cambridge University Press, 2004, PP xii, 441.
3. Theokritos Kouremenos, George M. Parassoglou, Kyriakos Tsantsanoglou, The Derveni Papyrus. Edited with Introduction and Commentary. Studi e testi per il «Corpus dei papiri filosofici greci e latini», vol. 13. Florence: Casa Editrice Leo S. Olschki, 2006. Pp. xvi, 310.
4. Richard Janko, University of Michigan (rjanko@umich.edu) Bryn Mawr Classical Review, 2005.01.27 Review of [2].
5. Richard Janko, as in [4], Bryn Mawr Classical Review, 2005.01.27. Review of [3].

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Η κοπή της πίτας του Συλλόγου μας

Γράφει η Γεωργία Καραμανίδου-Μίχου

Το Δ.Σ. τον Συλλόγου μας επί... σκηνής. Οι κ.κ. Γ. Καραμανίδου-Μίχου, Αλεξάνδρα Μποτονάκη, Υθόνη Δαιδού, Παναγιώτης Τσιακίρης, Γρηγόρης Γεωργίου, Πέπη Πινάτζη-Αννίνου, Κράτης Ποιμενίδης, Στρατούλα Κονκουρίκου και Αντώνης Γεωργιάδης.

Στις 21 Ιανουαρίου 2009, πραγματοποιήθηκε η επή-σια συνάντηση για την κοπή της πίτας του Συλλόγου μας.

Αυτή τη φορά η εκδήλωση στεγάστηκε στην αίθουσα «Αίγλη», η οποία βρίσκεται στον ιστορικό χώρο του Ζαππείου. Στο κάλεσμα του Συλλόγου για επανασύνδεση ανταποκρίθηκαν, για ακόμα μια φορά, πολλοί, γύρω στα 190 άτομα. Η συγκίνηση ήταν όπως πάντα μεγάλη. Στο πρόσωπο παλιών συμμαθητών, καθηγητών και φίλων ξύπνησαν οι μνήμες της νεότητας, η τόλ-

Σε ένα τραπέζι οι κ.κ. Τ. Παρασκευόπουλος, Β. Πάτκος, Γ. Ψύλλας, Γρ. Γεωργίου, Ανδρ. Ποδάρας με τις συζύγους τους

μη και τα όνειρά της. Τι κι αν ο χρόνος χάραξε τις άλλοτε δροσερές μορφές –τα σημάδια του είναι εκεί για να θυμίζουν πως μαζί μεγαλώνουμε γλυκά– βαθαίνουν οι ρίζες μας και δυναμώνουν οι καρποί μας, τα παιδιά και τα εγγόνια μας.

Οι ετήσιες συναντήσεις των μελών και των φίλων του Συλλόγου αποτελούν σταθμούς στη διαδρομή μας –σταθμούς που απαθανατίζονται από τον συμπατριώτη μας, εξαιρετικό φωτογράφο, Τόλη Σιάτρα, που πάντα μας τιμά με την τέχνη και την παρουσία του. Ο ίδιος αποθανάτισε γάμους, γενέθλια και βαφτίσια των Αλεξανδρούπολιτών επί δεκαετίες και έκανε πολύτιμες στιγμές να σταθούν μέσα στο χρόνο και στη μνήμη...

Εκτός όμως από τις πολύτιμες στιγμές του παρελθόντος υπάρχει και η υπόσχεση του μέλλοντος. Στην εφετινή συνάντηση του Συλλόγου μας παραβρέθηκαν εκλεκτοί καλεσμένοι, στους οποίους οι συντοπίτες μας έχουν δώσει ψήφο εμπιστοσύνης, ώστε να φροντίσουν για το μέλλον του τόπου. Συγκεκριμένα, μας τίμησαν με την παρουσία τους οι βουλευτές

Το τραπέζι των επισήμων. Ο Πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Παναγιώτης Τσιακίρης καλωσορίζει τους κ.κ. Σπύρο Σεραφειμίδη, Αντιδήμαρχο Αλεξανδρούπολης, Αλέξανδρο Δερμεντζόπουλον, βουλευτή Έβρου, Νικ. Βουτσά, πρόεδρο της ΠΑ.Ο.Ν.Ε. και Άκη Γεροντόπουλο, βουλευτή Έβρου.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Παναγιώτης Τσιακίρης κόβει την πίτα του 2009, βοηθούμενος από μέλη του Δ.Σ.

Η μικρή της παρέας τραβά το νούμερο που αντιρροστεύει τον τυχερό της εφετινής πίτας.

Η κ. Αγγελική Βασιλείου-Πετροκλέα παραλαμβάνει έπαινο και δώρα για την επιτυχία των γιου της Κωνσταντίνου από το βουλευτή Έβρου κ. Αλέξανδρο Δερμεντζόπουλο.

Η κ. Γκρέτα Ρομαντζά-Λαδοπούλου παραλαμβάνει έπαινο και δώρα, για την επιτυχία της εγγονής της Χριστιάνας Λαδοπούλου, από τον Αντιδήμαρχο Αλεξανδρούπολης κ. Σπ. Σεραφειμίδη.

Έβρου: Δερμεντζόπουλος Αλέκος και Γεροντόπουλος Ακης, καθώς και ο αντιδήμαρχος Αλεξανδρούπολης Σπύρος Σεραφειμίδης. Κοντά μας, όπως πάντα, ήταν και ο δικός μας Νικόλαος Βουτάς, πρόεδρος της ΠΑΟΝΕ. Με ιδιαίτερη συγκίνηση καλωσορίσαμε την κυρία Δόμνα Βισβίζη-Δοντά, τρισέγγονη της αείμνιτης πρωίδας του τόπου μας Δόμνας Βισβίζη. Χαιρετιστήριο, τέλος, μήνυμα έστειλαν ο υπερομάρχης Έβρου-Ροδόπης Γεώργιος Μηνόπουλος και ο βουλευτής Κελέτσης Σταύρος.

Τους χαιρετισμούς των επισήμων ακολούθησε σύντομη ομιλία του Προέδρου μας Παναγιώτη Τσιακίρη, αναφορικά με τα πεπραγμένα του Συλλόγου. Μετά ήρθε η ώρα για την κοπή της πίτας. Τα τραπέζια ήταν ήδη στρωμένα, οι συζητήσεις στις παρέες ζωηρές και η παιδική μας λαχτάρα για το φλούρι, ένα γούρι του 2009 από τον οίκο Καίσαρη, μεγάλη.

Τη χαρά του τυχερού διαδέχτηκε η υπερηφάνεια των συγγενών που παρέλαβαν τα δώρα και τα τιμητικά διπλώματα, με τα οποία στέφθηκε η προσπάθεια των παιδιών τους. Συγκεκριμένα τιμήθηκαν οι εξής:

Κούτρας Μιχαήλ του Σπύρου και της Ευσεβίας. Πέτυχε στη Φαρμακευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Λαδοπούλου Χριστιάνα του Ιωάννου και της Γερασιμούλας. Πέτυχε στη Σχολή Ισπανικής Φιλολο-

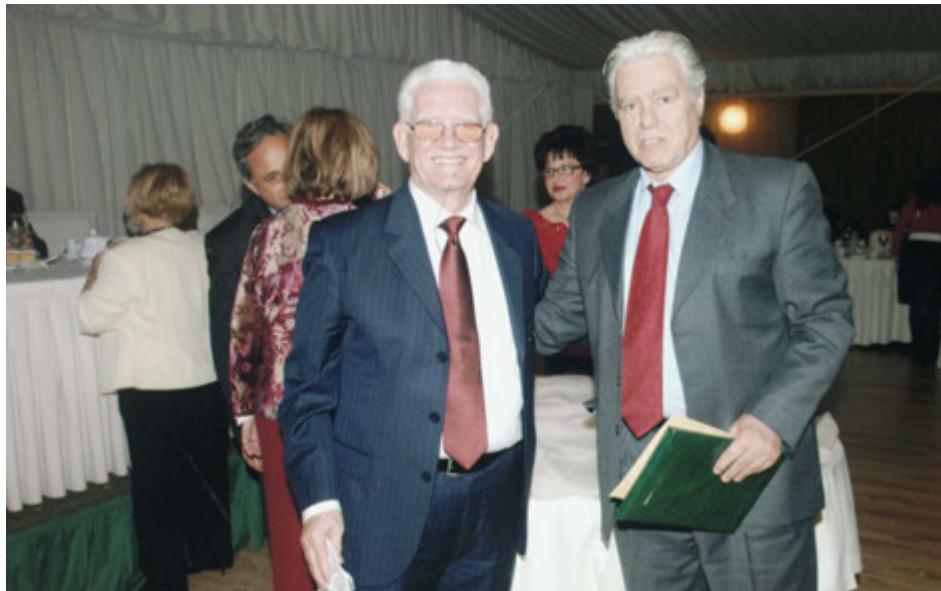
γίας του Πανεπιστημίου Αθήνας.

Μαγιάφας Βασίλειος-Ρωμανός του Στυλιανού και της Ελένης επέτυχε στη Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών του Πανεπιστημίου του Πόρτομουθ της Αγγλίας.

Δελλαπόρτας Κωνσταντίνος του Γεωργίου και της Ειρήνης. Αποφοίτησε με πρώτης τάξεως έπαινο από το UNIVERSITY COLLEGE LONDON TO THE UNIVERSITY OF LONDON DECREE OF BACHELOR OF ARTS.

Πετροκλέας Κωνσταντίνος του Σπύρου και της Αγγελικής επέτυχε στο Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, τμήμα Τοπογράφων.

Η αναφορά στις επιδόσεις των παιδιών μας είναι πιστεύω ο καλύτερος τρόπος για να ολοκληρώσω την παρουσίαση της καθιερωμένης ετήσιας συνάντησής μας. Είμαι σίγουρη ότι ανάλογες χαρές θα μοιραστούμε πάλι, όταν με το καλό σμίξουμε ξανά, για να θυμηθούμε όλα όσα μας ένωναν και όσα μας ενώνουν. Μέχρι τότε εύχομαι να είστε όλοι καλά, γεροί και δυνατοί, γεμάτοι αισιοδοξία και ψυχική δύναμη, όπως τότε... που ήμαστε παιδιά.

Ο Γεώργιος Δελαπόρτας παραλαμβάνει έπαινο και δώρα, για την επιτυχία του γιου του Κωνσταντίνου, από τον Πρόεδρο του Συλλόγου μας κ. Παν. Τσιακίρη.

Η κ. Κούτρα παραλαμβάνει έπαινο και δώρα, για την επιτυχία του γιου της Μιχαήλ, από τον βουλευτή Έβρου κ. Ακη Γεροντόπουλο.

Η συμπατριώτισσά μας που ζει στο Λονδίνο κ. Βούλα Νικολαΐδην-Ποντού, θέλησε να φωτογραφηθεί με τον Πρόεδρο του Συλλόγου μας. Να της χαλάσσουμε το χατήρι;

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ο αποκριάτικος χορός μας*Γράφει η Υβόννη Δαϊδον*

Στις 21 του Φλεβάρη, στην καρδιά της Αποκριάς, κάναμε εφέτος τον καθιερωμένο ετήσιο χορό μας, στην ίδια αίθουσα που κόψαμε και την πίτα μας, την αίθουσα ΠΡΩΤΕΑΣ της “Αίγλης” του Ζαππείου. Απλόχωρη έως τεράστια, χωρούσε και άλλους τόσους –και όποιος διακρίνει ένα παράπονο για τη συμμετοχή, δεν πέφτει έξω. Τέλος πάντων, και οι εκατό (;) κεφάτοι συμπατριώτες και φίλοι ήταν ήδη μία μεγάλη και καλή παρέα! Από επισήμους, μικρά πράγματα. Μας τίμπον, για λίγο, ο αντιδήμαρχος Αθηναίων κ. Νίκος Βαφειάδης και ο βουλευτής Έθρου κ. Ακης Γεροντόπουλος.

Οι... συνήθως παρευρισκόμενοι, με λίγες απουσίες: τα αποκριάτικα γλέντια βλέπετε είναι πολλά και πού να πρωτοπάς! Εν καιρώ οικονομικής κρίσης μάλιστα! Εδώ να πω ότι η κρίση φάνηκε ακόμη και στο

ριστά μοντελάκια φέτος: μάλλον με κάτι από τα περισσά βολευτήκαμε. Σεμνά και ταπεινά, δηλαδή!...

Η μουσική μας και αυτή των περικοπών, ήγουν d.j., που όμως ανταποκρίθηκε άφογα στις απαιτήσεις και τις διαθέσεις μας. Εκτός από μία μικρή καθυστέρηση στην έναρξη. Το κέφι άναψε μετά τις 12, όταν πια είχαμε ξεμπερδέψει και από τη χορευτική επίδειξη του νεανικού ντουέτου Βίλυς Γράψιου-Ιθάν, σε λάτιν χορούς που μας εντυπωσίασαν με την τεχνική και τη νεανική χάρη τους. Βεβαίως χαρήκαμε και την ομορφιά της καλλίγραμμης χορεύτριας, η οποία σημειώτεον είναι συμπολίτισσά μας!

Φιλότιμες οι προσπάθειές μας να αντιγράψουμε τις φιγούρες τους μετά, αλλά φευ! Τίποτα δεν συνηγορούσε υπέρ ημών. Ούτε η περίμετρος της μέσης, ούτε η ευκαμψία των σπονδύλων.

Παρ’ όλα αυτά, σε κέφι αληθινό και τσαχπινιά, τους ξεπεράσαμε! Και όταν πια ήρθε η ώρα του ζεϊμπέκικου... τύφλα να χουν οι μπουζουκοπίστες.

Ως συνήθως οι χορευτικές μας αντοχές κράτησαν περίπου ως τις 3 π.μ., οπότε αποχώρησαν και οι τελευταίοι.

Μόνο ένα δυσάρεστο συμβάν: Η αειθαλής συνιδρύτρια του Συλλόγου μας και μόνιμο μέλος του Δ.Σ. κ. Πέπη Αννίνου πλήρωσε ακριβά τις βόλτες που έφερε εκεί δίπλα στο τραπέζι, στην άκρη της πίστας. Ένα τόσο δα στραβό πάτημα

*Ο στρατηγός Γιάννης Στούρας,
ως νέος Ζορμπάς...*

«μενού», που άλλο μας έταξαν –ραφινάτο και γκουρμέ– και άλλο μας σερβίρισαν –διαιτητικό έως άυλο! Και βέβαια, για να μην κινδυνεύσουν από αλκοότεστ οι οδηγοί, κατά κεφαλήν αναλογούσε μόνο 1/4 εμφιαλωμένου βεβαίως κρασιού και επιπλέον μία φιάλη για κάθε τραπέζι! Οι πιο μερακλήδες βέβαια παρήγγειλαν και παραπάνω.

Οι αμφιέσεις «μετρημένες» επίσης, όπως και τα υπόλοιπα. Δεν είδα ξεχω-

Ενσταντανέ από ρομαντικό τοικ του τοικ

θγαίνοντας από την αίθουσα και να η Πέπη ξαπλωμένη στο δρόμο με σπασμένο τον αστράγαλο. Ως τις 5 π.μ. στο νοσοκομείο, συνοδευόμενη από τον καλό Σαμαρείτη και πρόεδρό μας Πότη Τσιακίρη και τον Κράτη Ποιμενίδη, που ευτυχώς αποχωρώντας τελευταίοι, κατά το καθήκον, αντελήφθηκαν το συμβάν και έσπευσαν. Περαστικά σου, Πέπη και μη στεναχωρίεσαι. Ως τον επόμενο χορό, του χρόνου, σίγουρα θα μπορείς να ξαναχρέψεις!

Να αναφέρω κλείνοντας και τους τυχερούς των φετινών λαχείων μας:

Χορός “κυκλωτικός”. Διακρίνονται γνωστές φάτσες... και πλάτες!

Αλεξανδρούπολης. Τυχερός: Τσιάπης Χρήστος.

7ος λαχνός: 2ήμερη φιλοξενία στο ξενοδοχείο ΩΚΕΑΝΙΣ

Αλεξανδρούπολης. Τυχερός: Γιασεμάκης Θεόδωρος.

8ος λαχνός: 2ήμερη φιλοξενία στο SPA Ξυλοκάστρου του κ. Β. Πάτκον. Τυχερή: Μπάστα Ελένη.

3 λαχνοί - βιβλία, δωρεά των συμπολίτη μας συγγραφέα Γ.

Ψύλλα με τίτλο “Αινίτικα ανείπωτα” στους τυχερούς Γεωργιάδη Ανώνη, Τσιακίρη Ειρήνη και Καμαρινό Μιχαήλ.

3 λαχνοί - βιβλία της συζύγου των συμπολίτη μας Μπάμπη Τσαντάκη, Πελούσας με τίτλο “Γιατί δεν κομάμαι τα βράδια” στους τυχερούς Τράγκα Γεωργία, Γιαννώτα Ελένη και Αποστολίδη Ιωάννη.

Φίλοι και συμπατριώτες, και του χρόνου!

**Στη μέση ο Ιθάν και η Αλεξανδρούπολιτισσα χορεύτρια
Βίλη Γράφιου. Τους περιβάλλοντας με χαρά οι...
γνωστοί - άγνωστοι του Δ.Σ.**

1ος λαχνός: Ι εισιτήριο Αθήνα - Αλεξανδρούπολη - Αθήνα, προσφορά της Aegean Airlines. Τυχερή: Μπουζάλα Μαρία.

2ος λαχνός: Ομοίως. Τυχερή: Καστανά - Παπαθεοδωρίδον Δέσποινα.

3ος λαχνός: 2ήμερη φιλοξενία στο ξενοδοχείο ΕΓΝΑΤΙΑ Αλεξανδρούπολης. Τυχερός: Ποιμενίδης Κράτης.

4ος λαχνός: 2ήμερη φιλοξενία στο ξενοδοχείο ΘΡΑΚΗ ΠΑΛΛΑΣ Αλεξανδρούπολης. Τυχερός: Ζουγανέλης Κώστας.

5ος λαχνός: 2ήμερη φιλοξενία στο ξενοδοχείο ALEXANDER Αλεξανδρούπολης. Τυχερός: Στούρας Γιάννης.

6ος λαχνός: 2ήμερη φιλοξενία στο ξενοδοχείο ΝΕΦΕΛΗ

Πώς αλλιώς να ευχαριστήσουμε τον ερασιτέχνη φωτογράφο μας κ. Νίκο Σταυρακούδη! Η σύζυγός του και η νύφη του χαμογελούν ευχαριστημένες...

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ 2009

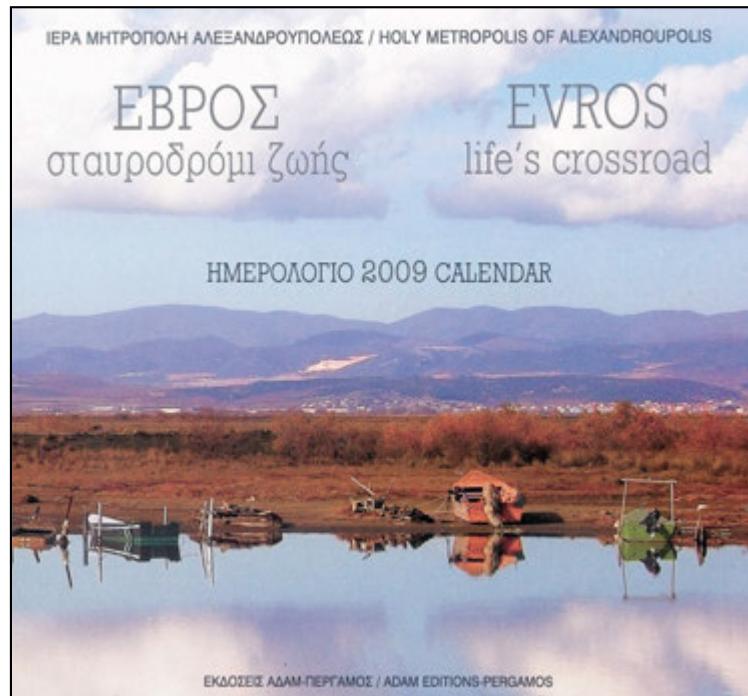
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΕΒΡΟΣ - σταυροδρόμι ζωής

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2009

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

Όσοι συμπολίτες είχαν την τύχη να περιλάβουν στα λευκώματα της βιβλιοθήκης τους το “Ημερολόγιο-λεύκωμα 2009” (γιατί μάλλον περί λευκώματος πρόκειται) της Ι. Μητρόπολης Αλεξανδρούπολεως, θα αντιληφθούν τον θαυμασμό μας προς την έκδοση αυτή. Ο π. Πέτρος Κηπουρός κατάφερε να μεταφέρει στο αποτύπωμα του φακού του το μεταφυσικό-θρησκευτικό μήνυμα της φύσης, από την πιο απλή μορφή της έως την πιο σύνθετη και περίπλοκη. Βεβαίως βοήθησε και η ποιότητα της έκδοσης για το αποτέλεσμα. Συγχαρητήρια λοιπόν σε όλους τους συντελεστές του ημερολογίου-λευκώματος “ΕΒΡΟΣ σταυροδρόμι ζωής” και πολλές ευχαριστίες για την προσφορά 20 αντίτυπων προς το Σύλλογό μας από την Ι. Μητρόπολη Αλεξανδρούπολης. Και εμείς εκμεταλλευτήκαμε δεόντως αυτή τη δωρεά. Το εξώφυλλο του 29ου τεύχους φιλοτεχνήθηκε από τον συνεργάτη μας με βάση τις εξαιρετικές φωτογραφίες του π. Πέτρου Κηπουρού.

Λιθελούλα

Φωτογραφίες: π. Πέτρος Κηπουρός
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΔΑΜ-ΠΕΡΓΑΜΟΣ

Στο εισαγωγικό σημείωμα ο Μητροπολίτης κ.κ. Άνθιμος σημειώνει μεταξύ άλλων:

...Οι εναλλασσόμενες εποχές των χρόνων φανερώνουν αυτή την ευκαιρία που μας δίνει ο Χριστός να ξαναρχίσουμε. Πάλι και πάλι απ' την αρχή, όπως η φύση. Χωρίς να αποκάμνουμε, χωρίς να κουραστούμε. Μία καινούργια ημέρα, μία καινούργια απόφαση, μία νέα εποικοδομητική σκέψη, ένα ακόμα μπόλιασμα στο σώμα του Χριστού. Μ' αυτό το σκοπό, έχουν αξία οι ενχές για καλή χρονιά και χρόνια πολλά.

Μία απλοϊκή σχέση μαζί Του είναι «διά της φύσεως». Υπάρχει και ωρατότερη και αμεσότερη.

Ο π. Πέτρος Κηπουρός, από το Λεύκωμα των οποίων δανειζόμαστε για το παρόν ημερολόγιο μάς δίνει ένα ένανσμα. Για τους Εβρίτες το τοπίο είναι γνώριμο και αγαπημένο. Όμως, η ομορφιά δεν χορταίνεται. Όπως και ο Χριστός.

1900-2009

*Από τους παππούδες του Δεδέ Αγάτης
στα δισέγγραα της Αλεξανδρούπολης*

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΕΒΡΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Το εφετινό ημερολόγιο τοίχου, που τύπωσε ο Σύλλογος Αρχαιοφίλων και Πολιτιστικής Κληρονομίας Ν. Έβρου, είναι ακόμη μια επιτυχημένη εκδοτική προσπάθεια, η οποία επιδιώκει να απαθανατίσει την ιδιαιτερότητα της “μικρής μας” πόλης.

Μας προσκαλεί σε ένα ταξίδι στο χρόνο, με ξεναγούς δύο Αλεξανδρουπολίτες, τον συλλέκτη Λευτέρη Τσινταράκη και τον «ξενιτεμένο» συγγραφέα Γιάννη Ξανθούλη.

Το ημερολόγιο που κρατάτε στα χέρια σας είναι το όχημα που φιλοδοξεί να σας παρασύρει, μέσα από εικόνες του χθες και του σήμερα, σε περιπλανήσεις του τότε και του τώρα, σε δρόμους παλιούς και καινούργιους, φορτωμένους με ιστορίες και μνήμες της πόλης μας.

Ταξιδέψτε λοιπόν κάθε μέρα και κάθε μήνα:

- από το γραφικό ψαροχώρι του Δεδέαγατς μέχρι τη σημερινή πρωτεύουσα πόλη της Θράκης
- από τη θαλπωρή της μικρής και οικείας πόλης των παιδικών χρόνων, στο πολύθρονο και πολύμορφο αστικό περιβάλλον της ενηλικίωσης
- από την κοσμοπολίτικη Αλεξανδρούπολη των παλιού και -ρού, στο συγκονωνιακό και ενεργειακό κόμβο της νέας εποχής
- από τις ανθισμένες ακακίες του «πράσινου» Δεδέαγατς, στις τιμεντένιες πολυκατοικίες της «μεταλλαγμένης» Αλεξανδρούπολης
- από τις καθαρές ευθείες του Γιάννη Ξανθούλη, στις γωνίες και τις καμπύλες της σύγχρονης πολεοδομίας
- από χρόνια ταραγμένα, αλλά σχεδόν μυθικά, μέχρι εποχές ριζικά διαφορετικές, αλλά τελικά τόσο ίδιες...

Το ημερολόγιο, που έχει συλλεκτική αξία, διατίθεται και στην Αθήνα αντί 10 ευρώ. Τα έσοδα θα βοήθησουν στο στήσιμο του Ιστορικού Μουσείου της Αλεξανδρούπολης.

Τηλ. Αλεξανδρούπολη: 25510 28926
Τηλ. Αθήνα: 210 6004855

EKEINH... Η ΕΥΘΕΙΑ

«Dede agas» στα τούρκικα σημαίνει το δέντρο του «ντεντέ». Του παππού. Ένας παππούς θρύλος κι ένα δέντρο τόσο ανθεκτικό ώστε ακόμη και σήμερα οι πιο παλιοί Αλεξανδρουπολίτες να το μπλέκουν στις κουβέντες τους για να νιώθουν, προφανώς, πιο συγγενικά στη νέα πόλη. Σε αυτήν που προέκυψε με την ετικέτα του «καινούργιου» μετά τη Συνθήκη της Λαζάνης (1923) και με κατοχυρωμένο ήδη το όνομα «Αλεξανδρούπολη», όνομα ανάμνηση –μάλλον αχνή– εκείνου του άτυχου βασιλιά, της γνωστής βασιλικής οικογένειας της εκ Δανίας προερχόμενης με άλλες προσμίξεις γαλάζιου αίματος. Ένας βασιλιάς σχεδόν αβασιλευτος, αφού έφυγε νωρίς από τη ζωή, αφήνοντας ωστόσο το ίχνος του στην εβρίτικη πρωτεύουσα. Στη δική μας πόλη, που οφείλε να ενστερνιστεί το νέο της όνομα και να ξεχάσει το γρηγορότερο το παλιό με το «Δέντρο του παππού», όσο χαριτωμένο κι αν ήταν.

Έτσι εμείς, η δευτερότιτη γενιά Αλεξανδρουπολιτών, εκπαιδεύτηκαμε να υπερασπίζόμαστε το βασιλικό όνομα της πόλης μας, που, αν μη τι άλλο, σήμαινε «ελευθερία» ύστερα από «χρόνια και ζαμάνια» θιθμανικής επικράτειας. Ανάμεσα σε αυτούς κι εγώ, που προσπαθούσα να αποκρυπογραφήσω την ποιητική υπόσταση εκείνου του... «αγάτη» του δέντρου.

Βλέπετε όταν έμαθα πως ο Αλέξανδρος δεν ήταν ακριβώς τόσο «Μέγας» όσο ο Μακεδών, συγχίστηκα αγρίως, ώστε έπρεπε να περάσει πολύς καιρός για να συμβιβαστώ με την ευτέλεια της αιτίας θανάτου του από μόλυνση λόγω δαγκώματος μαϊμούς.

Ανακάλυψα, ή έτσι ήθελα να πιστεύω, πως το «δέντρο», που έριχνε σκιά στον περιβόλτο «παππού» κι ενδεχομένως πρόσφερε τρυφερή παρηγοριά αργότερα και στον Ίωνα Δραγούμη, ήταν βελανιδιά. Και μάλλον έτσι ήταν.

Αυτά όμως ξεχάστηκαν, πέρασαν στη μυθολογία της πολιτείας, η Αλεξανδρούπολη άντεξε τη μοναξιά της, φιλοξένησε κι άνοιξε διάπλατα την αγκαλιά της στην προσφυγιά, κυρίως του «μουμπαντιλέ», της ανταλλαγής, υπερασπίστηκε σθεναρά την απομόνωση της ηθελημένα αγεωργάφητης μητέρας Ελλάδας, άρπαξε μία επώδυνη φλασιά βουλγαρικής κατοχής, στα ζόρικα χρόνια της δεκαετίας του '40, αλλά επέζησε. Πότε κόντρα στους βοριάδες, πότε στους νοτιάδες, κατόρθωσε να ενηλικιωθεί μέσα από κοινωνικά, οικονομικά, αλλά και... αισθητικά σκαμπανεβάσματα.

Σήμερα είναι μία επιθετική σε όλες τις σύγχρονες προκλήσεις πολιτεία. Ακόμη και ο γράφων, που ζει εκτός των τεκταινομένων της, το αισθάνεται έντονα. Γιγαντώνεται, ενίστε καταργεί το μέτρο και δοκιμάζεται από μία άναρχη οικοδόμηση, αυτή που αφάνισε την παλιά ρυμοτυπική της αγίλη. Οι παλιοί το είχαμε καμάρι στις ζωές μας με τη λογική μιας πολύ ιδιωτικής επιέκτικας. Θέλω να πιστεύω ότι τα χρόνια που κουβαλώ μού την επιτρέπουν.

Κι έτσι βρέθηκα να συνεργάζομαι με τους φίλους του Ιστορικού Μουσείου Αλεξανδρούπολης, φαντάζομαι με την ιδιότητα ενός προϊστορικού τέρατος, που αδύνατεί να ωραιοποιήσει τις αναμνήσεις του, αλλά και χωρίς να εκποιεί όση αγάπη εισέπραξε στον καιρό που η αγάπη είχε την αξία μιας καθαρής ευθείας.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ

Σ Τ Η Λ Η Ν Ε Ω Ν

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2009

ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Φωτογραφική ομάδα του 4ου Γυμνασίου Αλεξανδρούπολης, Ηλίας Σιτσανλής & Δήμος Κωσταράς

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Μάνος Φραντζεσκάκης

4ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

“Στο εφετινό μας ημερολόγιο με ξεναγό το φωτογραφικό φάκο, σας προσκαλούμε σε μία περιοδεία –σύντομη αλλά επιλιπόμενη ουσιαστική– στα Μουσεία του τόπου μας, καθώς και στον αρχαιολογικό χώρο της Μεσημβρίας. Η ποικιλία των εκθεμάτων, ανάμεσα στα οποία θα βρείτε σημαντικές πολιτιστικές παρακαταθήκες, ενδιαφέροντα δείγματα βιοποικιλότητας και μοναδικά αρχαία μνημεία, πέρα απ' την ίδια την αισθητική απόλαυση, μπορεί να γίνει και κίνητρο για να πλημμυρίσουν οι μουσειακοί αυτοί χώροι από επισκέπτες πρόθυμους και ανοιχτούς σ' αυτή τη βιωματική εμπειρία. Γιατί μόνο μέσω μιας τέτοιας εμπειρίας ο ενημερωτικός, εκπαιδευτικός και ψυχαγωγικός σκοπός ενός μουσείου μπορεί να επιτευχθεί. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για την πολύτιμη αρωγή και συνεργασία τους υπεύθυνους των Μουσείων, τον Διευθυντή του σχολείου μας και τον καθηγητή κ. Φραντζεσκάκη για την αισθητική επιμέλεια του ημερολογίου.” Έτσι ενημερώνει τους αποδέκτες η ομάδα φωτογραφίας του 4ου Γυμνασίου Αλεξανδρούπολης, οι μαθητές Αλεβίζος Φώτης, Πρασόπουλος Κωνσταντίνος, Σωτηρόπουλος Κωνσταντίνος, Τσιαμίτας Σπύρος, Χριστοφορίδης Αθανάσιος και οι καθηγητές Σιτσανλής Ηλίας, Κωστάρας Δήμος

Συγχαρητήρια στα παιδιά και στους καλούς δασκάλους

Γνωστοποιούμε στους συμπολίτες μας ότι η Χαρά Βουτσά, κόρη του συμπολίτη, μέλους του Συλλόγου μας και Πρέδρου της Πανθρακικής Ομοσπονδίας Νοτίου Ελλάδος Π.Α.Ο.Ν.Ε. κ. Νίκου Βουτσά, πτυχιούχος του MIDDLESEX UNIVERSITY του Λονδίνου και ειδική στις Αρχιτεκτονικές και Διακοσμητικές Εφαρμογές, μετέφερε το τεχνικό της γραφείο από την Αθήνα στην γεννέτειρά της Αλεξανδρούπολη. Εκεί πλέον δραστηριοποιείται στο ανωτέρω αντικείμενό της, αναλαμβάνοντας την αρχιτεκτονική και διακοσμητική εσωτερικού χώρου κατοικιών, ξενοδοχείων, καταστημάτων και γραφείων, καθώς επίσης αναλαμβάνει και τη διοργάνωση εκδηλώσεων, συνεδρίων, γάμων, βαπτίσεων κ.λπ., με το διακριτικό τίτλο:

Πλατεία Ελευθερίας 15
681 00 Αλεξανδρούπολη
Τηλ./Fax: 25510 34303
Κιν. 6937 175858
E-mail: diamagias@yahoo.gr

Της ευχόμεθα καλή επιτυχία.

Επιμέλεια: Κράτης Ποιμενίδης

Έκθεση φωτογραφίας πορτραίτων και φίσων

Το τριήμερο 30-31/1 και 01-2-2009 πραγματοποιήθηκε στο Πνευματικό Κέντρο Ν. Ψυχικού έκθεση φωτογραφίας, πορτραίτου και φύσης, του Δημήτρη Παπαγιλιού. Ο εκθέτης είναι γιος του δικαστικού Παπαγιλιού που υπηρέτησε για αρκετά χρόνια στην Αλεξανδρούπολη. Η έκθεση εντυπωσιακή και άκρως πρωτότυπη στα εκθέματα, απέσπασε τον γενικό θαυμασμό των επισκεπτών.

Ο Δημήτρης Παπαγιλιού γεννήθηκε το 1977 στην Αλεξανδρούπολη και ζει στην Αθήνα. Παράλληλα με τις σπουδές του στη Νοσηλευτική Ιωαννίνων, παρακολούθησε στη Ν.Ε.Λ.Ε Ιωαννίνων μαθήματα φωτογρα-

φίας και τεχνικής σκοτεινού θαλάμου. Συνέχισε με σπουδές πορτραίτου στο Αμερικανικό Κολλέγιο Αθηνών, υπό τον Δημήτρη Κοιλαλού.

Σήμερα σπουδάζει φωτογραφία στον Αθηναϊκό Καλλιτεχνικό Όμιλο με διευθυντή τόν κ. Άλκη Ξανθάκη. Έχει κάνει απομική έκθεση φωτογραφίας στη Θάσο και έχει συμμετάσχει σε τέσσερις ομαδικές εκθέσεις στην Αθήνα. Ο νεαρός καλλιτέχνης διατηρεί εργαστήριο σκοτεινού θαλάμου ασπρόμαυρης και έγχρωμης φωτογραφίας.

Γενική Συνέλευση και Αρχαιρεσίες

Πολιτιστικού και Ψυχαγωγικού Συλλόγου Αλεξανδρουπολιτών Αιτικής

Στις 22-03-09, στο ξενοδοχείο “ΑΚΡΟΠΟΛ” (Πειραιώς 1) πραγματοποιήθηκε η τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου μας και έγιναν εκλογές για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου και εκπροσώπων για την Πανθρακική Ομοσπονδία (Π.Α.Ο.Ν.Ε.). Η διαδικασία διήρκεσε από τις 11:30 έως 14:00 με απολογισμό της θητείας του απερχομένου Δ.Σ. και έγκριση προϋπολογισμού και προγράμματος δράσης για τα έτη 2009-2010 καθώς και απαλλαγή των μελών του προηγούμενου Δ.Σ.

Κατά τη διάρκεια της συνέλευσης ακούσθηκαν διάφορες προτάσεις από τα παριστάμενα μέλη, οι οποίες υπεβλήθησαν για μελέτη από το νέο Δ.Σ.

Στη συνέχεια η Εφορευτική Επιτροπή διενήργησε τις αρχαιρεσίες από τις οποίες αναδείχθηκε το νέο Δ.Σ. που συγκροτήθηκε σε σώμα στις 30-03-2009 με την εξής σύνθεση:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΙΑΚΙΡΗΣ, Συνταξιούχος Τραπεζικός
Οδός Επτανήσου 7, Τ.Κ. 153 41 - ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
Τηλέφ.: 210-6004855 Fax: 210-6004855 Κιν. 6938231083

Α' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Πολ. Μηχανικός
Οδός Επτανήσου 7, Τ.Κ. 163 41 - ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
Τηλέφ.: 210-9956411 Fax: 210-9968512 Κιν. 6977253260

Β' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:

ΚΡΑΤΗΣ ΠΟΙΜΕΝΙΔΗΣ, Συνταξιούχος Ο.Α.
Οδός Κερκύρας αρ.65, Τ.Κ. 113 62 - ΚΥΨΕΛΗ
Τηλέφ.: 210-8812072

ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

ΘΕΟΔΩΡΟΣ-ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΥΡΙΑΝΙΔΗΣ,
Συνταξιούχος Εκπαιδευτικός
Οδός Στεννημάχου 5, Τ.Κ. 171 24 - Ν. ΣΜΥΡΝΗ
Τηλέφ.: 210-9320871 (Σαβ.), 9316575 (Δευτ.
Τρ. Παρ. απόγ.) 9310070 (Τρίτη, Πέμπτη)
Κιν. 6948304071 E-mail teostav@gmail.gr

Τ Α Μ Ι Α Ρ :

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ-ΜΙΧΟΥ
Οδός Καραϊσκάκη 8θ, Τ.Κ. 155 62 - ΧΟΛΑΡΓΟΣ
Τηλέφ.: 210-6536419 Κιν. 6773393513

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΑ ΚΟΥΚΟΥΡΙΚΟΥ, Υπάλληλος Ι.Κ.Α.
Οδός Διογένους 16, Τ.Κ. 187 55 - ΚΕΡΑΤΣΙΝΗ
Τηλέφ : 210-4964261 Γρ. 210-4615514
Κιν. 6938 701194

Η Εφορευτική Επιτροπή αποτελούμενη από την κ. Αναστ. Κοντογιώργη (δικαστικός), τον κ. Παν. Κυζιρίδη και την κ. Κυρ. Σταυριανίδου.

Μ Ε Λ Ή :

1. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΠΟΤΟΝΑΚΗ, Φιλόλογος
Οδός Θεμιστοκλέους 33, Τ.Κ. 154 51 ΝΕΟ ΨΥΧΙΚΟ
Τηλέφ.: 210-6723649 Fax: 210-6753216 Κιν. 6972326715
2. ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΟΤΣΩΝΗ, Τμηματάρχης Υπουργείου Απασχόλησης
Οδός Αγησαλάου 16, Τ.Κ. 102 10 - ΑΘΗΝΑ
Τηλέφ.: 210-5295268 (Γρ.) Κιν. 6977556124
3. ΕΥΤΕΡΠΗ ΠΙΝΑΤΖΗ-ΑΝΝΙΝΟΥ, Συνταξιούχος
Οδός Λασκαρίου 80, Τ.Κ. 176 76 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ
Τηλέφ.: 210-9592471 FAX: 210-9587237 Κιν. 6972038416

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΚΛΕΓΕΝΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΘΡΑΚΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΝΟΤΙΑΣ ΕΛΛΑΣΑΣ

- 1 ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΙΑΚΙΡΗΣ, Συνταξιούχος Τραπεζικός
- 2 ΘΕΟΔΩΡΟΣ-ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΥΡΙΑΝΙΔΗΣ, Συντ. Εκπαιδευτικός
- 3 ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΟΤΣΩΝΗ, Τμηματάρχης Υπουργείου Απασχόλησης
- 4 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΛΑΠΟΡΤΑΣ, Συνταξιούχος Τραπεζικός

Μια άποψη της αίθουσας με τα μέλη που προσήλθαν για την ψηφοφορία

στήριξη βιβλίων

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

Γιάννης Ξανθούλης Κωνσταντινούπολη Των ασεβών μου φόβων Εκδόσεις «Μεταίχμιο», σελ. 256

Το εξώφυλλο σχεδίασε η Χρυσή Συριανόγλου
Φωτογραφία εξωφύλλου: Νίκος Πηλός

Η Πόλη «αλλιώς». Όπως τήν ένιωσα περπατώντας επίμονα στα σοκάκια, στις καινούργιες λεωφόρους, στους μπαχτούδες και στις όχθες του Κεράπιου, αλλά και του Βόσπορου. Ψελλίζοντας τα τούρκικα με λάθη που με παρασέρνονταν σε περιπέτειες, φανερώνοντας την ασέβεια της ενεσθενός φήμης της, την ανάγκη της σωπής μέσα στο πολύχρωμο και πολύβονο παρόν της, τη νοοταλαγία των αληθινών της φόβων που οργάνωσαν το μεγαλείο της.

Πολλές φορές ταξίδεψα στην Κωνσταντινούπολη-Πόλη-Ιστανμπούλ. Όμως εκείνη τη φορά, που αφέθηκα στη φιλόξενη αμετρόπεια ενός θεότερελον Τούρκου φίλου, έμαθα κι άλλα. Και για την πόλη -που υποτίθεται ότι γνώριζα καλά, σαν αυτονομημένος περιπατητής- και για μένα τον ίδιο, φωτισμένο από σκιές που καθορίζουν το μυστήριό της. Αυτά έγραψα εδώ...

Γ.Ξ.

Αδυνατεί ο αναγνώστης να κατατάξει το τελευταίο πεζογράφημα του Γ.Ξ. σε λογοτεχνικό είδος. Μπορεί όμως κανείς να περιορίσει σε τοίχους «κατάταξης» τον Γιάννη Ξανθούλη; Χάνεσαι απλώς στη μελέτη των πεζογραφημάτων του, σκοντάφοντας σε μεταφυσικές καταστάσεις, υπαρξιακά ερωτήματα (προσωπικά ή συλλογικά), μεταφορικές-λυρικές εκφράσεις, συναρπαστικές ή ανατρεπτικές εικόνες, ειρωνικές αποτυπώσεις, αλλά δεν χάνεις τον ειρμό της διμήγητρης.

Πάντοτε ο Γ.Ξ. στηρίζει το πεζογράφημά του σε ένα εύρημα. Και εδώ είναι η ψηφίδα από την Αγιά Σοφιά, κληρονομία της οικογένειάς του, την οποία κατάπιε, όταν ήταν μικρός. Αλήθεια ή ψέμα δεν κατάλαβα. Η ουσία είναι ότι στήνεται ως σπουδηλική στήλη και πάνω σ' αυτή λειτουργούν όλα όσα αναφέρει ο ίδιος και στο σημείωμα του εξωφύλλου αλλά και... «Επειδή ξεκίνησα γράφοντας για την περιπέτεια της ψηφίδας, τώρα, που προχωρεί το χειρόγραφο, μπορώ να σας εξημολογήθω πως η ψηφίδα, αν και είναι βέβαιο πως εξαφανίστηκε, έχω την υπογία ότι αφομοιώθηκε απ' τον οργανισμό μου. Είπαμε τότε ότι “γήγκε” -ορκιόμουν πως την ανακάλυψα, το πίστεψα κι εγώ κάποια στιγμή-, αλλά τώρα που ανακαλώ τα γεγονότα, μάλλον δεν βρέθηκε ποτέ. Ένα διάστημα έζησα με το φόβο ότι θα έφραξε μια απ' τις βασικές μου αρτηρίες και θα πέθαινα. Ξανικά. Μόνο ότι με σκότωσε μια ψηφίδα απ' την Αγιά-Σοφιά. Κι όλα αντά εξαιτίας της Αλωσης και των ζήλων των καταστροφέων των αριστοντυγματικών ψηφιδωτών, που ζαλίζονταν απ' τις απόκοσμες λάμψεις τους...».

Ο συγγραφέας, έχοντας «τη βυζαντινή ψηφίδα κρυμμένη τόσα χρόνα μέσα του», περιδιαβαίνει την Κωνσταντινούπολη, όχι

ως απλός τουρίστας. Έχοντας ως οδηγούς ξεχωριστούς «τύπους» της σύγχρονης Τουρκίας, τον θεότρελο Νεντίμ, την Αλέθ, τον δόκτορα Φερχάν και τον Πέρκινς-Σελίμ, κινείται στην Κωνσταντινούπολη επισκεπτόμενος την ιστορία της, παλιά και σύγχρονη, πλεγμένη σε ένα σύνολο που δεν μπορείς να διακρίνεις το παλιό από το καινούργιο.

Ο συγγραφέας συγκλονίζεται από τη σημερινή Πόλη, με την πολύμορφη ζωή των 26 αιώνων και με το δικό του προσωπικό ύφος προσπαθεί να φανερώσει την ασέβεια της ευεσθούς φήμης της.

...«Σωπαίναμε απολαμβάνοντας την απεραντοσύνη της τουρκικής νύχτας πάνω απ' την Πόλη. Σκεφτόμοντας πώς θα ήταν κάποτε οι βυζαντινές νύχτες με τη θρησκευτική συνασπρία τους, πόσο καλά ντασμένες πινγές του σκότους σκέπαζαν τον τρόμο των Παπισάχ στα χρόνα των Οσμανλήδων, πόσα κορμιά κατάπαν τα παλιά θράδια με το πρόσχημα μιας επιπλάης δικαιοσύνης, πόσοι θυμοί ενδυνάμων τα χαμούτια, τα σκουμπριά και τις παλαμίδες των “μπογάζιού”. Και μετά ερχόταν η ανγή με τα σύννεφα - σαγκονίνια, ρόδινα ή μαυιά, να καθησυχάσει τα πλήθη απ' τους νυχτερινούς δειπνούμενες φόβους... Προσωρινά»...

Και ενώ προχωρεί στην αφήγηση στην «αλλιώς» περιμήνη της Κωνσταντινούπολης, πιεστικά προσωπικά βιώματα ξεπηδούν από μέσα του και τον συγκλονίζουν.

...«Μερικά πράγματα που αγαπάμε μας πονούν βαθιά... Συνήθως τα πιο νόστιμα. Άλλα, όπως πάντα, ακόμα και πίσω απ' τις νοστιμέστερές ή τις γενέσεις βρίσκονται οι άνθρωποι.

Δεν είναι τίποτα. Το χαμόγελο της γιαγιάς μου πεθαμένης απ' τον Ιούνιο του 1966, ανάβλυζε απ' την αρωματική αγάδα της πιπεριάς, αναμοχλεύοντας καλοκαιρινούς μεσημεριάτικους ανέμους φορτιμένους απ' τη σκόνη των παλιών χωμάτων δρόμων που χάθηκαν»...

Ο πόνος του για το χαμένο Βυζάντιο γίνεται χωρίς εθνικιστικές μεγαλοστομίες. Προσέξτε την αναφορά του Γ.Ξ. στην Αγία Υπομονή, την οποία επινοεί για να εκφράσει ειρωνικά ότι δεν μπορεί να διατυπώσει, χωρίς να σκοτώψει επικίνδυνα.

...«Η θαυμή θεότητα του Πατριάρχη αλλά και των λιγοστών πια ρωμανών της Πόλης είναι η Αγία Υπομονή. Τα της Θεοτόκου τα είδαμε. Θα μου πεις, πι να σου κάνει και η Παναγιά με τόση υπονύμενη; Η Αγία Υπομονή δεν λατρεύεται σε εκκλησίες, δεν καταπίνει θυμάτα, δεν ξεδιγά με αγιάσματα και θεολογικές ρητορίες. Κάνει υπομονή και προσφέρει παραμυθία, χαμηλόφωνος αναστεναγμός και, ενδεχομένως, ελπίδα. Όσο αόρατοι είναι οι λοιποί άγιοι, τόσο η Αγία Υπομονή είναι ορατή. Διά γνημού οφθαλμού»...

Μέσα στην παράξενη ξενάγηση των τριών «περιεργών» ξεναγών του, ο Γ.Ξ. με πολλή μαεστρία και χωρίς ίχνος διδακτισμού, «πετά» ιστορικές πληροφορίες γύρω από τα γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία της Πόλης ή γύρω από τα μνημεία της, βυζαντινά ή οθωμανικά.

Ο αναγνώστης, ολοκληρώνοντας την ανάγνωση, ίσως πάρει απάντηση γύρω από το νόημα του τίτλου «Κωνσταντινούπολη, των ασεβών μου φόβων», διαβάζοντας το παρα-

κάτω απόσπασμα:

...«Σε ερωτηματικά του στυλ γιατί άφηγα να παρασύρομαι σ' αντούς τους, ας πούμε, ανορθόδοξους περιπάτους, καθ' υπόδειξη του θεότελου Νεντίμ, δεν υπήρχε απάντηση. Κομόμουν και ξυνούσα στο "Divan" με όνειρα σαφώς λιγότερα των πέντε αστέρων. Μόνο πον το έννοημα στην Πόλη είχε τη νοστιμιά μιας παράλογης αυτογνωσίας πως το DNA μου, αλλά και το δικό της, συνέπιπταν μέσ' από διαδικασίες "ασέβεις". Έτοι κι αλλιώς η "ασέβεια" είχε μπει σε μια καινούργια αξιολόγηση με βαθύτερο ευγενικό ενδιαφέρον, πλήρης αγιωτικών ενοχών. Κάτι φυσικό, μάλλον, στην Κωνσταντινούπολη των καταξιωμένων φυιάδων με τα πληθωρικά χωτοσέφανα και των θεών με τα μπαγκάζια των δογμάτων τους έτοιμα ανά πάσα στιγμή για αναχώρηση ή επανεγκατάσταση.

Νεκροί και απόντες εξοστρακισμένοι από λιπαρά στρώματα χρόνου, στιγμές-σπαράγματα πολυτελών ψηφιδωτών που ρήμαξαν, θρήνοι και γέλια –αχ! πώς γελούσα κάποτε και πόσο ακριβοπλήρωσα τη γελαστική άμνη μου–, σφάλματα και μαθηματικές μηδαμίνες ψούμες μπροστά στην αδυναμία να εμπιστεύομαι την αγάπη μόνο αν την επικινώνει ο έρωτας με μια πολύ ιδιωτική διθυραμβική ταπείνωση, τόση ασέβεια στην αλήθεια κι ας ήμουν ο πιο κυνικός οπαδός της στα άδεια νυχτερινά γήρεδα της καρδιάς μου»...

Η ανάγνωση αυτού του πεζογραφήματος βοηθήσει να καταλάβω την επιμονή του Γ.Ξ. να μάθει τη γλώσσα που μιλιέται σήμερα σ' αυτή την Πόλη!

Γιώργος Κ. Παπαγεωργίου

Από το χρονικό της Θράκης (1878-1918)

KONA ΠΑΠΑΔΙΑ

Αλεξανδρούπολη 2007

Εκδόσεις Σμυρνιωτάκη Αθήνα

Εξώφυλλο: Χειροτέχνημα Ανατολικής Θράκης
(από τη συλλογή της Ελένης Φιλιππίδη)

Η «KONA ΠΑΠΑΔΙΑ» δεν είναι βιβλίο ιστορίας και δεν υπάκουει στους τυπικούς κανόνες της ιστορικής συγγραφής. Δεν είναι ούτε μυθιστόρημα, γιατί τα όσα αναφέρει είναι αληθινά και όχι δημιουργήματα της φαντασίας. Οι τόποι στους οποίους αναπτύσσεται η δράση είναι πραγματικοί, τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στο κείμενο υπήρξαν και αναφέρονται με τα πραγματικά ονόματα ή με τα πραγματικά ψευδώνυμά τους. Παραλείψεις ή αλλαγές έγιναν μόνο εκεί, όπου η μνήμη δεν μπόρεσε να σηκώσει τόσο βάρος.

Πηγή από την οποία άντλησα το υλικό του βιβλίου είναι τριακόσια περίπου πυκνογραμμένα χειρόγραφα του Κωνσταντίου Παπάζογλου, δασκάλου από την Αντριανούπολη, που τα έχω φυλαγμένα, μαζί μετα δικά του επίσης αντίγραφα υπηρεσιακών εγγράφων... σημειώνει στον πρόλογο ο συγγραφέας. Συμπληρώνει μάλιστα στη συνέχεια ότι και τα περισσότερα ονόματα είναι αληθινά. Εμείς όμως διαβάζουμε ένα καθηλωτικό ρεαλιστικό μυθιστόρημα, όχι μια συρραφή σελίδων ενός ημερολογίου.

Χρόνος αφήγησης τα 40 χρόνια που μεσολάβησαν από το τέλος του ρωσοτουρκικού πολέμου, το 1878, μέχρι το τέλος του Α' Παγκοσμίου πολέμου, το 1918.

Κεντρικοί ίρωες ο Κωνσταντίς Παπάζογλου, ένας Θρακιώτης δάσκαλος, στα απομνημονεύματα του οποίου στηρίχθηκε ο συγγραφέας, για να μας προσφέρει αυτό το πεζογράφημα, και η μητέρα του, η κόνα-παπαδιά. Και παρακάτω, απολογείται ο Γ.Π. για την απόφασή του να ορίσει, ως κεντρική πρωτίδα, την μητέρα του Κωνσταντί Παπάζογλου και όχι τον Κωνσταντί.

...«Τότε, χωρίς να καταλάβω πώς –και ούτε μπόρεσα ακόμη να το εξηγήσω– η κόνα παπαδιά, αχνή φυγούρα στην αρχή, πρόβαλε στον απέναντι τοίχο, κι άρχισε να υγρώνεται, να μεγαλώνει, να ρίχνει τη σκιά της στο τραπέζι, στα χειρόγραφα, παντού. Ζώηρεψαν τα χρώματα και οι γραμμές της, έφυγε λίγη λίγη η ομίχλη, χαράχτηκε καθαρό το πρόσωπό της.

Με κάρφωσε με τα γαλάζια ξεβαμμένα μάτια της, ψυχρή, επιτημητική, όπως μας κοίταζε όλους όσο ζόνει, εκτός από το γιο της, τον μπαρμπα-Κάτσο, που όταν του μιλούσε χαμήλωνε το βλέμμα της σε ένδειξη υποταγής. Κρόνος ιδρώτας με περιέλονσε. Ο τρόπος που με κοίταζε έδειχνε τις προθέσεις της: διεκδικούσε το βιβλίο, τα χειρόγραφα, τις ιστορίες, τα παθήματα...»

Μαζί με τον γιο της κόνα παπαδιάς, που ανδρώνεται την περίοδο αυτή, αναπτύσσεται και όλη η ιστορία της θασανισμένης Αδριανούπολης - Θράκης. Τόπος αφήγησης η Θράκη, κυρίως η Αδριανούπολη, και κάποιες άλλες περιοχές στις οποίες τοποθετούνται τα εξελισσόμενα γεγονότα. Γεγονότα, τα οποία εμείς οι σημειερινοί Θρακιώτες ελάχιστα γνωρίζουμε, πολύ καθοριστικά όμως για την περαιτέρω ιστορική εξέλιξη της ευρύτερης ιδιαίτερης πατρίδας μας. Ας μη ξεχνάμε ότι 50 τουλάχιστον χρόνια, μετά την δημιουργία του Νέου Ελληνικού κράτους, η Θράκη ήταν ενιαία: Βόρεια, Ανατολική και Δυτική, αλλά ανήκε σε άλλες χώρες ή αυτοκρατορίες. Στη συνέχεια ήλθε το σπάσιμο και το διπλωματικό μοίρασμα. Και οι ήρωες του βιβλίου κινούνται σ' αυτό το χώρο και βιώνουν τις καταστάσεις άλλοτε με τραγική υποταγή και άλλοτε με πρωτεότελη εξάρσεις.

Το βιβλίο, προσεγμένο από κάθε άποψη, περιλαμβάνει στο τέλος του και γλωσσάρι, βοηθητικό στην κατανόηση του κειμένου, με πολύ εύστοχες γλωσσικές και ιστορικές επισημάνσεις.

Π.χ. Κόνα: Σύντημη της λέξης «κοκόνα», τημητική την εποχή εκείνη προσηγορία γυναικών στην Αντριανούπολη, κάτι σαν το σημειρινό «κυρία». Κρατήθηκε στα χωριά της Θράκης σε όλη τη διάρκεια του μεσοπολέμου, και εξαφανίζεται με το θάνατο και των τελευταίων προσφύγων Αντριανούπολιτών.

Συνιστούμε ανεπιφύλακτα το βιβλίο αυτό στους αναγνώστες του περιοδικού μας. Θα απαντηθούν πολλά ερωτηματικά όσον αφορά στην συγκεκριμένη ιστορία της Θράκης κατά την περίοδο αυτή, με ευχάριστο τρόπο.

ΝΕΑΝΙΚΕΣ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ

*Μια διαδήλωση για την Κύπρο**Γράφει ο Ζαφείρης Αλεξιάδης*

Ηρωικά εκείνα τα χρόνια. Ηρωικά, νεανικά, γεμάτα αγώνες, πλημμυρισμένα με στόχους, με όνειρα, με ελπίδες. Εκεί στην Αλεξανδρούπολη. Μια μικρή πόλη τότε. Τότε ήταν δεκαοχτάρα, σάμερα... ογδοντάρισε· εννοώ τις χιλιάδες κατοίκους. Άντε να τις εκατοστάσει και να τις ξεπεράσει.

Mικρή τότε η πόλη, μικροί κι εμείς. Μικρά τα όνειρά μας, μικροί οι στόχοι και οι ελπίδες μας. Μικρή η πόλη, μικρός ο στίβος και γι' αυτό μικροί και οι αγώνες. Βέβαια, τότε ήταν και οι μεγάλες δόξες του Μουσικογυμναστικού Συλλόγου Ο ΕΘΝΙΚΟΣ. Σήμερα δεν θα μιλήσω γι' αυτόν. Για την Κύπρο θα μιλήσω.

Ήταν σε έξαρση ο μεγάλος αγώνας των Κυπρίων για την απελευθέρωσή τους.

Το ραδιόφωνο έφερνε ως εμάς εκεί επάνω γεγονότα και μεγάλα ονόματα. ΕΟΚΑ, Γρίβας Διγενής, Μακάριος, Καραολής, Δημητρίου και άλλα. Και άλλα ονόματα ξένα, μιστιά, ο Χάρτιγκ, οι Εγγλέζοι. Και γεγονότα ηρωικά και συνέπειες των ηρωικών γεγονότων, ηρωικές και αυτές, και απαγχονισμοί και τάφοι μέσα στις φυλακές, «οι φυλακισμένοι τάφοι» τους είπαν.

Ο απόηχος του αγώνα που γινόταν εκεί στην Κύπρο, απλώθηκε κι εδώ, σε όλη την Ελλάδα.

Στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη γίνονταν μεγάλες διαδηλώσεις. Και στις άλλες πόλεις της Ελλάδας, παντού.

Και στην Αλεξανδρούπολη; Ναι και στη μικρή Αλεξανδρούπολη.

Ήθελαν ένα πτώμα στο προαύλιο του Γυμνασίου οι σπουδαστές της Ακαδημίας και μας ξεσήκωσαν. Ξεχυθήκαμε κι εμείς στην αυλή. Ο Ταμπακίδης, ο Γυμνασιάρχης, κατέβηκε ο ίδιος στο πλατύσκαλο της εισόδου, πήρε από το χέρι του επιστάτη το μεγάλο και βαρύ μπρούτζινο κουδούνι και το χτυπούσε, ανεβοκατεβάζοντας με κόπτο το χέρι του και

κάτι έλεγε, για να μας μαζέψει. Κι εμείς από κάτω του απαντούσαμε με φωνές ρυθμικές:

– Ε-Ο-ΚΑ, Ε-Ο-ΚΑ, ΚΥ-ΠΡΟΣ...

Μη μπορώντας να αντιδράσει –ίσως να πιάστηκε και το χέρι του–, έδωσε το κουδούνι πίσω στον επιστάτη και μπήκε μέσα στο Γυμνάσιο μαζί με τους καθηγητές.

Μείναμε μόνοι στην αυλή μαζί με τους σπουδαστές και με τις ιαχές μας: Κύ-προς, Ε-Ο-ΚΑ, Κύ-προς Ε-Ο-ΚΑ.

Δίπλα από το Γυμνάσιο ήταν τα γραφεία της Μητρόπολης και η κατοικία του δεσπότη. Στο μικρό μπαλκόνι του ορόφου εμφανίστηκε ο άρτιο χειροτονηθείς διάκος και μέχρι πριν από λίγο συμμαθητής μας στο Γυμνάσιο.

Η εμφάνισή του μας έδωσε μία ιδέα. Παρατήσαμε τα Ε-Ο-ΚΑ, Ε-Ο-ΚΑ και πιάσαμε το Μα-κά-ρι-ος, Μα-κά-ρι-ος.

Όλη η διαδήλωση επικεντρώθηκε μπροστά και μέσα στην αυλή της Μητρόπολης.

– Μα-κά-ρι-ος, Μα-κά-ρι-ος.

Ζητούσαμε να βγει ο δεσπότης, ο Ιωακείμ, να μας ευλογήσει.

Τελικά βγήκε. Κάτι μας είπε. Εμείς ξεσπάσαμε σε ζητωκραυγές για την ΕΟΚΑ, για τον Μακάριο, για τον Γρίβα. Μας ευλόγησε με τη χαρακτηριστική κίνηση του χεριού του και εμείς χυθήκαμε έξω από το προαύλιο στο δρόμο, με πρώτους τους σπουδαστές. Δέν ξέρω πώς βρέθηκε και μία σημαία που την κρατούσαν μπροστά δύο σπουδαστές και δύο σπουδάστριες και εμείς ακολουθούσαμε με τα ουρανομήκη συνθήματά μας:

Ε-Ο-ΚΑ, Κύ-προς, Δι-γε-νής, Μα-κά-ρι-ος.

Με τη σημαία μπροστά η πομπή μας πήρε ύφος και σοβαρότητα.

Συμπτυχθήκαμε σε μία πειθαρχημένη φάλαγγα και βαδίζαμε προς τη 14ης Μαΐου. Εκτός φάλαγγας τα πρωτάκια της Γ' Γυμνασίου και μερικά πιτσιρίκια από το παρακείμενο Δημοτικό. Στις πόρτες των σπιτιών τους και των μαγαζιών, μερικοί μας χειροκρούσαν.

Λίγο πριν από τη 14ης Μαΐου, να 'σου ο... αστυνομικός με το ποδήλατό του, που δε θυμάμαι το όνομά του. Ήταν «μυστικός» αστυνομικός της Ασφάλειας, Πελοποννήσιος από τον Πύργο της Ηλείας. Όλη την ημέρα γύριζε στην πόλη με ένα παλιομοδίτικο ποδήλατο. Είχε τελειώσει

Από το συλλαλητήριο της 10ης Μαρτίου 1956, Αλεξανδρούπολη (αρχείο Ζ. Αλεξιάδη)

**Ο τότε Δήμαρχος Ι. Μπέτσος πρωτοστατεί στη διαδήλωση
(αρχείο Τόλη Σιάτρα)**

εδώ και χρόνια ο Εμφύλιος, αλλά τα χρόνια εξακολουθούσαν να είναι πονηρά, και το πιστοποιητικό των κοινωνικών φρονημάτων είχε μεγάλη πέραση. Και ο... καθημερινά όλο και κάτι συμπλήρωνε στο φάκελο του καθενός που κρατιόταν στην Ασφάλεια.

Νάτος τώρα, μπροστά στην πορεία μας, όπως πάντα με τα πολιτικά και με το αχώριστο ποδήλατό του.

Υπερεκτιμώντας τη φήμη του -όλοι τον φοβόνταν- στάθηκε στη μέση του δρόμου βάζοντας κάθετα σ' αυτόν το ποδήλατό του. Σε λίγο όλη η πορεία περνούσε, πατώντας πάνω στο ποδήλατο. Εκείνος έξαλλος, ίσως και λίγο τρομαγμένος, μόλις που πρόφτασε να τραβηγχτεί στην άκρη.

Όταν και οι τελευταίοι των διαδηλωτών απομακρύνονταν προς το κέντρο της πόλης, με υψωμένες τις γροθιές και με τα συνθήματά τους, πίσω τους, στη μέση του δρόμου έμενε το ποδήλατο του..., στραπατσαρισμένο και με τις ρόδες του να έχουν πάρει το σχήμα του οκτώ.

Η πορεία έφτασε στο κέντρο. Οι φωνές και τα συνθήματα δυνάμωσαν και έβγαλαν τον κόσμο από τα καφενεία και τα μαγαζιά. Μερικοί χειροκροτούσαν.

Πήραμε το δρόμο προς το λιμάνι. Κατευθυνόμαστον στη Νομαρχία, όπου σκοπεύαμε να δώσουμε ένα ψήφισμα διαμαρτυρίας. Στην Αλεξανδρούπολη δεν υπήρχαν τότε άλλες δυνατότητες διαμαρτυρίας. Οπότε, ξαφνικά βλέπουμε μπροστά μας το ερείπιο της παλιάς Δημαρχίας ένα πλίνθινο κτίσμα, που το είχε πάρει η κυρία Σπαθοπούλου και το έκανε το πρώτο φροντιστήριο αγγλικών στην πόλη. Έγραφε μάλιστα στην ταμπέλα που είχε αναρτήσει επάνω από την είσοδο: «ΣΧΟΛΗ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ», και από τις δύο μεριές

της είχε ζωγραφιστές δύο εγγλέζικες σημαίες.

Όταν την είδαμε, μας φάνηκε περίπου όπως το κόκκινο πανί στον ταύρο. Δεν θέλαμε και τίποτε περισσότερο. Σταματήσαμε, παρατήσαμε τα «ζήτω» και πιάσαμε τα «κάτω».

- Κάτω οι Εγγλέζοι, κάτω οι αποικιοκράτες, κάτω οι δυνάστες των λαών (αυτό το τελευταίο μύριζε και κάτι άλλο), κάτω η INTELLIGENCE SERVICE, και άλλα σχετικά αυτοσχέδια εκείνης της στιγμής.

Απέναντι από το φροντιστήριο ήταν ένα μπακάλικο, του Καραγκούνη, που από τη μια μεριά της εισόδου του είχε ένα σακί με πατάτες και από την άλλη ένα σακί με ξερά κρεμύδια. Ορμήσαμε σ' αυτά και στη στιγμή πατάτες και κρεμύδια εκσφενδονίζονταν προς την ταμπέλα του φροντιστηρίου.

Έντρομη βγήκε έξω η ιδιοκτήτρια του. Με κόπο μάς ρώτησε τι θέλαμε να κάνει.

- Να κατεβάσετε την ταμπέλα.

- Και τι ταμπέλα να βάλω;

- Ορίστε; προβληματίζαμε.

Τελικά το βρήκε η ίδια.

- Καλά. Θα γράψω Σχολή Αμερικανικής γλώσσης.

Βρήκαμε μια σκάλα, κατεβάσαμε την ταμπέλα με το μιστητό περιεχόμενο και μέσα σε ζητωκραυγές και επευφημίες και με ανεβασμένο το ηθικό και τη διάθεσή μας φτάσαμε στη Νομαρχία.

Το μέρος απόκεντρο. Κανένας δεν ήταν εκεί να μας ακού-

Κλήρος και λαός... στο συλλαλητήριο (αρχείο Τόλη Σιάτρα)

σει, και ο Νομάρχης έλειπε. Φωνάζαμε για λίγο και μετά βαρεθήκαμε και φύγαμε.

Εκείνη η πρώτη πορεία στην Αλεξανδρούπολη είχε σημαντική επιτυχία:

Πρώτον, το φροντιστήριο δεν λεγόταν πια Σχολή Αγγλικής Γλώσσης, αλλά Αμερικανικής Γλώσσης.

Δεύτερον, ο δρόμος μπροστά από αυτό ονομάστηκε ΟΔΟΣ ΚΥΠΡΟΥ.

Τρίτον, το άλλο ερείπιο, το πλίνθινο διώροφο ξενοδοχείο που βρισκόταν στη γωνία των οδών 14ης Μαΐου και Παλαιολόγου και που κάποτε στέγαζε το Βρετανικό Πρεξενείο, από ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία, μετονομάστηκε σε ξενοδοχείον η ΚΥΠΡΟΣ.

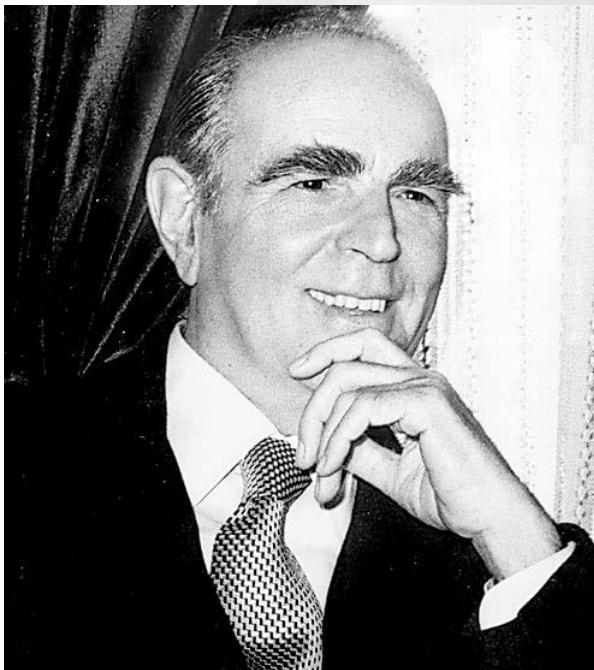
Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

<<Ε σ ύ>> ...

- Έρχεται ο Καραμανλής στην πόλη μας!
- Το ξέρουμε!
- Θα έρθει την Κυριακή στο σπίτι μας.
- Αυτό δεν το ξέρουμε!
- Να έρθετε και οι τρεις...
- Θα έρθουμε!

Ο αειμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής ήταν τότε νέος, στις δόξες του. Ερχόταν να «γνωριστεί από κοντά». Ήμασταν, τότε, κι εμείς νέες, στις δεκαεξάρικες δόξες μας και θέλαμε να τον «γνωρίσουμε από κοντά». Και πήγαμε...

Η κ. Λένα, η μαμά της φίλης μας, από τη μασίνα ξεφούρνιζε πρωτότυπες λιχουδιές για τον ξακουστό καλεσμένο. Η υπηρέτρια, η Μαρία, φορούσε το καλό, το μαύρο φουστάνι με λευκό για-

κά και λευκή από οργαντίνα ποδιά. Η κολλαριστή δαντέλα, για καπέλο στο κεφάλι, της έδινε τέτοια χάρη που την έκανε να μοιάζει με εικονογραφία της Παναγίας. Ήταν μία νέα κοπελίτσα με εντυπωσιακή ομορφιά. Σαν έπεφτε βλέμμα πάνω της, δύσκολα ξεκόλλαγε.

Κλειστήκαμε σ' ένα δωμάτιο και περιμέναμε. Εκείνη θα έφερνε τα καθέκαστα.

– Φρυδάς είναι! Έχει μαζί του έναν ξένο, δύο λεφτάδες εμπόρους από 'δω και το Γιώργο μας, είπε στην πρώτη γύρα που ήρθε.

– «Ο Γιώργος μας», ήταν ο Γιώργος Κλης, νονός της φίλης μας. Επί Καραμανλή εκλέχτηκε βουλευτής και έφτασε στο αξίωμα του αντιπροέδρου της Βουλής.

Όταν ξανάρθη, άφησε στο τραπέζι μια πιατέλα τουρλωτή με τυροπιτάκια, λέγοντας: «Αργότερα, θα πάω κρασί και μεζεδάκια».

Τότε μου ήρθε η ιδέα! Πάντα κατεβάζω ιδέες όταν τρώω τυροπιτάκια! Της εξήγησα και αμ' επος αμ' έργον. Εφυγα αστραπή για το σπίτι μου, ενώ οι δύο φίλες μου ήταν λιγωμένες στα γέλια και

Γράψει η Μαίρη Υπερείδον - Χατζή

η τρίτη φώναξε «παλαβιάρα».

Σαν γύρισα, φορούσα τη σχολική ποδιά. Πήγα ίσια στην κουζίνα. Η κ. Λένα κόντεψε να πνιγεί από μία γαρίδα που δοκίμαζε, όταν την παρακάλεσα «την επόμενη φορά, αντί της Μαρίας, να πάω εγώ το δίσκο» και το «παλαβιάρα» δευτέρωσε!

Στη λιγνή, των καιρών εκείνων, μέση, φιγουράρισα την ποδιά. Το καπελάκι στερεώθηκε, κι έκανα γιούρια για την σαλοτραπεζαρία.

Πρώτο τον εντόπισα! Το δεκαεξάρικό μου μάτι έπεσε σαΐτα πάνω του κι αν δεν φορούσε γραβάτα και είχε ανοιχτό το πουκάμισο, στα σίγουρα θα είχε μετρήσει και τις τρίχες του στήθους του! Στο άλλο δωμάτιο, με περιμένανε για λεπτομέρειες...

Ο πατέρας της φίλης μου είχε γυρυλώσει τα μάτια πίσω από τα γιαλιά. Ούτε τόλμησα να τον ξανακοιτάξω.

Άδειασα το δίσκο στο τραπέζι προσεκτικά και, καταπώς με είχε δασκαλέψει η Μαρία, έφευγα, πισώκωλα. Στην πόρτα, καθώς προσπαθούσα να βρω στα πασπατευτά το πόμολο, άκουσα:

– Εεε, για περίμενε εσύ! Δε με λες, Σοφιανόπουλε, πόσες υπηρέτριες έχεις εσύ;

Το πρώτο «εσύ» ήμουν εγώ. Μαρμάρωσα. Είχα πιαστεί στην τοάκα από το ίδιο το ίνδαλμά μου!

Ο Κλης, γελώντας, έκανε μία κίνηση με τα δάχτυλα σαν να ήθελε να πει: «Θα σε τιμητήσω θα σε καρυδώσω γι' αυτό που έκανες». Ένα από τα δύο εννοούσε, αν και νομίζω πως θα προτιμούσε την τιμητιά σ' ένα από τα «μανούλια» που προσφωνούσε όλα τα κοριτσόπουλα.

Οι δύο έμποροι με κοίταζαν και γελούσαν φωναχτά. Με ξέρανε. Ο ξένος μόνο ήταν αγέλαστος κι εγώ μισοδάγκωνα κάποιο γέλιο.

– Μία. Μία, υπηρέτρια έχουμε, ήρθε η απάντηση μ' ένα κοφτό γέλιο. Η κοπέλα είναι φιλενάδα της κόρης μου. Ήθελε να σας δει κι από κοντά...

– Και δε μου λες, γιατί δε μου είπατε πως έχει τόσο όμορφο γυναικόκοσμο όλη η Αλεξανδρούπολη; Ξαναρώτησε και κουνώντας το χέρι συμπλήρωσε να γλησάσω...

...Στάθηκα μπροστά στο τραπέζι. Είχα χάσει τη φωνή σαν να ήμουν πριμαντόνα που έπαθε νευρικό σοκ. Τα μάγουλά μου θα έπρεπε να είχαν γίνει πιο κόκκινα κι από τη φημισμένη θρακιώτικη κυδωνοκομπόστα.

Πρώτα με ρώτησε αν ήμουν φοιτήτρια, Μετά με παραμύθιασε αρκετά λεπτά, κατά τη συνήθεια των πολιτικών.

Ενθουσιάστηκα από τα λεγόμενά του. Τον αισθάνθηκα πολύ «ανθρώπινο» προς το λαό που τον αντιπροσώπευα εγώ εκείνες τις στιγμές! Τον ένιωσα πολύ κοντά μου, πολύ δικό μου. Λες και ήταν ο κουμπάρος μας ο Μπάρλας από τα Φέραι. Μου ήρθε να πω: «Καλά τα λες κυρ-Κώτσο!», αλλά δεν το είπα!

Και περπάτησαν τα χρόνια ζυγιασμένα στο καντάρι της ξενιτιάς. Ήθελε πάλι το ίνδαλμα των πολλών, αλλά αυτή τη φορά στο Μόντρεαλ. Ανάμεσα στον κόσμο που πήγε να τον ακούσει, ήταν και η «παλαβιάρα». Τη συνόδευε ο Ρουμελιώτης σύζυγος, που ήξερε το περιστατικό. «Κοίτα μην κάνεις καμιά... παλαβομάρα πάλι», είπε, «και πας για γνωριμία. Οι πολιτικοί ξεχνάνε εύκολα». Και δεν πήγε.

Έτσι χάθηκε η ευκαιρία στον αειμνηστο Καραμανλή να ξαναδεί κάποιαν «από τον όμορφο γυναικόκοσμο όλης της Αλεξανδρούπολης», που κάποτε την ονόμασε «Εσύ»...

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

Θεατρολογικά σε τρεις πράξεις

Γράφει ο Γιώργος Ψύλλας

Πράξη πρώτη

Αλεξανδρούπολη, Σχολικό έτος 1960-1961, 2η Πρακτικού Λυκείου.

Άρχισαν οι πρόβεις για το θεατρικό έργο "Ο Παπαφλέσσας", με κορυφαίο στον ρόλο, τον γοητευτικό συμμαθητή μας, Καλλιτσάρη. Πιο όμορφος Παπαφλέσσας δεν ενσαρκώθηκε ποτέ, σας λέω!

Εμένα και τον Μιχαηλίδη, μας ήθελε, λέει, ο φιλόλογός μας Τσότρας, να μας μιλήσει ιδιαιτέρως.

Εγώ κοίταζα τον Μιχαηλίδη κι αυτός εμένα. Τι σόι διαοιλίες θα γράψαμε πάλι σην έκθεση και μας την έχει στήσει ο καθηγητής;

«Αν και ξέρω, τι καλά μουτράκια είστε κι οι δυο σας, θα σας αναθέσω μία λεπτή αποστολή. Στο σημείο που, πάνω στη σκηνή, ο Παπαφλέσσας βροντοφωνάζει: "Λευτεριά ή Θάνατος, ω ρε Έλληνες" και ρίχνει την πρώτη τουφεκιά, εσείς, πίσω από τα σκηνικά, θα βρείτε τρόπο να παράγετε ήχους, που να δίνουν πιστά την εικόνα της μάχης.»

«Μείνετε ήσυχος», του είπαμε με ανακούφιση εγώ και ο Μιχαηλίδης και βάλαμε κάτω το πράμα.

Πώς παράγονται πειστικοί ήχους του μπαμ και του μπουμ;

Λύσεις πολλές.

Απορρίψαμε τα χτυπήματα του γκαζοτενεκέ.

«Δεν κάνει, ρε συ. Μοιάζει σαν να πολεμάει ο Παπαφλέσσας με σταυροφόρους», μου είπε ο Κωστάκης, που ήξερε από ντενεκέδες και κατσαρολικά, γενικώς.

Φτάσαμε στη λύση του θρανίου. Βαράγαμε το θρανίο, ανάμεσα στο κάτω και στο πάνω σανίδι, με σδέρα που βρήκαμε στο Καπνεργοστάσιο. Βούξε στη φασαρία, όλο το Γυμνάσιο. Ήταν καλοί οι ήχοι, πολύ καλοί, αλλά έμοιαζαν με πολυβόλο. Ούτε κι αυτό ταίριαζε. Απερρίφθη.

«Το βρήκα», είπα μια κι εξαφανίστηκα.

Πήγα μέχρι την ξυλεία του πατέρα μου και πήρα δυο πλατιές - φαρδιές σανίδες.

Αν τις κοπάναγες πάνω στο ξύλινο πάτωμα έκαναν ένα υπέροχο, υπόκωφο «μπαμ!». Πιστότερο ένα «μπαμ» δεν θα βρισκόταν. Τέλειο! Πήραμε με τον Μιχαηλίδη επ' ώμου τις σανίδες και τις πήγαμε πίσω από τα σκηνικά του κινηματοθέάτρου "Έλληνίς". Έτοιμοι για την τελική πρόβα, που έγινε παρουσία όλου του Γυμνασίου. Ο Καλλιτσάρης, κούκλαρος ένας παπάς, με τα φυσέκια και τις χατζάρες του, έτοιμος για την υπέρτατη θυσία κι εμείς, οι δυο κοντοπίθαροι, έτοιμοι κι εμείς για το πιο κρίσιμο σημείο του έργου. Πάνω μας πατούσε η επιτυχία!

«Άντε να δούμε, Παπαφλέσσα μου, πώς θα τα βάλεις με την τουρκιά χωρίς εμάς!» είπα μια κακία μέσα στα δόντια μου και χάιδεψα την σανίδα μου, το εύρημά μου.

Ήλθε η στιγμή!

Οι Τούρκοι αλαλάζοντας «Αλλάχ, Αλλάχ» όλο και πλησιάζουν τα ταμπούρια μας. Τους περιμένει, όμως, στην κορυφή απρόμητος ο Καλλιτσάρης και πάνω στην ώρα βροντοφωνάζει το "Λευτεριά ή Θάνατος" και ξαμολάει μια μπαταριά. Πέφτουμε κι εγώ με τον Μιχαηλίδη επάνω στους παλιότουρκους με τις σανίδες μπαμ και μπουμ. Χαμός Κυρίου επί σκηνής. Τα κοριτσάκια λιποθυμούν με τον Καλλιτσάρη. Ενθουσιάζεται το ακροατήριο από την αληθοφάνεια της μάχης. Τον Παπαφλέσσα αφρίζει και τον πιάνει βήχας. Πνίγεται στον βήχα. Το ίδιο και τα παλικάρια του. Εμείς, δώσ' του και βαράγαμε με λύσσα τις σανίδες στο πάτωμα των παρασκηνίων.

«Σταματήστε ζουλάπια!» ακούγεται ο σκηνοθέτης Τσότρας.

Η μάχη κόπτει στη μέση. Ένα πυκνό σύννεφο παλιοκαιρίστικης λεπτής σκόνης ταξιδεύει αργά-αργά από τη σκηνή προς τα πρώτα καθίσματα των θεατών...

Δεν ξέρω πώς, βρεθήκαμε τρέχοντας στον κεντρικό δρόμο.

«Εμείς κάναμε το καθήκον μας, κύριε Τσότρα. Τέτοια μπαμ και μπουμ δεν ξανακούστηκαν ποτέ πριν. Ιδιοφυείς ήχοι. Ας βάζατε την καθαρίστρια να μαζέψει τις σκόνες. Γιατί δεν τη βάλατε; Εμείς μια φορά...»

Πράξη δεύτερη

Για την επομένη μέρα, για την επίσημη παράσταση στον κόσμο της πόλης μας, οι ήχοι ανατέθηκαν στον Άκη της Ρούσσινας, που ήξερε από δίκαιες καραμπίνες κι από ορτύκια εν γένει.

Οπλίστηκε καλά-καλά ο Άκης και στήθηκε από νωρίς στα παρασκήνια του "Ελληνίς". Έτοιμος!

Οι επίσημοι μπροστά-μπροστά.

Το θέατρο φίσκα.

Κι εμείς, ο Μιχαηλίδης κι εγώ δηλαδή, κρυμμένοι πίσω-πίσω στην αίθουσα, με μάτια πονηρά κι ένα χαμογελάκι που έσταζε ειρωνεία, περιμέναμε την ηρωική στήγμή του έργου.

Ο Καλλιτσάρης, πιο όμορφος από ψες, βροντοφωνάζει "Έλευθερία ή Θάνατος" κι αρχίζει το πρώτο μπαμ του Άκη της Ρούσσινας. Μα... τι μπαμ ήταν αυτό, Θεέ μου! Τρομακτικό ένα μπαμ! Σπάνε τα τζάμια στα καμαρίνια. Ντρανγκ-ντρουνγκ τα τζάμια, θρυμματίζονται στα τσιμέντα. Δεύτερο μπαμ από πίσω και γίνεται θαρρείς η κατεδάφιση του "Ελληνίς". Η πρώτη τρομάρα του κόσμου γύρισε γρήγορα σε νευρικά γελάκια. Ο Καλλιτσάρης αγωνίζεται με πείσμα για το έθνος των Γραιιών. Τελικά, σκοτώνεται για το καλό μας, σκοτώνονται σιγά-σιγά και όλα τα παλικάρια του, αλλά... τα μπαμ του Άκη δεν λένε να σταματήσουν. Ο Άκης το 'βαλε αμέτι μουχαμέτι να φάει δλη την Τουρκιά με το δίκανο.

«Φτάνει βρε βαρεμένο!» ακουγόταν η φωνή του Τσότρα, αλλά είχανε μείνει δύο ακόμη φυσίγγια στο όπλο. Τι δηλαδή. Άσκαστα να μείνουν;

Στο βγες του κόσμου από το θέατρο, στηθήκαμε με τον Μιχαηλίδη και λέγαμε παντού πως τα ηχητικά εφέ του έργου ήταν δικής μας επινόησης και μας έλεγαν «μπράβο-μπράβο και δεν σας φαίνεται». Ένας ψηλός της Χωροφυλακής μάς ευχήθηκε: «Και του χρόνου με ένα μπαζούκας». Διεγερτικά λογάκια, αντάξια του ταλέντου μας.

Πράξη τρίτη. Ατελείωτη...

Κάππιος, κάππιος ζηλιάρης, φθονερός και απαίσιος, πάνω που γλαφώνω με τις αποδράσεις στα νιάτα μου ...στα νιάτα μας καλέ κι εσείς... με αφυπνίζει βίαια, βάναυσα και με γυρίζει στην ανάλατη πραγματικότητα... Όμως εγώ δεν αργώ. Γυρνώ από την άλλη και κόβω βόλτες στον αυλόγυρο του Πρώτου Σχολείου, μικρός που ήμουν, μικρός κι αμάθητος.

Σας χαιρετώ

Καλό Πάσχα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1. Συνεχίζονται τα ΜΑΘΗΜΑΤΑ του Τμήματος εκμάθησης **ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ**. Η ευθύνη είναι της Πανθρακικής Ομοσπονδίας, με στόχο τη δημιουργία χορευτικού για τους πολιτιστικούς συλλόγους-μέλη της.

Τα μαθήματα απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες και γίνονται στο Αθλητικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, Λεωφ. Αλεξάνδρας 152, 5ος όροφος, κάθε Τετάρτη 6-9 μ.μ. και κάθε Σάββατο 11-2 μ.μ.

Κόστος συμμετοχής κατ' άτομο: 10 ευρώ το μήνα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ στον υπεύθυνο-δάσκαλο του χορού κ. **Γιώργο Παντζιαρίδη**, τηλ. 6948883771 και Καραμανίδου Γεωργία, τηλ. 210 6536419, κιν. 6973393513.

Ο Σύλλογός μας αναλαμβάνει το κόστος συμμετοχής για τα μέλη μας νεανικής ηλικίας (15-40 ετών).

2. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΘΡΑΚΗΣ 2009:

Οι εορταστικές εκδηλώσεις των Ελευθερίων Θράκης που διοργανώνει η Πανθρακική Ομοσπονδία Νότιας Ελλάδας θα πραγματοποιηθούν φέτος στις 16 και 17 Μαΐου.

Σάββατο, 16-5-09, απόγευμα: Πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Πλατεία Δαβάκη, Καλλιθέα.

Κυριακή, 17-5-09 και ώρα 10:30: Δοξολογία στον Άγιο Γεώργιο Καρύκη, Πλατεία Καρύτοη. Στη συνέχεια θα ακολουθήσει πορεία στη Βουλή και κατάθεση στεφάνων στο μνημείο του Αγνωστου Στρατιώτη.

3. 8ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΘΡΑΚΩΝ:

Σας ενημερώνουμε ότι το 8ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών θα πραγματοποιηθεί κατά το 3μερο **14-15-16 Αυγούστου 2009** στην πόλη της Κομοτηνής. Στις 15 Αυγούστου οι σύνεδροι, τιμώντας την Παναγία των Θρακών, θα παρευρεθούν στην πανηγυρική δοξολογία που θα τελεσθεί στην Παναγία Κοσμοσώτειρα, στην πόλη των Φερών.

Στα πλαίσια του Συνεδρίου θα πραγματοποιηθεί Προσυνεδριακή Ημερίδα στην Αθήνα, εντός του Μαΐου.

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ

Τα επακόλουθα ...

Γράφει ο Θεόδωρος Σταυριανίδης

Α' ΜΕΡΟΣ

Σαν καθάρισε η περιοχή από τ' αποκαϊδια και αποκαταστάθηκε περιβαλλοντικά, άνοιξε διάπλατα ο δρόμος της οικοπεδοποίησης. Η νέα τακτοποίηση των προσφύγων και το ξανάνοιγμα των νοικοκυριών, επανέφερε τις ισορροπίες στην πόλη, ενώ οι διαδικασίες αποκατάστασης των ζημιών των πολέμων έμειναν στα λόγια και στα όνειρα, σ' ό,τι αφορούσε τους βασικούς στόχους της κοινωνικής ανάπτυξης, εργασιακό και οικονομικό.

Τα dollars του «Θείου Τρούμαν» και της αμερικανικής βοήθειας, δεν βρήκαν το δρόμο που οδηγούσε στον πολύπαθο ακριτικό Έβρο και στη ρημαγμένη μας πόλη, όπως συνέβη και με το σύνολο της ελληνικής υπαίθρου. Το χρήμα χάθηκε στα δαιδαλώδη μονοπάτια της ταραγμένης μεταπολεμικής περιόδου. Η περιβόητη βοήθεια πολτοποιήθηκε στα γραφειοκρατικά γρανάζια των μεταπολεμικών κυβερνήσεων κι εξανεμίσθηκε αριστοτεχνικά στην «εθνική» προσπάθεια γέννεσης της νέας άρχουσας τάξης, των νέων τζακιών της νέας ελληνικής πραγματικότητας, που έκτοτε και σε πολλούς τομείς, ακόμη και σήμερα, αποτελούν τους αυθεντικούς εκφραστές του περιβόητου «Αθηναϊκού» κράτους.

Μοναδική βοήθεια που κατέ-

φθασε σαν ψίχουλα από το μεγάλο φαγοπότι της άρχουσας τάξης και της νέας ελίτ της εποχής, ήταν τα κουρέλια της Ούνρα, ο αμερικανικός διπυρίτης άρτος (κοινώς γαλέτες), σοκολάτες, τσίχλες και τυριά συσκευασμένα σε κονσέρβες. Μοναδική συνοδεία, σαν γλύκισμα ένα πράμα, κάτι κατεψυγμένα σταφιδόψωμα, που διανέμονταν στα μαθητικά συσσίτια της πόλης και του Νομού. Έτσι εξηγείται και η σε ρυθμούς σημειωτόν οικονομική ανάκαμψη και πρόοδος του Έβρου, της πρωτεύουσάς του και της Θράκης ολόκληρης. Ήταν καταφανής η κρατική αναληγησία. Δεν ήταν

τυχαία η συχνή αναφορά του αείμνηστου πατέρα μου, κάθε που αγωνιούσε για τα στραβά κι ανάποδα, που ταλαιπωρούσαν τον τόπο, για όλα εκείνα που συντηρούσαν τη στασιμότητά του και τον κατέτασσαν στα κρατικά αποπαίδια και σε τελευταία τρύπα του μεταπολεμικού ελληνικού ζουρνά. Άστραφτε και βρόνταγε και κόκκινος από θυμό, άνοιγε όλους τους καταρράκτες του πλούσιου ελληνικού υβρεολογίου και κατέληγε στην πάγια επωδό: «Έχουμε το πιο αισχρό κι ελεεινό κράτος. Τα πάντα για την Αθήνα. Για το Θρακιστάν τίποτα.»

Χρειάστηκε ικανός αριθμός δεκαετιών, η μετανάστευση, η αστυφιλία και πολύ πρόσφατα τα Κοινοτικά πακέτα των νέων «προστατών», για να πνεύσει ένας νέος άνεμος αλλαγής, με όλα τα θετικά και αρνητικά συνακόλουθα. Η δια-

φορά εδώ και μερικές δεκαετίες είναι εμφανής.

Μπορεί τα dollars της περιβόητης αμερικανικής βοήθειας να μην έκαναν την εμφάνισή τους στην ελληνική επαρχία, αλλά τα marka έρρευσαν άφθονα μετά το 1953 από τους gastarbeitters, τους φιλοξενούμενους εργάτες, που ανταποκρίθηκαν θετικά στις κυβερνητικές προτροπές των τότε κυβερνώντων ν' αδειάσουν την ελληνική ύπαιθρο για να γεμίσουν τα σκλαβοπάζαρα

της Δυτικής Γερμανίας, ως της μόνης, λες, πολιτικής ανάπτυξης και προόδου για το βασανισμένο τόπο. Φυσικά η συνταγή δεν ήταν διόλου εγγυητική για την ανάπτυξη της πατρίδας, ιδιαίτερα μιας ρημαγμένης από τους πρόσφατους πολέμους πατρίδας. Διότι –δυστυχώς– το ευτελές τίμημα από την πώληση στους Γερμανούς της εργατικής δύναμης του υγιέστερου και δυναμικότερου κομματιού της κοινωνίας της ελληνικής υπαίθρου, αντισταθμίστηκε αρνητικά με την ερήμωσή της, την υποχώρηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής της δραστηριότητας, την πληθυσμιακή

Καλοκαίρι 1948, παραλία του «Φλοίσβου». Κάτοικοι της πόλης και πρόσφυγες από τα γύρω χωριά προσπαθούν να ξεχάσουν τις δύσκολες στιγμές που περνούσε ο τόπος με τον εμφύλιο πόλεμο και κατεβαίνουν στη θάλασσα για να δροσιστούν και να κάνουν μια βόλτα με τις ιστιοφόρες βάρκες των ντόπιων ψαράδων.

(Αρχείο Θεόδωρος Ορδονούποζάνη)

συρρίκνωση και τον αναπόφευκτο μαρασμό της. Μοιραίο επακόλουθο, αφού και το εισαγόμενο συνάλλαγμα, πέρα από τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της λοιπής οικογένειας (παππούδες και παιδιά) στα χωριά και τη συμβολή του στην ανακαίνιση των κατοικιών, άντε και στην αγορά ενός διαμερίσματος στην πόλη ή ενός τρακτέρ, έτσι για να βγουν τ' απωθημένα και για να ξεγελούν τους εαυτούς τους οι δύστυχοι, πως σύντομα θα είναι πίσω στ' «άγια» χώματα, μοντέρνοι καλλιεργητές της γης τους, είναι αμφίβολο αν αξιοποιήθηκε, όπως θ' απαιτούσαν οι κανόνες μιας υγιούς κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Εξαιρώ την πνευματική στασιμότητα στην οποία συνέβαλε η μετανάστευση, τόσο αυτών των ιδιων των μεταναστών, που γκετοποιημένοι και απομονωμένοι ως δεύτερης κατηγορίας άνθρωποι στις γερμανικές εργατουπόλεις ήταν αποκλεισμένοι από κάθε μορφής πολιτισμική πρόσοδο, όσο και των παιδιών τους, που ακολουθώντας τους γονείς στην αλλοδαπή, είχαν ελάχιστες ελπίδες πρόσβασης στις ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης της χώρας. Σε κάποιες καλές περιπτώσεις, τα νέα Ελληνόπουλα της Γερμανίας γίνανε πολύ καλοί σερβιτόροι και κάποια άλλα πολύ καλοί, καστετατζήδες*. Ελάχιστοι πάντως επιστήμονες, παρά την πληθώρα ελληνικών σχολειών που εν τω μεταξύ δημιουργήθηκαν.

Αυτό το στοιχείο των επαναπατρισθέντων μετανα-

στών, μαζί με ένα μωσαϊκό εθνοτήτων, που συνέρρευσαν τα τελευταία χρόνια, μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, συνθέτει κατά μεγάλο ποσοστό σήμερα, τμήμα του κοινωνικού ιστού της ωραίας μας πόλης. Σοβαρό μεριδίο στην πληθυσμιακή ανακατανομή και συμβολή στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη που δρομολογείται εδώ και δυο δεκαετίες, έχει το νεοπροσφυγικό ποντιακό στοιχείο από τις χώρες της πρώην σοβιετικής Ένωσης. Στοιχείο, που παρά και τις όποιες -μικρές κατά τα φαινόμενα- προσμίξεις και αλλοιώσεις μπορεί να υπέστη κατά την εβδομηκονταετή διασπορά του από τη σταλινική πολιτική στα υποβαθμισμένα ομόσπονδα κράτη του αχανούς σοβιετικού Βορά και της παγωμένης στέπας, διατήρησε πάμπολλα στοιχεία ελληνικότητας. Αυτά συμπυκνώνονται κυρίως στη γλώσσα (ποντιακή, ήτοι παρεφθαρμένη αρχαιοελληνική, αλλά πάντως ελληνική), στα ήθη κι έθιμα, στη θρησκεία, στην παράδοση, στην προοδευτικότητα και οπωσδήποτε στη χαρακτηριστική για όλους τους Έλληνες πατριδολατρεία. Το τελευταίο στοιχείο, θεωρείται ως το πλέον ελπιδοφόρο για ένα επιτυχημένο κοινωνικό μπόλι του παλιού με το νέο για ένα ανανεωμένο κοινωνικό σώμα, που και την ελληνικότητα της περιοχής είναι ικανό να τονώσει και να περιφρουρήσει και τον ελληνικό πολιτισμό να καλλιεργήσει και να προσαγάγει.

Συνέχεια στο επόμενο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Στις 27.01.09 απεβίωσε ο Γεώργιος Κρανιδης, μέλος του Συλλόγου και σύζυγος της συμπολίτισσάς μας Υβόννης Λαμπίρη-Κρανίδου. Υπήρξε διαρκής η συμμετοχή του σε όλες σχεδόν τις εκδηλώσεις του Συλλόγου και κυρίως στις εκδρομές. Λόγω του μειλίχιου χαρακτήρα του, από όλους ήταν αγαπητός.

Τα θερμά μας συλλυπητήρια στη σύζυγό του Υβόννη, στα παιδιά του και στους υπόλοιπους συγγενείς.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο περιορισμένος χώρος του προηγούμενου τεύχους (28) δεν μας επέτρεψε να ευχαριστήσουμε το συμπολίτη μας κ. Ράλλη Κοφίδη και την οικογένειά του για την παραχώρηση των δύο αδημοσίευτων έργων του ζωγράφου, που χρησιμοποιήσαμε για τη σύνθεση του εξωφύλλου. Ευχαριστούμε και το γιατρό κ. Παΐσιο για τη βοήθειά του.

ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΙΣΩ

Ο Κεμετζές

Γράφει ο Γ. Α. Χατζηανδρέον

Ο επάρατος (όχι ο συνώνυμος με το αθώο καβουράκι, όπως συνηθίζουμε να τον λέμε αποφεύγοντας τ' όνομά του, αλλά ο τερατώδης σαρκοβόρος μέχρι καννιβαλισμού, εκτρεφόμενος από ξένους με Έλληνες, κροκόδειλος), εμφύλιος, που τις περισσότερες φορές με τυχαίες ή συμπτωματικές συνθήκες χώριζε φιλίες και οικογένειες, έφερε στη γειτονιά μας μια οικογένεια Ποντίων ανταρτοπλήκτων.

Ανάμεσα στα παιδά τους ήταν και ο συμπολίτης μας Τάκης Κ., που ήλθε στην παρέα μας και έκανε μεγάλη προσπάθεια ένταξης, αλλά ήταν αδιόρθωτα άτυχος. Είχε μία εκ γενετής βλάβη στην καρδιά, που δεν του επέτρεπε να κάνει την παραμικρή προσπάθεια. Αμέσως λαχάνιαζε και μελάνιαζε. Στα παιχνίδια που δεν απαιτούσαν μεγάλη κινητικότητα (μπίλιες - σβούρες κ.λπ.) τα πήγαινε πολύ καλά. Όταν όμως άρχιζε το τρέξιμο και το κυνηγτό, η παιδική του παρορμητικότητα τον έσπρωχνε ν' ακολουθήσει αλλά σύντομα σταματούσε ασθμαίνοντας γεμάτος απογοήτευση. Οι υπόλοιποι που αντιμετωπίζαμε πρώτη φορά τέτοια κατάσταση, σχεδόν τα χάσαμε στην πάλη που γινόταν μέσα μας ανάμεσα στην παιδική σκληρότητα και τη συμπόνια.

Κάποιος επιχείρησε επιπόλαια να του κολλήσει κι ένα παρτούκλι. Δεν επιασε, όμως, γιατί ο Τάκης έγινε απόλυτα αποδεκτός κι αγαπητός απ' όλους, και απ' αυτόν ακόμα που το μετάνοιωσε. Ήταν πια ένα Τάκης της παρέας, προσαρμοσμένος με τις αδυναμίες και κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες που επέδειξε. Όπως είπαμε, στα στατικά παιχνίδια τα πήγαινε πολύ καλά με επιδέξια χέρια, ευπροσάρμοστο μναλό, ακατάβλητη ποντιακή ψυχούλα και πείσμονα θέληση.

Όταν καθόταν έφτιαχνε διάφορες μικροκατασκευές, κάτι που κάναμε και οι υπόλοιποι, κυρίως κομπολόγια - κολιέ από τα μικρά πολύχρωμα κοχυλάκια που μαζεύαμε στην παραλία του Φλοίσβου. Κοχύλια με τριμμένες κορυφές στο τσιμέντο του σκαλοπατιού, λίγο μαλακό χάλκινο σύρμα, ένα αυτοσχέδιο από πρόκα σου-

θλί και η δημιουργία έπαιρνε μορφή.

Μια μέρα όμως ήλθε στην παρέα κρατώντας ένα κομμάτι ξύλο σαν δύο συνεχόμενα κατά μήκος τούβλα και τη λάμα ενός σπασμένου κολοκοτρωναίικου σουγιά.

- «Νέπεν Τάκη ντο εν αβούτα»; και πήραμε την απάντηση:

- «Θα φτάω έναν Κεμετζέ» (ποντιακή λύρα) και άρχισε να σχεδιάζει και να πελεκά το ξύλο με το άβολο εργαλείο, με επιμονή και απεριόριστη υπομονή, κυνηγώντας τ' όνειρό του, όπως ο κατάδικος που σκάθει υπομονετικά με το κουτάλι την σίραγγα της διαφυγής του προς την ονειρεμένη ελευθερία.

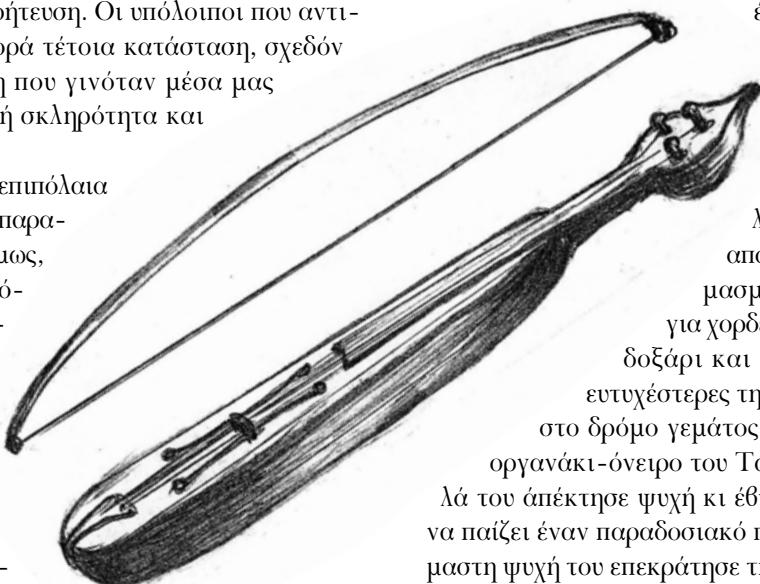
Κάθε μέρα ερχόταν με το κούτσουρο και τον στραβοσουγιά του. Έπαιζε μαζί μας και, όταν άρχιζαν τα τρεξίματα, ο Τάκης καθόταν σ' ένα σκαλοπάτι στη σκιά και άρχιζε την ξυλογλυπτική του.

Το άμορφο αρχικά ξύλο έπαιρνε μέρα τη μέρα μορφή και γεμάτος ικανοποίηση

έφθασε στο γυάλισμά του με κομματάκια σπασμένα γυαλιά. Τέτοια ήταν στα χρόνια μας η χειροτεχνία, χωρίς μέσα, και γ' αυτό είχε μεγάλη αξία και το απίστευτο αποτέλεσμα μας γέμισε θαυμασμό. Μετά βρήκε σύρματα για χορδές και αλογότριχες για το δοξάρι και μια μέρα, ίσως από τις ευτυχέστερες της μικρής του ζωής, βγήκε στο δρόμο γεμάτος καμάρι. Το τελειωμένο

οργανάκι-όνειρο του Τάκη στα επιδέξια δάκτυλά του άπεκτησε ψυχή κι έβγαλε «λαλίαν» κι άρχισε να παίζει έναν παραδοσιακό ποντιακό σκοπό. Η αδάμαστη ψυχή του επεκράτησε της σωματικής αδυναμίας και μετέτρεψε τα τρεξίματα, που δεν έκανε, σ' ένα δημιουργήμα που μας συγκίνησε όλους. Συνεχίσαμε έτοι τα παιχνίδια μας και ο Τάκης ήταν ο οργανοπαίκτης της παρέας.

Λίγα χρόνια αργότερα, όταν, απουσιάζοντας από την πατρίδα, γύρισα κάποια Χριστούγεννα για τις γιορτές, με άφατη λύπη έμαθα ότι ο Τάκης μάς άφησε. Γεννήθηκε σε λάθος εποχή. Αν ήταν στη σημερινή, πιστεύω ότι θα ζούσε. Ο κεμετζές που άφησε πίσω του τι ν' απογινεί; Τον φύλαξε άραγε η οικογένειά του σαν ενθύμιο του σύντομου περάσματός του από τη ζωή;

ΔΥΣΚΟΛΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΚΑΤΟΧΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΦΕΡΩΝ 1941-1944 “ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ” (Δώσε “λα” Παταπάτη)

Γράφει ο Ανέστης Νικολαϊδης

Η προσέγγιση των γεγονότων 1941-1948 που περιελήφθη στο 28ο τεύχος του περιοδικού μας, προκάλεσε αρκετούς αναγνώστες να γνρίσουν πίσω στα παιδικά ή εφηβικά τους βιώματα και να ανασύρουν μνήμες από τα “μέτρια χρόνια” αυτής της περιόδου. Θεωρήσαμε λοιπόν σκόπιμο να εκμεταλλευτούμε την ευγενική και ανιδιοτελή αυτή προσφορά των αναγνωστών μας και να τη δώσουμε στη δημοσιότητα, μέσω του περιοδικού μας. Πρέπει να καταγραφούν αυτές οι απλές αλλά ανθρώπινες αναμνήσεις, που στον πυρήνα των κρύβονται την ουσία της εποχής και σχηματίζουν με τις ψηφίδες τους το μωσαϊκό της ιστορίας της μικρής μας πόλης.

Η μουσική νότα του “λα”, μεταφράστηκε-διασκευάστηκε, σαν χαριτολόγημα, από την μαθητική κοινότητα του Γυμνασίου Φερών, την εποχή της κατοχής, κι’ έτσι, το «λάπατο*», το εδώδιμο, αυτοφυές λαχανικό, πήρε και μουσική χροιά και το «δώσε λα Παταπάτη» έγινε συνώνυμο της πρωινής προσευχής.

Ας πάμε όμως, λίγο πίσω, να ξετυλίξουμε την ιστορία του. Μεσούσης της κατοχής 1941-1944, στο προσφυγικό Γυμνασίο Φερών, που δημιουργήθηκε από την μεταφορά των μαθητών της Αλεξανδρουπόλης, όταν ήταν Βουλγαροκρατούμενη, και από νέους μαθητές της περιοχής, που γεμίσανε τις μικρές τάξεις. Στεγαζόταν στο τελευταίο διώροφο κλασικό σπίτι, στην κάτω πόλη και είχε μεγάλη άπλα για αυλή.

Η περιοχή των Φερών, κατ’ εξοχήν, γεωργοκτηνοτροφική, εποικίστηκε από την πανσπερμία της προσφυγιάς, μετά τις Συνθήκες του Νεϋγί και Λωζάνης. Παρά το χαμηλό βιοτικό και πνευματικό επίπεδο και ταρόλες τις αντιξόότητες, οι γονείς από δικό τους καημό για μάθηση, σπεύσανε να γεμίσουνε από μαθητές, το νεοσύστατο κατοχικό Γυμνάσιο. Να σημειώσω εδώ ότι η «ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΖΩΝΗ» του Έβρου, που κατ’ ευφημισμόν πήρε το όνομα στην κατοχή, είχε επάρκεια από τα παραγόμενα τοπικά προϊόντα. Υπέφερε όμως από άλλα ειδη και αγαθά, που ερχόντουσαν από την υπόλοιπη Ελλάδα και το εξωτερικό, π.χ. το τετράδιο, το βιβλίο, τα φάρμακα, τα ρούχα, τα παπούτσια, τη φυσαρμόνικα. Αυτά ήταν πράγματα δυσεύρετα ακόμα και στη μαύρη αγορά.

Από «άρτον» και τα συναφή, δόξα τω θεώ, σταθήκαμε τυχεροί. Από πληροφόρηση, ψυχαρωγία και θέαμα ήμασταν στα

Μαθητές του Γυμνασίου Φερών το έτος 1942, μπροστά στο πρώτο οίκημα που στέγασε το Γυμνάσιο. (Φωτο: Κυβέλη Ράσσα- Καπετανίδου “Παιδικές αναμνήσεις από τις Φέρες”, εκδόσεις Πάραλος.

σκοτόδια. Νομίζω πως το «ουκ επ’ άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος» (Κανή Διαθήκη Ματθ. Δ', 4), του Σολτζενίτσιν, που το έγραψε αργότερα, αποτυπώνει ανάγλυφα την στέρηση, τον πόθο, των κατεχόμενων λαών της Ευρώπης.

Γυμνασιάρχης, ο «τ’εμόν» Πόντιος φιλόλογος Κακουλίδης, πλαισιωμένος από νεαρούς πρόσφυγες καθηγητές αλλά και αξιόλογους δασκάλους στο ρόλο του καθηγητή. Πολύ μεράκι, πολλή δουλειά, αλλά ανύπαρκτα μέσα. Και το τετράδιο ακόμα ήταν πολυτελεία. Εδώ θα μου επιτρέψετε να εξάρω τον ρόλο των εκπαιδευτικών, σε ολόκληρο το Νομό, που κρατήσανε τα σχολεία ανοικτά και διατηρήσανε άσβεστο το εθνικό φρόνημα του Λαού. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον αδικοχαμένο κατοχικό Νομάρχη Φραγκούλη.

Δε χρειαζόταν ιδιαίτερα μέτρα αυστηρότητας. Η γενική κατάσταση «γιατί όλα τά σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά», από μόνη της, επέβαλλε αυστηρούς κανόνες, έτσι που η οποιαδήποτε αυστηρότητα των καθηγητών μας εκδηλωνόταν με παραινετικό και πατρικό τρόπο. Οι τιμωρίες και στερήσεις επιβάλλονταν εκ των «άνω», έτσι που εμείς οι μαθητές νιώθαμε τους καθηγητές μας σαν προστάτες και κηδεμόνες και αυτό ήταν προτιμή τους.

Η πρωινή προσευχή ήταν «ιεροτελεστία».

‘Όλος ο μαθητόκοσμος συμμετείχε σε μια ενιαία χορωδία, να φάλλει, να αναπέμπει ευχή-δέηση προς τα επάνω, που εξέφραζε την προσμονή και την ελπίδα, για το αύριο.

«Δίνε μας από ψηλά, θάρρος-δύναμη χαρά.

Φώπζέ μας την ψυχή, στο καλό στην αρετή»

Και με το “λα”,

που μας έδινε ο Παταπάτης, ανέβαινε η φωνή μας παρακλητικά ψηλά, πολύ ψηλά, ώσπου οι παρακλήσεις μας εισακούσθηκαν και ήλθε η πολυπόθητη ελευθερία. Ήταν τέτοια η κατάνυξη όταν ψελναμε την απλή αυτή προσευχή, που έπαιρνε τη θέση του Εθνικού Ύμνου. Αργότερα κατάλαβα γιατί οι αγρότες, που περνούσαν για τα χωράφια τους, σταματούσαν σε ένδειξη συμμετοχής στην κοινή προσευχή μας.

Η πρωινή προσευχή, σε εκείνα τα πέτρινα χρόνια της κατοχής που ακουγόταν μόνο Γερμανικά εμβατήρια και το Αϊ Λιλή Μαρλέν, είχε ιδιαίτερα βαθύτερο νόημα για μας το μαθητόκοσμο, γιατί μας έδινε τη δυνατότητα να εκφραστούμε ομαδικά, αυθόρμητα, έστω με αυτόν τον τρόπο, αφού η οποιαδήποτε άλλη ομαδική απόδοση τραγουδιού ήταν απαγορευμένη.

Χωρίς ιδιαίτερη διδασκαλία, χωρίς δάσκαλο καθοδη-

γητή, μόνο με την εντολή «Δώσε “λα” Παταπάτη», με τη βοήθεια εκείνου του μεταλλικού “διαπασών”, που έμοιαζε με σφυρίχτρα, βρισκόμασταν σε ετοιμότητα και απόλυτη αρμονία. Έτσι έβγαινε μια ψαλμωδία υπέροχη από τα βάθη της ψυχής μας σαν ανάταση και λάφρωση. Χωρίς το “λα” του Παταπάτη, θα ήμασταν ένα μάζεμα παραφωνίας και εγώ δεν θα είχα την ευκαιρία να απευθύνω τούτα τα λόγια σε σας και στον ίδιο.

Και στα μετέπειτα χρόνια, μετά την απελευθέρωσή μας, κάναμε πρωινή προσευχή και, επιτρέψτε να πω, πως καμιά δεν είχε τον αυθορμητισμό, το πάθος, και τη χροιά εκείνης της προσευχής όταν η Πατρίδα ήταν σκλαβωμένη.

*Αυτοφυές λαχανικό του αγρού. Υποκαθιστούσε το σπανάκι, γινόταν χορτόπιτα και μαγειρευτό με πλιγούρι.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

Αποστολίδου Άννα	200,00 €
Εις μνήμην του συζύγου της Θανάση Αποστολίδη	
Δοξακοπούλου-Ντούφα Ρούλα	20,00 €
Εις μνήμην Γιάννη Ναλμπάνη	
Δοξακοπούλου-Ντούφα Ρούλα	20,00 €
Εις μνήμην Κατίνας Ευθυμιάδου	
Ζαρκάδη Ραλλού	150,00 €
Εις μνήμην Αιακτερίνης & Αντωνίου Γλυκή	
Καλαμποκίδου Ζηνοβία	55,00 €
Εις μνήμην Γεωργίου & Βασιλικής Αζουρίδου	
Καμαρινός Μιχάλης	40,00 €
Εις μνήμην Χρήστου Χαψιάδη και Νικολάου Μπαξεβάνογλου	
Λιανίδης Ιωάννης	100,00 €
Εις μνήμην της συζύγου του	
Μανιά Αγγελική, Μανιά Δέσποινα	250,00 €
Εις μνήμην συζύγου και πατέρα Ντίνου Μανιά	
Οικονόμου Σοφία	200,00 €
Εις μνήμην του συζύγου της Απόστολου Οικονόμου	
Ορδουμπουζάνη-Κανακίδου Γογώ	50,00 €
Εις μνήμην Ηρώς Κεσσανιώτη	
Παλαμίδα Ελπίδα	100,00 €
Εις μνήμην Ευγενούλας Χριστοδούλου	
Παναγιώτου Αναστασία	100,00 €
Εις μνήμην των αδελφών της Νότη, Γιάννη Παναγιώτου και Ευαγγελίας Κοφίδου-Παναγιώτου	
Περιστασιού Άννα και Μαίρη	100,00 €
Εις μνήμην του συζύγου και πατέρα Εμμανουήλ Περιστασιού	
Σταυριανίδης Θεόδωρος, Μελετιάδου Κική	50,00 €
Εις μνήμην γονέων τους και εις μνήμην Πέπο Ρεϊτάν	
Τσαϊρίδου Τζένη	50,00 €
Εις μνήμην της αδελφής της Ηρώς Κεσσανιώτη	
Χαψιάδου Ζήνα	50,00 €
Εις μνήμην του συζύγου της Χρήστου Χαψιάδη	

ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ

Αγγελίδης	Άγγελος	20,00 €
Αγγελίδου-Σκούρα	Αθηνά	10,00 €
Αλεξιάδης	Τρύφων	25,00 €
Ανδρέου-Κρανιώτου	Αιμιλία	50,00 €
Ανεμίδης	Νικόλαος	50,00 €
Ανεμίδου	Ζαχαρούλα	100,00 €
Ανώνυμος		35,00 €
Ανώνυμος		50,00 €

Ανώνυμος	5,00 €
Ανώνυμος	50,00 €
Αποστολίδης	15,00 €
Αφθονίδου	30,00 €
Γαλάνης	25,00 €
Γεωργίου Γρηγόριος του Γεωργίου	100,00 €
Γιαννικάκη-Μαγιάφα	55,00 €
Γκενόπουλος	25,00 €
Ελευθεριάδου	35,00 €
Καλέσης	50,00 €
Κανάργια	50,00 €
Καραβόλτος	50,00 €
Καραμανή	50,00 €
Καραπιπέρη	40,00 €
Κουταλάκη	20,00 €
Κωνσταντινίδου	20,00 €
Λιβιεράτος	20,00 €
Λουκάτου-Ζαλαχώρη	25,00 €
Μασούρας	100,00 €
Μηνοπούλου	100,00 €
Μπραϊκίδης	50,00 €
Νικολαΐδης	50,00 €
Παλαμίδα	100,00 €
Παμποριδῆς	50,00 €
Πανταζίδου	50,00 €
Παραβίας	50,00 €
Παρδή-Κωτούλα	50,00 €
Πολυχρονίδης	30,00 €
Ρορώτου	30,00 €
Σισμανίδου	20,00 €
Σιτμαλίδης	100,00 €
Σκεύας	50,00 €
Σπυρούδης	50,00 €
Τασσιοπούλου	50,00 €
Τσακίρη-Καραμιχάλη	30,00 €
Τσιακίρης	50,00 €
Τσιάπης	15,00 €
Τσινάρης	50,00 €
Τσουμπλέκου-Χαμπούρη	50,00 €
Τσιφουτίδης	40,00 €
Χαμπούρη-Ιωαννίδου	50,00 €
Χαμπούρη-Τσολάκη	50,00 €
Χόππηρη	10,00 €

Η ΠΑΛΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

Ιατρική περίδαλγη...

Γράφει ο Δημήτρης Τσεσμελής

Στην Αλεξανδρούπολη, πριν από τον πόλεμο, υπήρχαν και πρακτικοί γιατροί. Ένας απ' αυτούς ήταν ένας κουρέας, πατέρας 6 παιδιών. Καλός επαγγελματίας και παράλληλα έκανε θεραπείες με την κεραλοιφή και τα βόταν.

Η πληρωμή του ήταν ότι μπορούσε να δώσει ο πελάτης. Πολλούς τους έστελναν οι γιατροί, αφού δεν μπορούσαν να κάνουν την κατάλληλη θεραπεία. Έτσι πήγαιναν συστημένοι στον κουρέα Σταύρο. Γιάτρευε το κιτρινάδι (ίκτερο), τον τριχοφάγο, τη βλεννόρροια, τη σύφιλη, αγιάτρευτες πληγές και έβγαζε δόντια, όταν οι οδοντίατροι σήκωναν τα χέρια.

Συχνά τον κατηγορούσαν για παράνομη εξά-

σκηνη του ιατρικού επαγγέλματος. Μάρτυρες υπεράσπισης στη δίκη πήγαιναν οι παθόντες που έγιναν καλά και ένας γιατρός.

Πήγαινε κάθε Κυριακή στο νοσοκομείο να περιποιηθεί τους ασθενείς. Τον καλούσαν να ξυρίσει νεκρούς. Δεν φοβόταν καμμία αρρώστια μπροστά στο καθήκον και στις οικονομικές υποχρεώσεις. Σαν συνταξιούχος κουρέας, έκανε τα γιατροσόφια του μέχρι που έψυγε από τη ζωή.

Υπήρχε όμως και πρακτικός ορθοπεδικός, ένας Αρμένης, που γιάτρευε όλα τα σπασίματα.

Ένα σκανδαλιάρικο αγόρι του Παιδικού Σταθμού, ενώ έπαιζε μέσα στην τάξη, περπατώντας πάνω στα θρανία, έπεσε ανάμεσά τους. Το πέλμα του αριστερού ποδιού γύρισε ανάποδα σπάζοντας το κόκκαλο της κνήμης. Έτρεξαν οι υπεύθυνοι τρομαγμένοι. Η κυρία Φωτεινή Σγουρέτη, μητέρα του Στρατίκου, έβαλε το πόδι σε ζεστή

σαπουνάδα. Ειδοποιήθηκε ο πατέρας του παιδιού, ο οποίος το πήρε και πήγε στον Αρμένη. Το παιδί έσκουζε από πάνω. Ο Αρμένης έδωσε εντολή να το κρατήσουν ακίνητο και, αφού ψαχούλεψε το κάταγμα και το πέλμα, είπε:

– Θα γίνει καλά.

Με κατάλληλες κινήσεις γύρισε το πέλμα στη σωστή θέση και έβαλε τη σπασμένη κνήμη στη θέση της. Το παιδί έσκουζε, όμως το κρατούσαν γερά δύο άνδρες. Όταν τελείωσε το γυψάρισμα (όλο το πέλμα μέχρι το γόνατο) ο πόνος μειώθηκε. Ο Αρμένης είπε:

– 10 ημέρες θα μείνει ήσυχος στο κρεβάτι και στις 40 θα βγάλουμε το γύψο.

Ο γύψος βγήκε. Το πόδι έδειχνε να μην έχει πρόβλημα. Το παιδί μεγάλωσε. Έπαιζε μπάλα με το αριστερό και όλα τα παιχνίδια. Τα πρώτα χρόνια, όταν ο καιρός γύριζε νοτιάς, πονούσε. Όταν έγινε άνδρας δεν ένοιωθε καμμία ενόχληση.

Σήμερα το παιδί περπατάει ... και είναι όρθιος στα δύο του πόδια.

Αμάν. Ξέχασα να σας πω!

Ο Σταύρος ο κουρέας ήταν πατέρας μου και το σκανδαλιάρικο παιδί με το σπασμένο πόδι είμαι εγώ ο Τάκης (Δημητράκης) ο μικρότερος γιος του.

Οι φωτογραφίες προέρχονται από το Λεύκωμα του Μιχάλη Πατέλη: Αλεξανδρούπολη, Οικονομίας Πανόραμα, 1870-1970, εκδόσεις «ΠΕΛΤΗ».

Το εσωτερικό ενός άλλου κουρείου της εποχής: των Νίκου Καλογήρου και Βλάση Άτσαλου

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Αλεξανδρούπολη, 5 Μαρτίου 2009

Αξιότιμοι κύριοι,

Κατ' αρχήν συγχαρητήρια για την συνεχή και αμείωτη προσπάθεια και εργασία την οποία καταβάλλετε όλοι σας για την έκδοση του περιοδικού «Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ».

Σας στέλνω δύο φωτογραφίες για την σελίδα “Μνήμες και πρόσωπα” από το οικογενειακό άλμπουμ. Και στις δύο φωτογραφίες είναι ο πατέρας μου, ο Χρήστος Σισμανίδης, ο οποίος σήμερα ευτυχώς μας κοιτάζει από τους ουρανούς και κάνει εκεί τους περιπάτους του. Υπήρξε παράδοση στην οικογένεια με τα παϊτόνια, γιατί ο παππούς μου ήταν Μικρασιατικής καταγωγής.

Στη μικρή φωτογραφία ο μπαμπάς μου είναι επί της οδού 14ης Μαΐου στο ύψος της Αρμένικης εκκλησίας, τέλη της δεκαετίας του '40. Στη μεγάλη φωτογραφία ο μπαμπάς μου από ένα γάμο στην Αγία Κυριακή, τέλη δεκαετίας '70 - αρχές του '80

Θα σας παρακαλέσω οι φωτογραφίες να μου επιστραφούν γιατί τις παραχώρισε η μαμά μου μετά χιλίων κόπων και βασάνων

Με σεβασμό
Σισμανίδον Κατερίνα

Αγαπητοί φίλοι,

Σας ευχαριστώ για την αποστολή του βιβλίου «ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ», καθώς και για το περιοδικό «ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ».

Σας συγχαίρω για την επιλεγμένη ύλη των εκάστοτε ιστορικών και άλλων γεγονότων.

Πλούσιο από αναμνήσεις των γυμνασιακών και προσκοπικών εκδηλώσεων, γυρίζουμε αρκετά χρόνια πίσω, αυτό είναι ευχάριστο.

Επίσης διευκρινίζεται ότι στο 24ο τεύχος Οκτωβρίου - Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 2007, στο τελευταίο φύλλο ΦΩΤΟ-ΑΛΜΠΟΥΜ, στην 3η φωτογραφία με το μεικτό Γυμνάσιο Αλεξανδρουπόλεως αποφοίτων σχολικού έτους 1937-1938, ο καθηγητής Καράβελας ήταν ΘΕΟΛΟΓΟΣ και όχι ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ. Εγώ τον πρόλαβα, όχι βέβαια στην περίοδο 1937-1938, αλλά 1945-1946.

Ευχαριστώ
Αθαν. Κουρουτζίδης

Αλεξανδρούπολη, 2 Απριλίου 2009

Αγαπητοί μου

...Παρακαλούθω με ιδιαίτερο ενδιαφέρον το περιοδικό του Συλλόγου σας και δεν θα ήταν υπερβολή αν έλεγα ότι έχω ένα ευχάριστο δέσμο μ' αυτό, διότι με ρυμουλκεί κάθε φορά πάσω σε λιμνάζουσες κραυγαλέες παιδικές συγκινήσεις, είτε με τις φωτογραφίες, είτε με τα κείμενα παλιών συμμαθητών ή φίλων που είναι πάντα ξέχειλα από αναμνήσεις και που τόσο σαγηνεύουν όταν αυτές ανασκαλεύονται προϊστορίες ... δεκαετιών!

...Χαιρόμαστε όλοι οι... «εξωκοινοβούλευτικοί» (φίλοι του περιοδικού) και, στο μέτρο του δυνατού, θα προσπαθούμε πάντα να συντρέχουμε ποικιλοτρόπως στο «ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ»...

Φιλικά
Τάσος Ε. Λυρπόπουλος

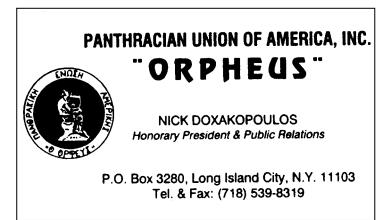
Από την εφημερίδα “ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ” Νέας Υόρκης
(4 Μαρτίου 2009)

ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Για πρώτη φορά ετοιμάζεται να γίνει διαδήλωση που θα καταγγέλλει τη Γενοκτονία από τους Τούρκους των Ελλήνων της Ανατολικής Θράκης. Οργανώνεται από την Πανθρακική Ένωση Αμερικής “ΟΡΦΕΥΣ” και την οργάνωση “HELLENIC LEAGUE OF AMERICA (HLA)” και θα πραγματοποιηθεί τη Δευτέρα 6 Απριλίου από τις 12 το μεσημέρι μέχρι τις 2 μ.μ. στο Ralph J Bunche Park του Μανχάταν, μεταξύ των οδών 42ης και 43ης.

Κατά τη διαδήλωση θα υπάρχουν διάφοροι ομιλητές, ένας από τους οποίους θα είναι ο διδάκτωρ Κοινωνικών Επιστημών στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, καθηγητής Φάνης Μαλκίδης.

Για την ανωτέρω εκδήλωση, ο Αλεξανδρουπολίτης και επίτιμος Πρόεδρος της Πανθρακικής Ένωσης Νικόλαλος Δοξακόπουλος τονίζει: «Υποστηρίζουμε ανεπιφύλακτα αυτή την πρωτοβουλία και ευελπιστούμε ότι θα έχουμε συμπαράσταση και παν άλλων οργανώσεων της Ομογένειας, ώστε να προβάλλουμε το θέμα της Γενοκτονίας του Θρακικού Ελληνισμού.»

ΕΠΙΛΟΓΕΣ από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

17.01.09 «Κόψαμε την 50η πρωτοχρονιάτικη πίτα μας» Μέσα σε ένα ιδιαίτερα οικογενειακό κλίμα, η εργαζόμενοι στην εφημερίδα μας “Επαρχιακός Τύπος”, κόψαμε την πρωτοχρονιάτικη πίτα του 2009, που για όλους μας έχει ιδιαίτερη σημασία. Φέτος η εφημερίδα μας γίνεται 50 ετών.

24.01.09 «Επ' αόριστον η λαϊκή κάτω από το φάρο» Οι επίμονες και συνεχείς προσπάθειες του Δημάρχου Αλεξανδρούπολης κ. Αλεξανδρή έπεισαν τελικά το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας να αποφανθεί θετικά και να αποφασίσει την παράταση λειτουργίας της λαϊκής στο χώρο στάθμευσης κάτω από το φάρο, επ' αόριστον, για μια ημέρα την εβδομάδα.

24.01.09 «Μέσω “ΘΗΣΕΑ” η δημιουργία Εμπορευματικού Κέντρου» Τη δημιουργία Διεθνούς Τριπολικού Εμπορευματικού και Διαμετακομιστικού Κέντρου Συνδυασμένων Μεταφορών στην Αλεξανδρούπολη προωθεί με επιτυχία ο Δήμος. Το εν λόγω έργο εντάχθηκε πρόσφατα στο Πρόγραμμα “ΘΗΣΕΑΣ” του Υπουργείου Εσωτερικών και η εξέλιξη αυτή μας χαροποιεί ιδιαίτερα, καθώς αναδεικνύει και ισχυροποιεί την γεωγραφική θέση της Αλεξανδρούπολης που διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις για να καταστεί ένα διαμετακομιστικό κέντρο παγκόσμιου ενδιαφέροντος.

31.01.09 «Στον απόχο ενός σπουδαίου τουρνουά πιγκ-πογκ» Το 14ο Διεθνές Τουρνουά πιγκ-πογκ της Αλεξανδρούπολης διαφήμισε το άθλημα, αλλά κυρίως την περιοχή, όταν σε αυτό συμμετέχαν δύο σπουδαίες αθλήτριες από την Κίνα, οι πρωταθλήτρια ομάδα της Βουλγαρίας στις Νεάνδες, η πρωταθλήτρια ομάδα Παιδών της Βουλγαρίας, πρωταθλήτριες από Βουλγαρία και Ρουμανία και γενικά επίλεκτοι αθλητές από 32 ομάδες της Ελλάδας. Μπορεί να χαρακτηριστεί το σπουδαιότερο πρωτάθλημα των τελευταίων χρόνων.

20.02.09 «Έγκαινιάστηκε η τουρκική Ziraat Bank στην Κομοτηνή» Ιδιαίτερη βαρύτητα στο υποκατάστημα της Κομοτηνής δίνει η διοίκηση της Ziraat Bank, της αρχαιότερης τουρκικής τράπεζας, αλλά και η τουρκική κυβέρνηση καθώς ο αντιπρόεδρός της Ναζίμ Εκρέν εγκαινίασε το κατάστημα παρουσία του Γενικού Διευθυντή της τράπεζας και του Τούρκου Προξένου στην Κομοτηνή.

ΓΝΩΜΗ

09.03.09 «Βραβεύτηκε ο Αλεξανδρουπολίτης ποδηλάτης Κωνσταντίνος Δεληγιώργης» Την Κυριακή 1/2/2009 στην αίθουσα Αμφιθεάτρου του ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ Βορείου Ελλάδος η Ένωση Ποδηλατικών Σωματείων Μ-Θ πραγματοποίησε την καθιερωμένη κοπή πίτας και βράβευσε τον Αλεξανδρουπολίτη ποδηλάτη Δεληγιώργη Κων/νο για τις σημαντικές του συμμετοχές τόσο στην ορεινή ποδηλασία όσο και στην ποδηλασία δρόμου και για την σημαντικότατη διάκρισή του στα 410 χλμ. (Ιο Ελληνικό ρεκόρ Ευρώπης).

10.03.09 «Πολιτιστικό Συνέδριο Ε.Π.Ο.Φ.Ε.» Η Ένωση Πολιτιστικών Φορέων Έβρου διοργανώνει μουσικολογικό συνέδριο πανελλήνιας εμβέλειας στην Αλεξανδρούπολη με θέμα «Εξελίξεις στη μελέτη της μουσικής παράδοσης και παιδείας». Το συνέδριο θα διεξαχθεί στο ξενοδοχείο Θράκη Παλάς στις 14 και 15 Μαρτίου και θα συμμετάσχουν σ' αυτό πανεπιστημιακοί και μουσικολόγοι εγνωσμένου κύρους από όλα τα μουσικά τμήματα των ελληνικών πανεπιστημάτων.

12.03.09 «Στην Αλεξανδρούπλη από σήμερα οι 15 Περιφερειακοί Μαθητικοί Καλλιτεχνικοί Αγώνες Θεάτρου» Μαθητές από τους πέντε νομούς της Περιφέρειας διαγωνίζονται στο “σανίδι”. “Στόχος η σύνδεση της σχολικής με την εξωσχολική πραγματικότητα” λέει η κ. Φωτεινή Τοζακίδου, υπεύθυνη πολιτιστικών θεμάτων της

Επιμέλεια: Υβόννη Δαΐδου

Β/θμιας Εκπαίδευσης Νομού Έβρου.

12.03.09 «Ας σηκώσουμε το ανάστημά μας σαν υπεύθυνοι πολίτες»

“Υπογράψετε με ονοματεπώνυμο και διεύθυνση την ένσταση για τις αποθήκες της ΚΥΔΕΠ.” Πολλοί συμπολίτες ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα της εφημερίδας να υπογράψουν την ένσταση που θα κατατεθεί εναντίον της απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου για την τροποποίηση του ρυμοτομικού των αποθηκών της ΚΥΔΕΠ. Όσοι δημότες της Αλεξανδρούπολης υπογράψουν την ένσταση που δημοσιεύουμε σήμερα να μας την στείλουν ταχυδρομικά ή να την προσκομίσουν στην εφημερίδα μας.

16.03.09 «Κινηματογραφική Λέσχη Αλεξανδρούπολης» Για άλλη μια χρονιά η ΚΛΑ σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Δράμας και το Υπουργείο Πολιτισμού παρουσιάζει στο κοινό της Αλεξανδρούπολης σήμερα Δευτέρα 16 και αύριο 17 Μαρτίου στις 21:30 στο Δημοτικό Θέατρο, τις ταινίες μικρού μήκους που βραβεύθηκαν και διακρίθηκαν το Φθινόπωρο του 2008 στο 31ο Φεστιβάλ ελληνικών ταινιών μικρού μήκους, στη Δράμα.

17.03.09 «Μπάζωσαν γέφυρες αιώνων στη Μάκρη» Απαξίωση της ιστορίας και της αρχαιολογίας μας, το σκέπασμα δύο τοξωτών γεφυρών του ρέματος του οικισμού, που είναι προστατευόμενος αρχαιολογικός χώρος. Εγκαταλειμμένο επίσης το ιστορικό “χαμάμ”.

17.03.09 «Σοβαρές ζημιές στη βυζαντινή εκκλησία της Μάκρης» Πυρκαϊά κατέστρεψε την είσοδο του ναού της Αγίας Αναστασίας και συγκεκριμένα το ξύλινο σκέπαστρο και την κεραμοσκεπή του πρόναου. Οι ζημιές ανέρχονται στις 10.000 ευρώ κατά τις πρώτες εκτιμήσεις. Η Αγ. Αναστασία χρονολογείται από το 1100 και λειτουργεί αναστυλωμένη από το 1934.

18.03.09 «Την παγκόσμια ημέρα Γαλλοφωνίας», που γιορτάζεται στις 20 Μαρτίου, θα τιμήσει και φέτος ο Σύλλογος Ελληνογαλλικής Φιλίας “το Σπίτι της Αντουανέττας” με μουσική βρα-

διά. Στο μουσικό αφιέρωμα, η Ελένη Γαλανοπούλου και ο Σταύρος Κιτής θα ταξιδέψουν το κοινό στα γνώριμα ακούσματα της Edith Piaf και όχι μόνο.

20.03.09 «Πρεμιέρα προβολών του ΙΙου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίνης» Η ΚΛΑ φιλοδοξεί και φέτος να ενημερώσει, να κινητοποιήσει αλλά και να συγκινήσει το κοινό της παρουσιάζοντας ένα μικρό μέρος των ταινιών από το ΙΙο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ που γίνεται αυτή την περίοδο στη Θεσσαλονίκη.

23.03.09 «Αρχαιολογικοί θησαυτοί... εν τη ενώσει» Προχωρά η οδική σύνδεση των δύο αρχαιολογικών χώρων Ιβαϊλοβγράντ Βουλγαρίας - Δοξιπάρας Έβρου με πολλαπλά οφέλη και για τις δύο περιοχές. Οι δύο χώροι θα λειτουργήσουν αμφίδρομα. Θα πρέπει να συνεχιστεί η συνεργασία των δύο Δήμων, λέει στη "ΓΝΩΜΗ" ο αρχαιολόγος Διαμαντής Τριαντάφυλλος.

To Μουσείο Σαρακατσάνικης Παράδοσης στην Αισύμη (Η ΓΝΩΜΗ)

20.01.09 «Προ των πυλών ο εκτουρκισμός» των γηγενών κατσιβέλων-Ρομά των Βόρειο Έβρου. Οι προσπάθειες του προξενείου αποσκοπούν στην εμφάνιση μιας σημαντικής τουρκικής παρουσίας. Επιπόλαια αντιμετώπιση από τους αιρετούς μας άρχοντες. Οι παραπάνω διαπιστώσεις πηγάζουν μονάχα από το φυσικό ένστικτο της αυτοσυντήρησης για τον τόπο που γεννηθήκαμε και ζούμε και δεν αποτελούν δείγματα ρατσισμού, εθνικισμού ή πατριδοκαπλείας.

22.01.09 «Σε λειτουργία το εργαστήριο ελέγχου ποιότητος υδάτων» Αναλύονται τα νερά Έβρου και Ροδόπης, είτε προορίζονται για ύδρευση, είτε για άρδευση. Τα συμπεράσματα που υπάρχουν μέχρι αυτή τη στιγμή στο αρχείο του μικροβιολογικού εργαστηρίου αποδεικνύουν ότι θα πρέπει να αισθανόμαστε απολύτως ασφαλείς για το νερό που πίνουμε, δήλωσε ο προϊστάμενος της χημικής υπηρεσίας κ. Π. Καραμανίδης.

24.01.09 «Ας εκμεταλλευθούμε την γεωθερμία μας» Ας ακολουθήσουμε το παράδειγμα της Γεννησαίας Ξάν-

θης και ας αξιοποιήσουμε τα γεωθερμικά πεδία των Λουτρών και της Σαμοθράκης για τηλεθέρμανση και δημιουργία θερμοκηπίων. Οι καιροί απαιτούν αλλαγές στην νοοτροπία του εφεσυχασμού.

19.02.09 «Ε, όχι και στολίδι...» Δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ...“κόσμημα της πόλεως” το ανεγειρόμενο κτήριο στην θέση της παλαιάς Νομαρχίας Έβρου... Είναι αδιάφορη, άκρωμη και αόσμη η αρχιτεκτονική μορφή του.

11.02.09 «Ο “Παρμενίωνας” στολίδι και ανάσα για την Αλεξανδρούπολη» Αξιέπαινη η κίνηση του Δήμου και άξια συγχαρητηρίων η πρόταση της ομάδας Τζιμοπούλου (καθ. του Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσ/νίκης) για την δημιουργία ενός σύγχρονου πάρκου στα 150 στρέμματα του παλαιού στρατοπέδου "Παρμενίων".

18.02.09 «Μαθητές της Αλεξανδρούπολης συνομίλησαν με Κοσμοναύτες» Η εκδήλωση με θέμα "Το «μέλλον του Έβρου» καλεί... τους κοσμοναύτες του Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού" ήταν αφιερωμένη στο Διεθνές Έτος Αστρονομίας 2009 και διεξήχθη υπό την αιγίδα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών. Εστέφθη δε με απόλυτη επιτυχία.

20.01.09 «Κήποι Έβρου - Γρεβενά 4,5 ώρες» Στην κυκλοφορία το σύνολο της Εγνατίας οδού στο νομό Καβάλας. Περιοδεία στην Εγνατία οδό πραγματοποίησε ο Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Γ. Σουφλίας, δίνοντας παράλληλα στην κυκλοφορία 70 νέα χλμ. αυτοκινητοδρόμου.

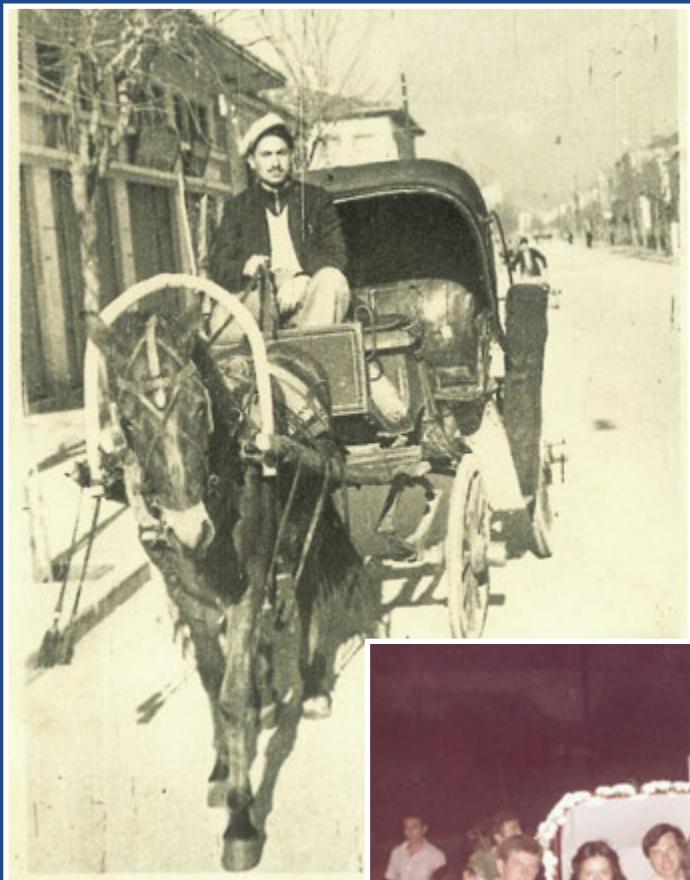
03.02.09 «Υποβάθμιση του Δέλτα Έβρου κατέγραψαν οι Οκολογικές Οργανώσεις WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού» Κατόπιν ερευνών τους καταγγέλλουν, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων, 2 Φεβρουαρίου, ότι τα αστικά και βιομηχανικά απόβλητα είναι η μεγαλύτερη απειλή για τους ελληνικούς υγροτόπους.

03.02.09 «Μουσείο Σαρακατσάνικης Παράδοσης στην Αισύμη» Με την παρουσία του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ κ. Γ. Σουφλία πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του ανωτέρω Μουσείου που δημιουργήθηκε από το Σύλλογο Σαρακατσανίων νομού Έβρου.

03.02.09 Σύμφωνα με επιβεβαιωμένες πληροφορίες, το ΚΤΕΛ Έβρου προχώρησε στην αγορά οικοπέδου για την μετεγκατάστασή του, στην δυτική πλευρά της Αλεξανδρούπολης και συγκεκριμένα απέναντι από το ξενοδοχείο Σάντα Ρόζα, στο δρόμο προς τη Χιλή.

Π Υ Ρ Σ Ο Σ

Μνήμες & πρόσωπα

▲ Ο Χρήστος Σισμανίδης και το παΐτόνι του (1940)

Η σελίδα αυτή είναι μια πρόσκληση-πρόκληση.
Στείλτε μας φωτογραφίες από το οικογενειακό σας αρχείο,
σε ενότητες (π.χ. σχολική ζωή,
εκδρομές, σημαντικά γεγονότα
της κοινωνικής και πνευματικής ζωής της πόλης).
Οι φωτογραφίες γράφουν
ιστορία.
Το θέμα της επόμενης θα είναι
“Ανθεστήρια”.

Επιμέλεια: Π. Τσιακίρης

►
Ο Χρήστος Σισμανίδης,
30 χρόνια μετά, οδηγεί
ένα ζευγάρι νεονύμφων
στην Αγία Κυριακή.

◀
Ο Χρήστος Ανδρέα Μποτονάκης
ποζάρει με στιλ δίπλα στο παΐτόνι
του Σαμπρή.
(φωτ. δεκαετίας του '70)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΥΓΓΡΟΥ 137 (5ος όροφος) - Τ.Κ. 171 21 Ν. ΣΜΥΡΝΗ - ΤΗΛ. 210 3215354